ประวัติวัดสุปัฏนารามวรวิหาร จ.อุบลฯ และ เทศกาล ต่างๆ ในประเทศไทย

294.3135
สุ92ว

HISTORY OF WAT SUPATTANARAM & FESTIVALS IN THAILAND.

ราบรามโดย ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี 〈M.R. SERMSRI KASEMSRI〉

2506 1963

หอสมุดแห่งชาติ
20 มี.ค. 2532
กรมศิลปากร

เสริมศรี เกษมศรี, ม.ร.ว.

ประวัติวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ... อุบลราชธานี

และ

เทศกาลต่าง ๆ ในประเทศไทย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

หมวดหมู่ ง.ม

เลขหมู่ 294.3135
ส 925 ป

เลขทะเบียน น ศป ม 5525 ง.ม.

สารบาญ

	หน้า
หนังสือเจ้าคุณ พระธรรมบัณฑิต วัดสุทธจินดา จังหวัดนครราชสีมา	ก
สื่อสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน	๑
ย่อประวัติวัดสุปัฏนารามวรวิหาร จังหวัดอุบลราชธานี โดยเจ้าคุณ พระธรรมบัณฑิต	๘
ความรู้เกี่ยวกับวัดสุปัฏนารามวรวิหาร โดย ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี	๑๔
ภาคผนวก ๑	๕๙
ภาคผนวก ๒	๖๔
วิสาขบูชา	๗๐
อาสาฬหบูชา	๗๔
มาฆบูชา	๗๘
ออกพรรษา	๘๒
“ไทย์เราที่จะก้าวทันเขา”	๘๕

(สำเนา)

วัดสุทธจินดา นครราชสีมา

๑๖ ธันวาคม ๒๕๐๖

เจริญพร ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี

เรื่อง "ความรู้เกี่ยวกับวัดสุบัฏนาราม จังหวัดอุบลราชธานี" ยาว ๒๓ หน้ากระดาษพิมพ์ดีด อาตมาได้อ่านหลายเที่ยว สมบูรณ์ดีแล้ว ทั้งเชื่อในใจตัวเองว่า ญาณวิถีของบรรดาท่านพระเถรานุเถระที่หยั่งทราบถึงความเรียงเรื่องนี้คงมีอนุโมทนาด้วยเป็นแท้ เพราะประหนึ่งว่า ความเรียงนี้ได้เผยสิ่งที่จมดินจมโคลนอยู่ให้ผุดโผล่ขึ้น จนเป็นที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นสารบาญของคณะ และของอุบลราชธานีสืบไปนานเท่านาน

ผลของการทัศนาจรของชาวศูนย์ ฯ อุบลราชธานี ทำให้ชาวศูนย์ ฯ ราชสีมา ทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนหลายคน มีจุดใจใคร่มาอุบลบ้างในโอกาสใดโอกาสหนึ่ง โดยเฉพาะเขาได้เห็นความพร้อมเพรียง ความมีน้ำใจของชาวศูนย์ ฯ อุบลดีมาก ฯ และนี่เป็นคุณธรรมอันมีค่า ควรแก่การสงวนและทำให้เกิดเป็นนิสัยของเหล่าเยาวชนยิ่งขึ้น

อาตมา และคณะที่สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร กำหนดจะไปเยี่ยมยุวพุทธิกสมาคมภาคเหนือ เดินทางในวันที่ ๑๙ ธันวาคม นี้.

ขออำนวยพรมายังท่าน

(ลงนาม) พระธรรมบัณฑิต

สำเนาถูกต้อง

เสริมศรี เกษมศรี

(ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี)

๓๐ ม.ค. ๒๕๐๗

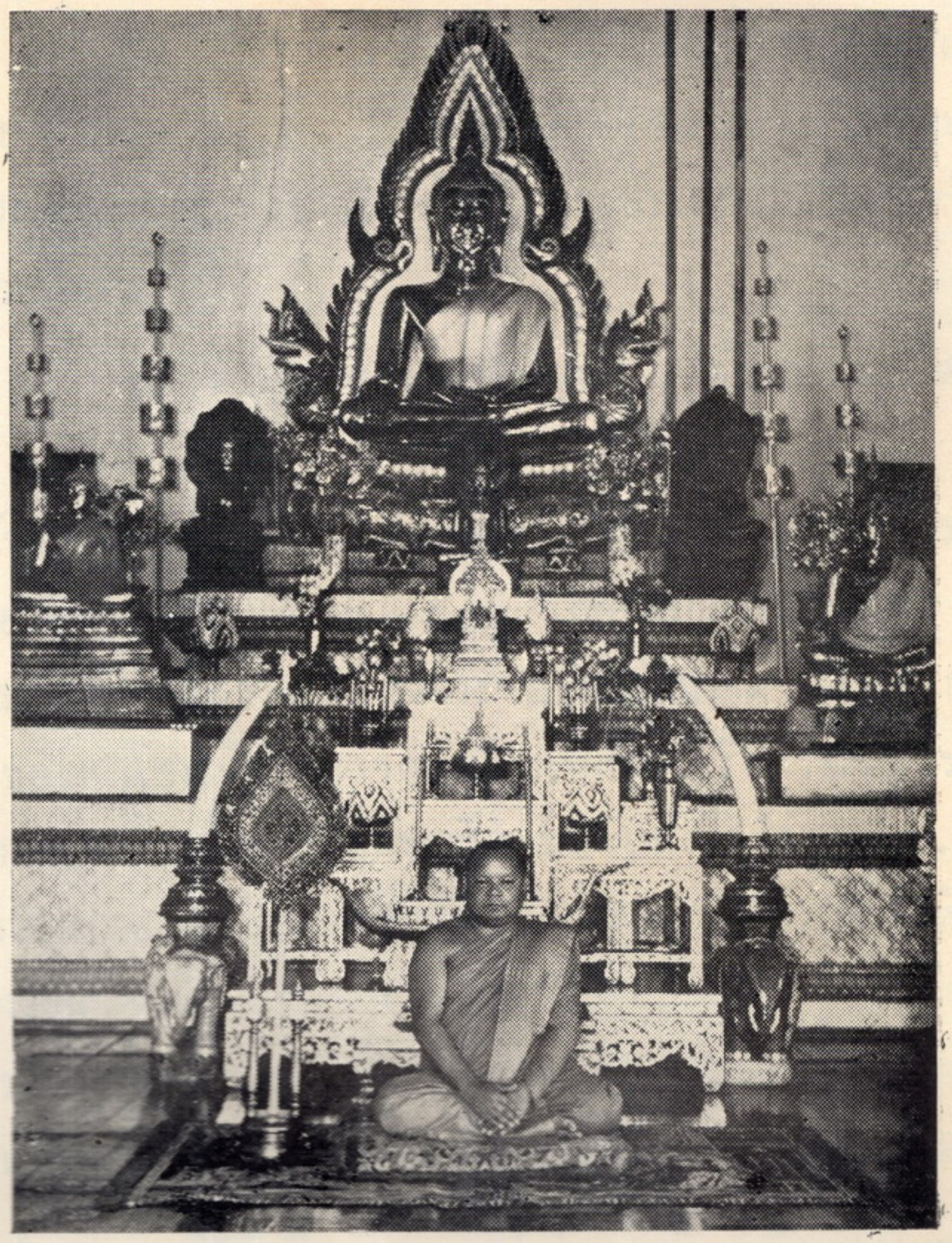

พระธรรมบัณฑิต (ญาณชาโล)

(ญาณ ดาโรจน์)

เจ้าอาวาสวัดสุทธจินดา จังหวัดนครราชสีมา

สื่อสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน

ขอท่านผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ได้โปรดทราบว่า...

๑) **ความมุ่งหมายในการทำหนังสือเล่มนี้** มีเพียง ๒ ประการ คือ:-

ก) สร้าง "ธรรมทูต"... ด้วยการรวบรวมเนื้อหาและคำแปลภาษาอังกฤษ ของเรื่องวัฒนธรรมและพุทธศาสนา ซึ่งน่าสนใจสำหรับชาวต่างประเทศ และซึ่งชาวไทยผู้จะไปต่างประเทศจำเป็นต้องรู้เพื่อจะได้สามารถตอบคำถามเขาได้

ข) ทำบุญวันเกิดแบบใหม่... ด้วยการพิมพ์หนังสือแจกก่อนตาย

ข้าพเจ้า -- ม.ร.ว. หญิง เสริมศรี เกษมศรี มีอายุครบ ๔ รอบ หรือ ๔๘ ปี เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๐๖ เมื่อระลึกถึงท่านผู้มีคุณ ญาติ มิตร และผู้ที่เคยมีไมตรีจิตต่อข้าพเจ้า ซึ่งกระจายกันอยู่ใน ๓๙ ประเทศ กับระลึกถึงความรู้สึกของตนเองเมื่อถูกชาวต่างประเทศถามเรื่องวัฒนธรรมไทยและพระพุทธศาสนาแล้ว ข้าพเจ้าจึงเกิดศรัทธาพิมพ์หนังสือนี้จำนวน ๒,๐๐๐ ฉบับ โดยตั้งใจว่าจะถวายวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ๑,๐๐๐ ฉบับ มอบให้ ก.พ. เพื่อแจกแก่นักเรียนไทยที่จะไปศึกษาต่างประเทศ ๕๐๐ ฉบับ นอกนั้นสำหรับเป็นบรรณาการแก่ท่านผู้มีคุณญาติมิตรทั้งปวง เพื่อแสดงให้ทราบว่าข้าพเจ้ายังมีความระลึกถึงท่านอยู่และปรารถนาจะเชิญท่านร่วมทำบุญวันเกิดด้วยกับข้าพเจ้า

๒) **มูลเหตุที่ได้เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้** มีเป็นลำดับมาดังนี้ :-

ก) ข้าพเจ้าไปพบเอกสารใส่กรอบไว้ใน "กุฏีสมเด็จ ฯ" ณ วัดสุปัฏนารามวรวิหารฉบับหนึ่ง เรื่อง - "ไทย์เราที่จะก้าวทันเขา" ซึ่งเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อน (ติสโส...อ้วน แสนทวีสุข) เขียนไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๒ มีข้อความแสดงให้เห็นว่าพระมหาเถรไทยมีความคิดก้าวหน้าไปไกล... ล่วงหน้าองค์การศึกษา, วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ถึง ๔ ปี เพราะใน พ.ศ. ๒๔๙๖ (ค.ศ. ๑๙๕๓) จึงเกิด ศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่จังหวัดอุบลราชธานี หรือ

“ศ.อ.ศ.อ.” และภาษาอังกฤษใช้นามว่า “Thailand-UNESCO Fundamental Education Centre” (TUFEC) ขึ้น เพื่ออบรมข้าราชการให้ออกไปให้การศึกษาแก่ชาวชนบทตามแบบที่เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ได้บรรยายไว้ แต่เป็นที่ทราบกันในยุคนั้นว่าเป็นไปตามแบบ “มูลสารศึกษา” ซึ่งองค์การศึกษาฯ สหประชาชาติกับรัฐบาลไทยทำสัญญาร่วมมือกันจัดขึ้น

ท่านเจ้าคุณเทพบัณฑิต (ญาณชาโล...ญาณ ดาโรจน์) เจ้าอาวาสวัดสุปัฏน์ ฯ ในขณะนั้นวานข้าพเจ้าแปลเอกสารฉบับนั้นเป็นภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้าแปลแล้วก็ขอให้ ดร. โรเบิต ดับลิว. คิดเกิต แห่งมูลนิธิฟุลไบรท์ ซึ่งมาทำการศึกษาค้นคว้าวิชาของเขาอยู่ที่อุบลราชธานี ช่วยตรวจแก้ให้

ข) ก่อนวันแห่เทียนพรรษา พ.ศ. ๒๕๐๕ สักหนึ่งวัน พ.ต.อ. เดช ขัตพันธ์ ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดอุบลได้ถือวิสาสะวานข้าพเจ้าแปลบทความเรื่อง “เทียนจำนำพรรษา” ของท่านเจ้าคุณเทพบัณฑิต เพื่อโรเนียวแจกทหารอ๊อสเตรเลียและอเมริกัน ซึ่งมาประจำอยู่ที่อุบลราชธานี

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา พอจวนจะถึงวันเทศกาลใด ๆ ที่เกี่ยวกับประเพณีไทยและพุทธศาสนา นายเริ่ม อุปถัมภ์ ปลัดจังหวัดอุบลราชธานี ในขณะนั้นก็ติดต่อมาโดยทางผู้แทนบ้าง มาด้วยตนเองบ้าง ขอให้ข้าพเจ้าแปลเรื่องนั้น ๆ โรเนียวแจกชาวต่างประเทศ เป็นคราว ๆ ไป จนกระทั่งคุณเริ่ม อุปถัมภ์ ย้ายไปเป็นปลัดจังหวัดราชบุรี

ในระยะต้น ๆ บทความที่ท่านปลัดจังหวัดส่งมามักเป็นของท่านเจ้าคุณเทพบัณฑิต ข้าพเจ้าแปลแล้วก็ส่งฉบับภาษาไทยคืนไป คงเก็บเข้าแฟ้มของข้าพเจ้าไว้แต่ฉบับโรเนียวภาษาอังกฤษเท่านั้น ตอนต่อมาก็ได้บทความของพระมหาไพยนต์ ชวนบัญโญ และครั้งหลัง ๆ ที่สุดคุณเริ่มก็หาหนังสือฝรั่งเรื่องนั้น ๆ มาให้อ่าน และขอให้ย่อลงพอโรเนียวได้สัก ๒ หน้า ดังนั้นในหนังสือเล่มนี้ท่านจะได้พบบางเรื่องมีทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และบางเรื่องมีแต่ภาษาอังกฤษ ส่วนใหญ่ของบทภาษาอังกฤษเองก็มิใช่แปลตรงกับไทย แต่เป็นเรียบเรียงใหม่เอาใจความกัน

ข้าพเจ้ายินดีที่ได้เห็นบรรดาฝรั่งทั้งทหารพลเรือนและตำรวจที่จังหวัดอุบลราชธานีมีความนิยมนับถือรักใคร่เป็นกันเองกับปลัดจังหวัด (คุณเริ่ม อุปถัมภ์) มาก ก็เข้าใจว่าน่าจะเป็นเพราะถึงตัวท่านเองจะกำลังเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมอยู่ก็ตาม แต่เพราะท่านปลัดจังหวัดมีความสนใจในสุขทุกข์และติดต่อสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศอย่างกันเองเสมอมา แล้วยังสนใจจัดให้ฝรั่งได้รับความรู้เกี่ยวแก่วัฒนธรรมและศาสนาของไทยด้วย ตามคติของฝรั่งเขาย่อมเห็นว่าบุคลที่นึกถึงการศึกษาและวิธีให้การศึกษา เป็นผู้เจริญพอที่เขาจะนับถือได้ ข้าพเจ้าเองได้บทเรียนจากพฤติการณ์ดังกล่าวนี้เรื่องหนึ่ง จึงอดที่จะนำมาเล่าไว้ ณ ที่นี้ไม่ได้

บทเรียนนั้นก็คือ... "ข้าราชการไทยทั้งหลาย ไม่จำต้องมีความรู้สึกด้อยหรือขัดเขินอย่างใดเลย ถ้าหากท่านจะไม่สันทัดในภาษาต่างประเทศ เพราะว่า ถ้าท่านมีเจตนาดีอันบริสุทธิ์ สนใจต่อเพื่อนมนุษย์แล้ว ท่านย่อมมีปัญญาหาวิธีสื่อความคิดติดต่อให้ชาวต่างภาษาเข้าใจท่านและนับถือท่านได้เสมอ"

ค) ยุวพุทธิกสมาคมอุบลราชธานี จัดรายการ "ธรรมรังษี" ออกอากาศทางสถานีวิทยุ วปถ. ๖ ทุกวันอาทิตย์เวลา ๒๐.๐๐-๒๐.๓๐ น. คณะอภิปรายธรรมสำหรับชีวิตประจำวันนี้ประกอบด้วย ร.อ.เยี่ยม แสนทวีสุข อนุศาสนาจารย์ มณฑลทหารบกที่ ๖ · นายวิระ รมยะรูป ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด สาขาอุบลฯ และประธานสภาจังหวัด นายโนรี หรือ นิรุติลวะเปารยะ หัวหน้าสถานีวิทยุโทรศัพท์อุบลฯ และ ข้าพเจ้า ซึ่งต่างก็เป็นกรรมการที่ปรึกษาของยวพุทธิกสมาคมอบลฯด้วยกัน และเรานิมนต์พระครูปลัดเมธาวัฒน์ (ฐิตปุญโญ พุฒ แสนทวีสุข) กับพระมหาไพยนต์ ชวนบัญโญ (ไพยนต์ น้อยอาษา) ร่วมด้วยเสมอ คณะ "ธรรมรังษี" จึงไปประชุมอภิปรายบันทึกเสียงกันที่วัดสุปัฏน์ฯ ในวันอาทิตย์สัปดาห์หนึ่งเว้นสัปดาห์หนึ่ง ท่านเจ้าคุณเทพบัณฑิต ซึ่งต่อมาเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระธรรมบัณฑิต ได้กรุณาชี้แจงธรรมและพระวินัยต่างๆ ให้พวกเราเข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น บางคราวท่านเล่าประวัติความเป็นมาของวัดสุปัฏน์ฯ ตั้งแต่สมัยท่านเป็นเลขานุการของ

เจ้าพระคุณ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อน ทำให้ข้าพเจ้าระลึกถึงพระเถรสำคัญของประเทศเดนมาร์ก ที่ชื่อ Bishop N.F.S. GRUNDTVIG ซึ่งริเริ่มจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในประเทศเดนมาร์กยุคที่เริ่มจะปกครองระบอบประชาธิปไตย จนกระทั่งบัดนี้การศึกษาผู้ใหญ่แบบ FOLK HIGH SCHOOL ที่พระเถรผู้นี้สนับสนุนนั้นแพร่หลายไปทั่งประเทศ ยิ่งกว่านั้นพระเถรนี้ยังปรับปรุงระบบพระศาสนาในประเทศเดนมาร์ก กับช่วยเหลือทางการเมืองด้วย ข้าพเจ้าเคยอ่านประวัติของท่านผู้นี้แล้วเลื่อมใสเพียงใด เมื่อมาได้รับทราบว่าประเทศไทยของเราก็มีพระเถรสำคัญซึ่งทรงคุณงามความดีความปรีชาสามารถไม่แพ้ท่าน Grundtvig ข้าพเจ้าก็เกิดความศรัทธาปสาทอย่างแรงกล้าจนอยากจะทำคำแปลประวัติวัดสุปัฏน์ ฯ นี้เป็นภาษาอังกฤษ เพื่อเผยแพร่ให้คนไทยและคนต่างชาติได้ทราบบ้าง ท่านเจ้าคุณธรรมบัณฑิตได้มอบประวัติย่อ ๆ ของวัดสุปัฏน์ ฯ ที่ท่านเรียบเรียงไว้ กับหนังสือเรื่องประวัติวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ซึ่งเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อนได้เรียนไว้มาให้ข้าพเจ้าอ่าน

เมื่อศึกษาหนังสือเล่มนั้นแล้ว ข้าพเจ้ายิ่งมีศรัทธาปสาทซ่านในจิตใจ เพราะไปพบว่ามิใช่เป็นเพียงประวัติของสถานที่เท่านั้น แต่ยังเป็นประวัติศาสตร์ของขบวนการปรับปรุงศีลวัตร์ของพระภิกษุสงฆ์ในภาคอีสานและประเทศลาว ตามพระราชกุศโลบายของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วย

ดังนั้นในส่วนที่เกี่ยวกับวัดสุปัฏน์ ฯ จึงมี...

(๑) ประวัติวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ซึ่ง "พระเทพบัณฑิต" เจ้าอาวาส เรียบเรียง

(๒) ความรู้เรื่องวัดสุปัฏน์ ฯ ของ ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี

(๓) ภาคผนวก ๑ ก. และ ข. กับ

(๔) ภาคผนวก ๒. ด้วย

อันที่จริงเนื้อหาเท่าที่กล่าวนี้เพียงพอที่จะทำเป็นหนังสือ "ประวัติวัดสุปัฏนารามวรวิหาร" เล่มหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เนื่องจากข้าพเจ้าคิดว่า "ธรรมฑูต" เมื่อรู้เรื่องพระธรรม, วัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลอันเกี่ยวกับพุทธศาสนาแล้ว ก็ควรจะรู้ด้วยว่าพระสงฆ์ในพุทธศาสนา และวัด มีคุณประโยชน์อย่างไรกับเรื่องความเป็นมาของประเทศไทยว่าเหตุใดจึงมีพระสงฆ์เป็นสองนิกาย

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสโส)

(อ้วน แสนทวีสุข)

๓) หนังสือเล่มนี้สำเร็จเป็นรูปร่างอย่างที่ท่านถืออยู่นี้ เพราะข้าพเจ้าได้รับความเมตตาจากท่านผู้มีพระนามและนามต่อไปนี้ ซึ่งข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้แสดงความระลึกถึงพระคุณอย่างสูงไว้ทั่วกันด้วย

ที่	พระนาม – นาม	สัมพันธ์กับผู้เขียน	ช่วยเหลือโดย...
๑.	พระธรรมบัณฑิต (ญาณชาโล..ญาณ ดาโรจน์) เจ้าคณะภาค ฯ. นครราชสีมา.	เคยให้ความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยลึกซึ้งขึ้น จนผู้เขียนเทอดทูนท่านเป็นอาจารย์	เขียนบทความ, ให้หนังสืออ่าน, เล่าความเป็นมาต่าง ๆ ตลอดจนตอบคำถาม และอำนวยความสะดวกในการรวบรวมภาพต่าง ๆ
๒.	พระมหา ไพยนต์ ชวนปัญโญ (ไพยนต์ น้อยอาษา) ป.ธ. ๙ วัดสุปัฏนารามวรวิหาร อุบลราชธานี.	ร่วมอภิปรายธรรมในรายการ "ธรรมรังษี" ยพส. อบ. และร่วมฝึกเยาวชนในศูนย์พุทธเยาวชน อุบลราชธานี	ช่วยพิมพ์บทความภาษาไทย ซึ่งท่านได้ค้นคว้ารวบรวมส่งไปให้ผู้เขียน.
๓.	หม่อมเจ้าหญิง พูนพิศมัย ดิศกุล วังวรดิศ, ถนนหลานหลวง พระนคร.	ท่านอา ผู้ทรงปลุกให้ผู้เขียนรักชาติ, ศาสนา, พระมหากษัตริย์และเยาวชนไทย	ทรงช่วยจัดส่งต้นฉบับไปพิมพ์ และทรงตรวจปรู๊ฟให้เป็นที่เรียบร้อยโดยตลอด.
๔.	พล.ต. ถวัลย์ ศรีเพ็ญ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๖, อ. วารินชำราบ อุบลราชธานี.	มิตรผู้ใหญ่ ซึ่งผู้เขียนยอมรับนับถือความรู้, ความคิดเห็น, และขอปรึกษาในกรณีสำคัญ ๆ	ช่วยให้คำปรึกษา, แนะนำ และช่วยให้ได้ภาพต่าง ๆ ของวัดสุปัฏนารามมาพิมพ์ในหนังสือเล่มนี้.
๕.	พ.ท. ทวี ชีวะสุวรรณ มณฑลทหารบกที่ ๖, อ. วารินฯ อุบลราชธานี.	เพื่อนข้าราชการที่เอื้อเฟื้อ	อาศัยศิลปศาสตร์การถ่ายรูปของท่าน เลือกถ่ายภาพต่างๆ ภายในวัดสุปัฏนาราม ดังปรากฏในหนังสือนี้ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ.
๖.	Dr. Robert W. KICKERT ขณะนี้อยู่ Advanced Research Projects Agency, SEATO Graduate School of Engineering บัณฑิตวิทยาลัยของ สปอ. สนามม้า, ปทุมวัน พระนคร	เพื่อนชาวอเมริกัน เป็นนักวิจัยทางมานุษย์วิทยา.	ช่วยตรวจแก้คำแปลภาษาอังกฤษให้บางเรื่อง

ที่	นาม	สัมพันธ์กับผู้เขียน	ช่วยเหลือโดย...
๗.	Mr. Robert NEVITT Directer, Ubol USIS ผู้อำนวยการสำนักงานข่าวสารอเมริกัน, อุบลราชธานี	เพื่อนชาวอเมริกัน ซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน และเคยอนุเคราะห์กันอยู่ไปมาเป็นนิจ	ช่วยตรวจแก้คำแปลภาษาอังกฤษให้บางเรื่อง.
๘.	Mr. A.B. GRISWOLD The Asia Society, New York, U.S.A.	ผู้แต่งเรื่อง "KING MONGKUT OF SIAM"	ข้าพเจ้าขออนุญาตนำบางส่วนของหนังสือที่ท่านแต่งมาลงพิมพ์ในเอกสารเล่มนี้.
๙.	หม่อมหลวง บุญเหลือ กุญชร เทพยสุวรรณ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาฯ พระนคร).	ญาติ, มิตร, "สหายร่วมองค์การสตรี" และ ครูทางภาษาอังกฤษและนาฏศิลป์ของข้าพเจ้า.	ช่วยอ่านตรวจแก้ติชมภาษาอังกฤษของข้าพเจ้า ก่อนที่จะส่งไปโรงพิมพ์.
๑๐.	นายเริ่ม อุปถัมภ์ ปลัดจังหวัดราชบุรีปัจจุบันนี้	เพื่อนสำเร็จปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รุ่นเดียวกัน ซึ่งข้าพเจ้านับถือเป็น "พี่ชายคนหนึ่ง"	ริเริ่มใช้ให้ข้าพเจ้าแปลเรื่องเหล่านั้นเรื่อยๆ จนกระทั่งพอรวบรวมได้เป็นเล่ม.
๑๑.	พ.ต.อ. เดช ขัตพันธ์ ผู้กำกับการตำรวจภูธร จังหวัดอุบลราชธานี	เพื่อนข้าราชการผู้เอื้อเฟื้อช่วยเหลือข้าพเจ้าเมื่อจะให้บริการแก่เยาวชนและเป็นผู้รู้จักใช้ข้าพเจ้าให้เป็นประโยชน์ แม้แต่ก่อนที่คุณเริ่ม อุปถัมภ์ จะมาเป็นปลัดจังหวัด.	เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าร่วมมือกับทางราชการของจังหวัดอุบลฯ ในเรื่องให้ความรู้แก่ฝรั่ง.
๑๒.	พระครูปลัดเมธาวัฒน์ (ฐิตปุญโญ... พุฒ แสนทวีสุข) อดีตเลขานุการของท่านเจ้าคุณธรรมบัณฑิต วัดสุปัฏนารามวรวิหาร, อุบลฯ	ร่วมอภิปรายในรายการ "ธรรมรังษี" ทางวิทยุ วปถ. ๖. และร่วมฝึกเยาวชนในศูนย์พุทธเยาวชน อุบลราชธานี เป็นพระภิกษุที่ข้าพเจ้านับถือว่า... "พูดสั้นๆ แต่ได้ใจความลึกซึ้ง"	ช่วยติดต่อในเรื่องการจะรวบรวมสิ่งต่างๆ มาเป็นหนังสือเล่มนี้ ถึงแม้เจ้าคุณธรรมบัณฑิตจะไปดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดา, จังหวัดนครราชสีมาแล้วก็ตาม.

ที่	นาม	สัมพันธ์กับผู้เขียน	ช่วยเหลือโดย...
๑๓.	นางสาวสมนึก รอดประเสริฐ อาจารย์ที่ ศ.อ.ศ.อ. อุบลราชธานี.	นักศึกษาทางสังคมสงเคราะห์, เพื่อน "คู่งาน (Counterpart) และน้องสาว ที่เอื้ออารี	ช่วยติดต่อรวบรวมสิ่งต่าง ๆ แทนข้าพเจ้าในบางระยะที่ข้าพเจ้าไปติดราชการทางกรุงเทพฯ.
๑๔.	นายอุทิศ อัจฉมานวาลา สถาปนิกของภาคศึกษา ที่ ๑๐ ศ.อ. ศ.อ. อุบลราชธานี.	เพื่อนอาจารย์ร่วมสถาบัน, สถาปนิกของบ้านส่วนตัวข้าพเจ้า, มิตรแท้ที่ข้าพเจ้าพึ่งได้ในยามยุ่งยากใจ	ช่วยออกแบบหน้าปกหนังสือนี้ให้
๑๕.	"คุณปรียา ทิลเด่น" หรือ Mrs. Patricia TILDEN เป็นสมาชิกหน่วยอาสาสมัคร "Peace Corps" ของสหรัฐอเมริกา ขณะนี้เป็นพัฒนากรที่บ้านบัววัด อ. วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี	เป็นเพื่อน และอยู่ในบ้านข้าพเจ้าในระหว่างหยุดปลายสัปดาห์ตลอดมาจนบัดนี้.	ช่วยอ่านบทความทบทวนทั้งหมด และตรวจคำแปลภาษาอังกฤษของบทความบางบทให้ด้วย.

ขอท่านผู้อ่านได้โปรดอนุโมทนากุศลด้วยวิธีช่วยเป็น "ธรรมทูต" เผยแพร่เรื่องที่ท่านได้อ่านนี้ต่อ ๆ ไปด้วย จะเป็นพระคุณแก่ข้าพเจ้าอย่างที่สุด.

ส่วนข้าพเจ้าขอน้อมเกล้า ฯ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงสำแดงอภินิหารประหนึ่งเทพยเจ้าผู้ดูแลชีวิตของข้าพเจ้า.

เสริมศรี เกษมศรี

(ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี)

๑๑ ตุลาคม ๒๕๐๖

๒๙๖/๒ ซอยจินดารัตน์

ถนนชยางกูร, อุบลราชธานี.

ย่อประวัติวัดสุปัฏนารามวรวิหาร

๑) **ชื่อวัด** สุปัฏนารามวรวิหาร พระอารามหลวงชั้นตรี

๒) **ความเป็นมาของวัด** พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ มีกระแสพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้คณะกรมการเมืองอุบลราชธานี มีพระพรหมราชวงศ์ (กุทอง) เป็นประธานเลือกพื้นที่สร้างวัด คณะกรมการ ฯ เห็นว่าที่ท่าเหนือระหว่างเมืองกับบ้านบุ่งกาแซว เป็นที่สงัด เหมาะแก่ผู้ต้องการความสงัด และเป็นที่สะดวกแก่ผู้ต้องการบำเพ็ญศาสนกิจ ทั้งเป็นสบายแก่การโคจรบิณฑบาต จะไปในเมืองก็ไม่สู้ไกล จะไปบ้านบุ่งกาแซวก็ไม่สู้ห่าง สะดวกทั้งทางบก ทางน้ำ เพราะอยู่ฝั่งแม่น้ำมูล เป็นท่าดี อยู่คุ้งน้ำ เข้าออกสะดวก จึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลทรงทราบ

มีกระแสพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ก่อสร้างปราบที่ทาง มีกำหนดด้านกว้าง-ยาว เท่ากัน เริ่มลงมือเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๓ เสร็จเรียบร้อย ประกาศตั้งเป็นวัดเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๖ จึงโปรดเกล้า ฯ พระราชทานนามว่า "วัดสุปัฏนาราม" แล้วโปรดให้พระพรหมราชวงศ์ อาราธนาท่านพันธุโล (ดี) กับท่านเทวธัมมี (ม้าว) มาครองวัด ในวันประกาศตั้งวัด มีพระมหากรุณาโปรดพระราชทาน –

๑. พระราชทรัพย์ เงินตรา เป็นจำนวน ๑๐ ชั่ง

๒. พระราชทานตงนตยภัตแก่เจาอาวาสเดือนละ ๙ บาท

๓. เลขวัดคนงานประจำ ๖๐ คน

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๗๙ ทรงพระกรุณาโปรดยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิด "วรวิหาร" นามว่า **วัดสุปัฏนารามวรวิหาร**

๓) **ที่ตั้งวัด และเนื้อที่** ตั้งอยู่ตามโฉนดที่ดินหมายเลขที่ ๒๕ ทิศตะวันตกเฉียงใต้ ของศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี ต้นถนนพรหมเทพ ใน

ท่าวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ลง แม่น้ำมูล

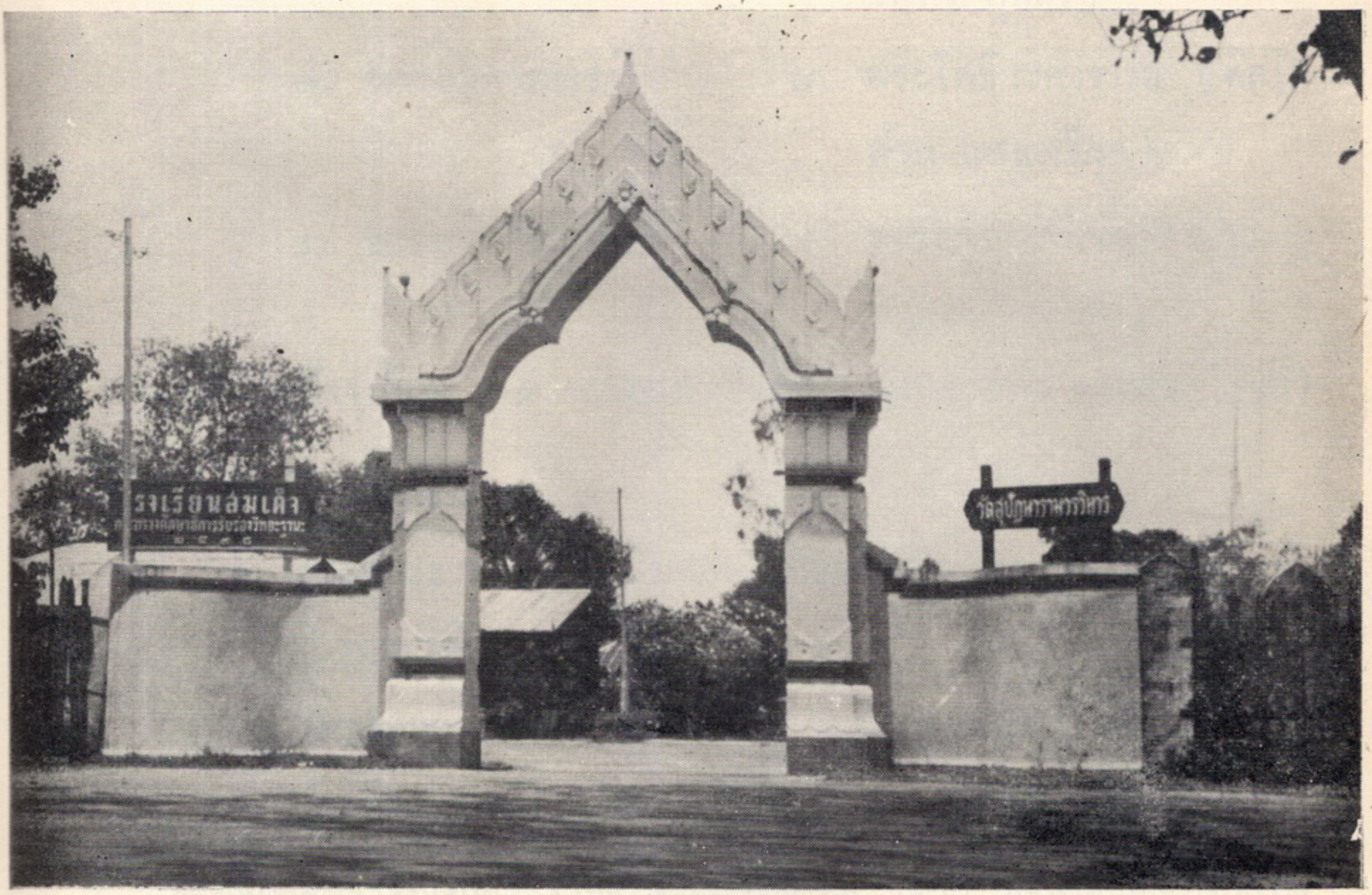

ประตูใหญ่เข้าวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ทางถนนสุปัฏน์

เขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี ประมาณเนื้อที่ตามโฉนด ๒๑ ไร่ ๓๘ $\frac{๓}{๑๐}$ ตารางวา

ทิศเหนือ จดที่ดินเลขที่ ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐ และถนนพรหมราช

ทิศใต้ จดแม่น้ำมูล

ทิศตะวันออก จดถนนสุบัฏน์

ทิศตะวันตก จดที่ดินเลขที่ ๑๗, ๑๙ และทางสาธารณะหน้าที่ตั้งการประปาอุบล ฯ

๔) ชื่อเจ้าอาวาส ในอดีต

๑. พระอธิการ ดี พันธุโล
๒. พระอธิการเพ็ง
๓. พระอธิการเพชร์
๔. พระอธิการสีโห
๕. พระอธิการ สี
๖. พระญาณรักขิต (สิริจันโท จันทร์ ศุภสร)
๗. พระโพธิวงศาจารย์ (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข)
๘. พระครูประจักษ์อุปบลคุณ (ญาณาสโย สุ้ย)

-ในปัจจุบัน- ๙. พระเทพบัณฑิต* (ญาณชาโล ญาณ ดาโรจน์)

๕) สิ่งสำคัญของวัด มี

๑. พระประธานในพระอุโบสถ พระนามว่า พระพุทธสัพพัญญูเจ้าปางมารวิชัย

๒. พระพุทธสิหิงค์ (จำลอง) พณ ฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม อัญเชิญมาประดิษฐาน พ.ศ. ๒๔๙๖

---

* ... พระเทพบัณฑิต เลื่อนสมณศักดิ์ เป็น "พระธรรมบัณฑิต" และย้ายไปดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดา จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๐๖ เจ้าอาวาสปัจจุบันนี้ คือ พระราชธรรมสุธี (เสนโก ... นัด ทับทอง)

๓. พระพุทธรูปประทานพร สมัยสุโขทัย ๑ องค์ สมเด็จพระวชิร-ญาณวงศ์ สุจิตโต ประทานมา

๔. พระพุทธรูปศิลา นาคปรก สมัยลพบุรี ๓ องค์ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ ติสโส ประทานมา

๕. พระพุทธรูปประทานพร สมัยอยุธยา ๑ องค์ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ ติสโส ประทานมา

๖. พระแก้วขาว เพชรน้ำค้าง สมาธิ ๑ องค์ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ ติสโส ประทานมา

๗. พระบรมสารีริกธาตุ และพระอรหันตธาตุ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ ติสโส ประทานมา

๘. โบราณวัตถุต่าง ๆ รวม ๔ ตู้

๙. เครื่องยุทธภัณฑ์โบราณ รวมหลายชิ้น

๑๐. รูปหล่อ (โลหะ) พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริจันโท) และสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสโส) ท่ายืน ในลักษณะผู้ประสาธน์การศึกษาอีสาน รวม ๒ รูป

๖) **บุคคลสำคัญของวัด** ในอดีตมี ๓ รูป-

๑. พระอธิการ ดี (พันธุโล) เป็นปุราณสหธัมมิกในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ สมัยเมื่อทรงผนวช ประทับที่วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า "ท่านพันธุละ" เป็นผู้วางรากฐานกิจกรรม และวิธีกรรมต่าง ๆ ในวัดนี้ เป็นครูฐานียบุคคลของชาวเมือง ตราบจนบัดนี้

๒. พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริจันโท จันทร์ ศุภสร) เจ้าอาวาสรูปที่ ๖ มีชีวิตในพรหมจรรย์ เป็นธรรมกถึกเอก บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พุทธจักร และอาณาจักรมาก เช่น....

(๑) เป็น "ปฐมาจารย์" ผู้ให้กำเนิดการศาสนศึกษา และสามัญศึกษาในอีสานเมื่อ ๒๔๔๐

(๒) เป็นผู้อำนวยการศึกษามณฑลอีสาน

(๓) เป็นเจ้าคณะใหญ่นครจำปาศักดิ์, เจ้าคณะมณฑลอีสาน, เจ้าคณะมณฑลจันทบุรี และเจ้าคณะมณฑลหัวเมืองกรุงเทพฯ

(๔) ทำการบูรณะพระเจดีย์หลวง เชียงใหม่ และเป็นเจ้าอาวาสวัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่

(๕) สร้างพระงาม ที่เชิงเขาพระงาม เป็นองค์พระหินที่ใหญ่ที่สุดในเมืองไทย และสร้างวัดขึ้นที่เชิงเขาลูกนั้น ในหลวงรัชกาลที่ ๖ พระราชทานนามว่า "วัดสิจันทรนิมิตร" เป็นพระอารามหลวงแห่งเดียว ในจังหวัดลพบุรี

(๖) สร้างวัดเสน่หา ที่จังหวัดนครปฐม โปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี

ชาตกาล พ.ศ. ๒๓๙๙ มรณกาล ๒๔๗๕ เกิดบ้านหนองไหล อ. เมืองอุบลฯ

๓. สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข) เจ้าอาวาสวัดสุปัฏนารามรูปที่ ๗ เกิดบ้านแคน ต. ดอนมดแดง อ. เมืองอุบลราชธานี มีชีวิตในพรหมจรรย์ เชี่ยวชาญในการปกครอง บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พุทธจักร และอาณาจักรมาก เช่น :-

(๑) เป็นอภิทายาท ผู้จัดดำเนินการร่วมกับพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ในการให้กำเนิดการศึกษา ทั้งศาสนศึกษา และสามัญศึกษาภาคอีสาน ขึ้น ณ วัดสุปัฏนาราม เป็นแห่งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ ต่อมาเป็นผู้อำนวยการศึกษาภาคอีสาน

(๒) จัดตั้งโรงเรียนฝึกการอาชีพแก่เยาวชนขึ้นในวัดสุปัฏนาราม ๔ โรง คือ ๑. โรงปั้นอิฐ ๒. โรงเลื่อยผลดี ๓. โรงสีอีสาน ๔. โรงงานชูชาติ ซึ่งยุคนั้นยังไม่มีโรงเรียนสอนวิชาชีพใดๆเลย มีพระครูเป็นชาวจีน รับคฤหัสถ์ชายเป็นนักเรียน งบประมาณของวัด นักเรียนไม่ต้องเสียค่าบำรุง ปรากฏว่า

ผู้ผ่านการฝึกวิชาชีพจากวัดนี้ ออกไปประกอบการอาชีพ ตั้งตัวได้เป็นหลักแหล่ง ยังมีชีวิตอยู่ถึงบัดนี้หลายคน ต่อมาเมื่อท่านถูกย้ายไปดำรงตำแหน่งสูง ที่นครราชสีมา และที่กรุงเทพฯ แล้ว กิจการแผนกนี้ก็เลิก

(๓) เป็นเจ้าคณะมณฑลอุบลราชธานี มณฑลร้อยเอ็ด มณฑลอุดรธาน และมณฑลนครราชสีมา

(๔) เป็นเจ้าคณะตรวจการภาค ๓, ๔, ๕.

(๕) เป็นประธานคณะวินัยธร ชั้นฎีกา ตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

(๖) เป็นสังฆนายกแห่งคณะสงฆ์ไทย รูปแรก ตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

(๗) เป็นเจ้าอาวาสวัดสุปัฏนาราม อุบลฯ วัดสุทธจินดา จ. นครราชสีมา วัดบรมนิวาส และวัดพระศรีมหาธาตุ พระนคร

(๘) เป็นผู้ให้คำขวัญแก่ถิ่นไทยต่าง ๆ คือ อีสานว่า "ถิ่นไทยดี" ภาคใต้ว่า "ถิ่นไทยอุดม" ภาคกลางว่า "ถิ่นจอมไทย" และแต่งหนังสืออบรมสั่งสอนประชาชนพลเมืองให้ตื่นตัว ตื่นใจ หมั่นขยันหาทรัพย์ในดินสินในน้ำ และให้รู้จักพึ่งตนเอง มีศีลมีธรรมไว้มาก บางเรื่องทางการพิมพ์แจกทุกโรงเรียนเป็นจำนวนแสนฉบับ มีปรากฏในหนังสือ "บทนิพนธ์ต่างเรื่อง" เป็นหนังสือ ๓๒๖ หน้า ขนาด ๘ หน้ายก ๆ

ชาตกาล พ.ศ. ๒๔๑๐ มรณกาล พ.ศ. ๒๔๘๘

บุคคลสำคัญในปัจจุบัน ในวัด คือ พระศรีธรรมวงศาจารย์ (เกสโร ทองจันทร์ พันธ์เพ็ง) เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ เป็นอดีตเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี

๗) ในปีนี้มีพระสงฆ์

พรรษา ๒๕๐๕ พระภิกษุ ๒๕ รูป สามเณร ๑๒ รูป

ศิษย์วัด ๖๕ คน

พระสงฆ์ที่ทรงสมณศักดิ์	และ วุฒิ	มีพระราชาคณะชั้นเทพ	๑ รูป
พระราชาคณะชั้นสามัญ	๑ รูป	พระนักธรรม	๑๖ รูป
พระเปรียญ	๑ รูป	สามเณรนักธรรม	๖ รูป
พระครูฐานา	๒ รูป		

๔) **แหล่งศึกษาอบรม**

๑. เป็นที่ตั้งโรงเรียนปริยัติธรรม ทั้งนักธรรม และบาลี

๒. เป็นที่ตั้งโรงเรียนมัธยม สอนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ชาย แต่ ป. ๕ ถึง ม.ศ. ๓

๓. เป็นที่ตั้งยุวพุทธิกสมาคมอุบลราชธานี (ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖)

๔. เป็นที่ตั้งศูนย์อบรมพุทธเยาวชน อุบลราชธานี

๒๔ สิงหาคม ๒๕๐๕

รับรองว่าถูกต้อง

(ลายเซ็น) *พระเทพบัณฑิต* เจ้าอาวาส

(พระเทพบัณฑิต)

ความรู้เกี่ยวกับวัดสุปัฏนารามวรวิหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ของ

ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี

ถาม ๑) วัดสุปัฏนารามวรวิหารนี้ใครสร้าง ชื่อนี้แปลว่ากระไร มีอายุสักกี่ปีมาแล้ว?

ตอบ วัดนี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) ทรงสร้างด้วยพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นเงิน ๑๐ ชั่ง (๑ ชั่ง = ๘๐ บาท)

แรงงานสำหรับวัด ๖๐ แรง (สมัยโน้นเรียกว่า "เลขวัด")

ที่ดินรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ๓ เส้น × ๓ เส้น ซึ่งเป็นที่อยู่ในแหล่งเป็นท่าเรือดีของจังหวัดอุบล ฯ

นิตยภัตสำหรับเจ้าอาวาส เดือนละ ๘ บาท

พระราชทานนามว่า "สุ-ปัฏน-อาราม" รวมเป็น "สุปัฏนาราม" เพราะ "ปัฏน" ภาษาบาฬีแปลว่า "ท่าเรือ" "สุปัฏน" ก็คือ ท่าเรือดี เป็นวัดแล้วก็ควรจะหมายถึงเป็นท่าที่ดีซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้มนุษย์ข้ามพ้นโอฆสงสารได้ด้วยดี

อายุวัดนี้กว่า ๑๐๐ ปี เพราะปรากฏว่าเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อน (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข) เขียนไว้ในประวัติวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ซึ่งพิมพ์แจกในงานสำคัญคือ

(๑) ฉลองพระอุโบสถ และพิธีผูกพัทธสีมาวัดสุปัฏนาราม ฯ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๔๗๙ (งาน ๓ วัน ๓ คืน)

(๒) พิธีสมโภชวัดสุปัฏนาราม ฯ อายุครบ ๑๐๐ ปี วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๙๖ (งาน ๕ วัน ๕ คืน)

ว่า..."คงสร้างภายหลัง พ.ศ. ๒๓๙๓-๔ และก่อน พ.ศ. ๒๔๐๙ คือสร้างทีหลังพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงราชย์

แต่ก่อนเจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์ เป็นเจ้าผู้ครองเมืองอุบล ฯ เพราะว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงราชย์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๓ – ๔ และทรงพระกรุณาโปรดให้เจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์ เป็นเจ้าผู้ครองเมืองอุบล ฯ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๙"

ถาม ๒) ทำไมอาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น พระอุโบสถ เป็นต้น จึงดูประหนึ่งอายุราว ๔๐-๕๐ ปีเท่านั้น?

ตอบ ถูกแล้ว เพราะสิ่งที่เห็นอยู่นี้สร้างในยุคหลัง

ยุคแรกสร้างวัดนี้ ...พระอุโบสถอยู่กลางที่ดินรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด ๓ เส้น × ๓ เส้น มีคูริมที่ดินรอบ ขนาดลึก ๑ วา กว้าง ๓ ศอก ตัวพระอุโบสถอยู่ห่างจากประตูเข้าด้านตะวันออก ๑ เส้น หันหน้าออกทางทิศตะวันออก เป็นอาคารลักษณะดังกล่าวไว้ในหนังสือประวัติวัดสุปัฏนาราม ฯ ใจความดังนี้ ...

พระอุโบสถ กว้าง ๘ ยาว ๑๑ วา ๒ ศอก มีเฉลียงรอบ ด้านยาวทั้งเฉลียงบันเป็น ๗ ห้อง ด้านกว้างบันเป็น ๔ ห้อง เสาเป็นไม้แก่นทั้งสิ้น ก่ออิฐโอบเสาส่วนเฉลียง หลังคาส่วนกลางบนนั้นเป็นหลังเดียว หลังคาโดยรอบส่วนเฉลียงนั้นลดเป็น ๒ ชั้น มีช่อฟ้าใบระกาประดับกระจก หน้าบรรณด้านตะวันออกสลักเป็นลายเครือ ด้านตะวันตกเป็นลายดอกไม้ร่วง หลังคามุงกระเบื้องไม้พื้นปูกระเบื้องดินเผา

ส่วนกุฏิเจ้าอาวาสชั้นล่างก่อเป็นตึก กุฏิอื่น ๆ และเวจกุฏินั้นสร้างด้วยไม้ทั้งนั้น

...ต่อมามีผู้ศรัทธาถวายที่ดินทางทิศตะวันออกออก ด้านยาวของวัดนี้จึงเป็น ๕ เส้น

ถาม ๓) ยุคแรกตั้งวัดนั้น ใครเป็นเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ในวัดนี้ ทำอะไรกันบ้าง?

ตอบ เจ้าอาวาสองค์แรกมีนามว่า พระพันธุโลเถระ (ดี) เป็นชาวบ้านหนองไหล อำเภอเมืองอุบลฯ วัตตปฏิบัติของพระในวัดนี้ดำเนินตามแบบพระธุดงค์กรรมฐาน คือแบ่งเวลาในวันหนึ่ง ๆ ออกทำดังนี้

๔.๐๐ น. ...(ตีระฆัง) ตื่น ไหว้พระสวดมนต์ท่องบ่นสาธยายของตนเองจนสว่าง

๖.๐๐ น. ...(ตีระฆัง) ออกบิณฑบาต

๘.๓๐ น. ..."บอกปริยัติธรรม" (เล่าเรียนในชั้น)

๑๑.๐๐ น. ...พัก ฉันจังหัน...จำวัด

๑๓.๐๐ น. ..."บอกปริยัติธรรม" อีก

๑๕.๓๐ น. ...สรงน้ำ

๑๖.๓๐ น. ...(ตีระฆัง) พังเทศน์ พร้อมกับอุบาสกอุบาสกา ทุกวัน

๒๐.๐๐ น. ...(ตีระฆัง) ไหว้พระสวดมนต์ (ร่วมกัน)

๒๒.๐๐ น. ...(ตีระฆัง) เลิกท่องบ่นสาธยายของตนเอง เข้าที่ไหว้พระสวดมนต์ตามกุฏีของตน ๆ

ถาม ๔) สมัย ๑๐๐ ปีก่อนนี้มีนาฬิกาใช้แล้วหรือ?

ตอบ สมัยโน้นยังไม่มีนาฬิกา แต่มนุษย์รู้จักจับเวลาแล้ว ปรากฏในประวัติวัดสุปัฏนาราม ฯ ว่า...พระท่านดูเวลาด้วยใช้ กะลามะพร้าวเจาะรู ๑ รู วางลงบนน้ำในถังน้ำ พอน้ำไหลเข้าเต็มกะลา กะลาจมลงที่หนึ่งก็เป็นเวลาชั่วโมงหนึ่ง

ต่อมาใช้เชือกมะพร้าวกะระยะให้เผาไหม้ลงเส้นหนึ่ง ๆ ในเวลา ๑ ชั่วโมง จุดเป็นชุด เมื่อเชือกชุดมะพร้าวไหม้ไป ๑ เส้น ก็เท่ากับเวลา ๑ ชั่วโมง

วัดสุปัฏน์ฯ เริ่มมีนาฬิกาใช้เรือนแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๙ เพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) พระราชทานมาเนื่องในงานสมโภชวัดราชประดิษฐ์

ถ้าใครอยากดูเครื่องจับเวลาแบบต่าง ๆ ของมนุษย์ก่อนสมัยมีนาฬิกาใช้ เชิญดูได้ที่...พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ผู้เขียนได้ไปเห็นที่นั่น

ถาม ๕) วัดสุปัฏน์ ฯ พระเจ้าอยู่หัวทรงสร้าง ดังนั้นย่อมจะทรงแต่งตั้งผู้เป็นเจ้าอาวาส สงสัยว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงรู้จัก พระพันธุโล ซึ่งเป็นชาวบ้านหนองไหล ได้อย่างไร ?

ตอบ ตอนนี้จำต้องตอบยาวหน่อย หวังว่าคงจะไม่รำคาญ

ท่านพันธุโล (ดี) ทรวดทรงสูงใหญ่ ผิวเนื้อสีดำแดง ท่าทางอาจหาญ ขยันหมั่นเพียร แรก...อุปสมบทที่วัดเหนือ ในเมืองอุบลฯ แล้วเข้าไปเล่าเรียนในกรุงเทพฯ สำนักอยู่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษดิ์ก่อน ภายหลังจึงมีผู้นำเข้าถวายตัวในพระภิกษุ (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ) ขณะที่เสด็จจากวัดราชาธิวาสมาประทับที่วัดบวรนิเวศวิหาร ท่านดีได้เปลี่ยนแปลงลัทธิโดยเสด็จแล้วเล่าเรียนในสำนักวัดบวรนิเวศฯ ได้นามฉายาใหม่ว่า “พันธุโล”

ที่ในประวัติวัดสุปัฏน์ ซึ่งเจ้าพระคุณ พระเทพบัณฑิต เขียนนั้นว่า ท่านพันธุโลเป็น “ปุราณสหธรรมิก” แห่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ก็คือเป็นผู้ร่วมปฏิบัติธรรมอย่างเดียวกันมาแต่เก่าก่อน

ท่านพันธุโลทูลลาไปจำพรรษาเมืองอุบลฯ ๑ พรรษา และกลับมาพร้อมกับภิกษุหนุ่มอายุ ๒๔ ปี องค์หนึ่งชื่อ ท่าน “ม้าว” ต่อมานำท่านม้าวไปถวายตัว ขณะที่กำลังเฝ้าอยู่นั้น พระภิกษุ (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ) เสด็จพระราชดำเนิน

ไปทรงยกเทียนส่องทอดพระเนตรดวงหน้าและส่วนอื่น ๆ ของท่านม้าว แล้วตรัสแก่ท่านพันธุโลว่า... “ขรัวดี - พระอย่างนี้ทำไมไม่นำมาให้มาก” ท่านม้าวเป็นสานุศิษย์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ หรือที่เรียกว่า “สัทธิวิหาริก” และได้รับพระราชทานนามฉายาใหม่ว่า “เทวธมมี”

ถัดจากนั้นยังมีภิกษุอีกรูปหนึ่งชื่อ “กุ่า” เป็นชาวเมืองสีทันดร ประเทศลาว ได้ข้ามแม่น้ำโขงมาถวายตัวรับการอบรมแล้วได้ญัตติเป็นธรรมยุต มีนามฉายาว่า “คุณสัมปันโน”

ปรากฏตามประวัติว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงราชย์แล้วไม่นาน พระพรหมราชวงศ์ (กุทอง...ต้นตระกูล “สุวรรณกูฏ”) เจ้าเมืองอุบล ฯ ได้เข้ามาราชการในพระนคร จึงมีกระแสพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้พระพรหมราชวงศ์อาราธนาท่านพันธุโล และท่านเทวธัมมีออกไปปฏิบัติและสร้างวัดนี้

นับแต่นั้นต่อมา ท่านพันธุโล ท่านเทวธัมมี กับท่านคุณสัมปันโน ได้ช่วยกันคัดเลือกพระภิกษุจากภาคอีสานไปศึกษาในกรุงเทพ ฯ ทุกระยะ ๓ ปีต่อหนึ่งครั้ง

ถาม ๖) สมัยโน้น เดินทางจากกรุงเทพ ฯ มาอุบล ฯ หรือจากอุบล ฯ ไปกรุงเทพ ฯ อย่างไรกัน ?

ตอบ **จากกรุงเทพ ฯ ไปอุบล ฯ** พระท่านใช้วิธีเดินทางดังนี้...ขึ้นเรือกลไฟไปจังหวัดปราจีนบุรี แล้วขึ้นเกวียนเดินทางผ่านเมืองศรีโสภณ ไปที่ช่องสะเม็ด ผ่านระหว่างจังหวัดสุรินทร์ อำเภอสังขะ เข้าจังหวัดศรีสะเกษ แล้วจึงมาอุบล ฯ กินเวลา ๕๐ วันกว่าจะถึงอุบล ฯ

อีกวิธีหนึ่ง...ขึ้นรถไฟจากกรุงเทพ ฯ มาที่แก่งคอย ลงเดินข้ามดง “พญาไฟ” ไปจังหวัดนครราชสีมา แล้วจ้างเกวียน

ต่อไปอุบล ฯ ไม่ได้บอกว่ากินเวลาเท่าใด ดังนั้นถ้าจากอุบล ฯ ไปกรุงเทพ ฯ ก็คงย้อนทางดังกล่าวแล้วนั่นเอง

ถาม ๗) สมัยโน้นพระสงฆ์ไทยมีกี่นิกาย ? เพราะเท่าที่ตอบมาแล้วจับความได้ว่า ท่านพันธุโลก็ดี ท่านเทวธัมมีก็ดี "บวชแล้ว ไปญัตติเป็นธรรมยุต"

ตอบ เล่ากันว่าในจังหวัดอุบล ฯ สมัยโน้น ราษฎรเรียกพระสงฆ์ต่างกันเป็น ๓ คือ :-

(๑) "พระครองลาว" คือภิกษุที่ครองผ้าแบบเดิมที่มาจากเวียงจันทน์

(๒) "พระครองไทย" คือภิกษุที่ครองผ้าแบบพระ-มหานิกาย

(๓) "พระครองม่อญ" คือภิกษุที่ครองผ้าแบบที่ท่านพันธุโลเถระนำมาใช้ที่วัดสุปัฏนาราม ฯ สมัยโน้นยังไม่เรียกว่านิกาย "ธรรมยุต" เป็นแต่พระทางอุบล ฯ เข้าไปศึกษาที่กรุงเทพ ฯ หรือนาคไปบวชที่กรุงเทพ ฯ จนกระทั่งที่กรุงเทพ ฯ มีโรคอหิวาต์ระบาด นาคไปถึงบ่วยตายเสียไม่ได้บวช ทำให้น่าเสียดายมาก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระครูปลัดทัดหรือเรือง ที่อยู่วัดบวรนิเวศ ฯ เป็นพระข้าหลวงมายังเมืองอุบล ฯ เพื่อดูความเป็นไป ครั้นทรงรับรายงานจากพระข้าหลวงว่าพอจะตั้งหลักแหล่ง "ธรรมยุต" ได้แล้ว จึงโปรดพระราชทานให้ท่านพันธุโลเถระเป็น "อุบัชฌายะ" ได้ ท่านทำการอุปสมบทนาคที่แพลอยในแม่น้ำมูลตอนหน้าวัดสุปัฏน์ ฯ ซึ่งเรียกว่า "อุทกุกเขปสีมา"

ส่วนท่าน "คุณสัมปันโน" ก็ได้รับพระราชทานให้เป็น "พระอุบัชฌายะ" ทางประเทศลาวได้เหมือนกัน แต่นั้นมา วัด "ธรรมยุต" ก็เกิดขึ้นเรื่อย ๆ ดังที่ท่านเห็นในภาคผนวกแล้ว ที่จริงในจังหวัดอื่น ๆ เช่นขอนแก่น

นครราชสีมา ร้อยเอ็ด มหาสารคาม สุรินทร์ ศรีสะเกษ ยังมีวัด "ธรรมยุต" อีก ที่มิได้ใส่รวมกันในภาคผนวกนั้น เพราะเรื่องราวที่อ่านพบเข้าใจว่า เจ้าพระคุณ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริจันโท จันทร์ ศุภสร) และ เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อน (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข) ได้ส่งเสริมให้เกิดวัดธรรมยุตขึ้นในยุคที่ท่านทั้งสองพ้นจากภาวะเป็น "เจ้าอาวาสวัดสุปัฏนารามวรวิหาร" ไปแล้ว

อย่างไรก็ดี ปรากฏในหนังสือเล่มที่อ้างถึงตลอดมานั้นว่า....

"ก็แหละบรรดาวัดธรรมยุตในภาคอีสานโดยมากเนื่องมาจากวัดสุปัฏน์ หรือ สาขาแห่งวัดสุปัฏน์ ด้วยทางบวช หรือด้วยทางเรียน หรือด้วยทางกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงจัดวัดสุปัฏน์เป็นดั่งเดิม ดั่งนั้นการแต่งตำนานวัดสุปัฏน์จึงได้กล่าวถึงวัดธรรมยุตและบุคคลผู้เป็นเจ้าวัดธรรมยุตในภาคอีสานนี้ เพื่อผู้ปางหลังจะได้แลเห็นภาพ"

ถาม ๘) ท่านพันธุโลเถระ เป็นเจ้าอาวาสวัดสุปัฏน์จนตลอดชีวิตหรือ ?

ตอบ เกือบเป็นเช่นนั้น

ที่ว่า – "เกือบ..." ก็เพราะในระยะหลังท่านไปสร้างวัดสระแก้วใกล้แก่งสะพือ อำเภอพิบูลมังสาหาร เลยไปทำหน้าที่เจ้าอาวาสวัดนั้น และแต่งให้สัทธิวิหาริก หรือศิษย์คนแรกของท่าน ชื่อท่าน "สังฆรักขิตโต (พูน)" รักษาการในตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสุปัฏน์แทน ท่านพันธุโลไปๆ มาๆ ระหว่างวัดสระแก้วกับวัดสุปัฏน์ฯ จนกระทั่งท่านชรามากเดินทางไม่ไหวจึงอยู่ที่วัดสระแก้ว ในปีสุดท้ายแห่งชีวิตของท่าน ท่านได้สมาทานเนสัชชิกธุดงค์ คือถือการไม่นอนเป็นวัตรตลอด ๓ เดือน พอพ้นพรรษาไม่นานนักท่านก็มรณภาพที่วัดสระแก้ว นัยว่าตอนนั้นท่านอายุราว ๗๐ ปีเศษ การมรณภาพของท่านพันธุโลโกลาหลใหญ่หลวง เพราะฝ่ายเมืองอุบลฯ ก็จะเชิญศพมาทำฌาปนกิจที่อุบลฯ ฝ่ายอำเภอพิบูลมังสาหาร ก็จะให้ทำที่นั่น จนกระทั่ง

ตึกแถวของนายเจริญ ศรีตรัยรัตน์ ที่ ๑๑๓ ถนนเจริญกรุง

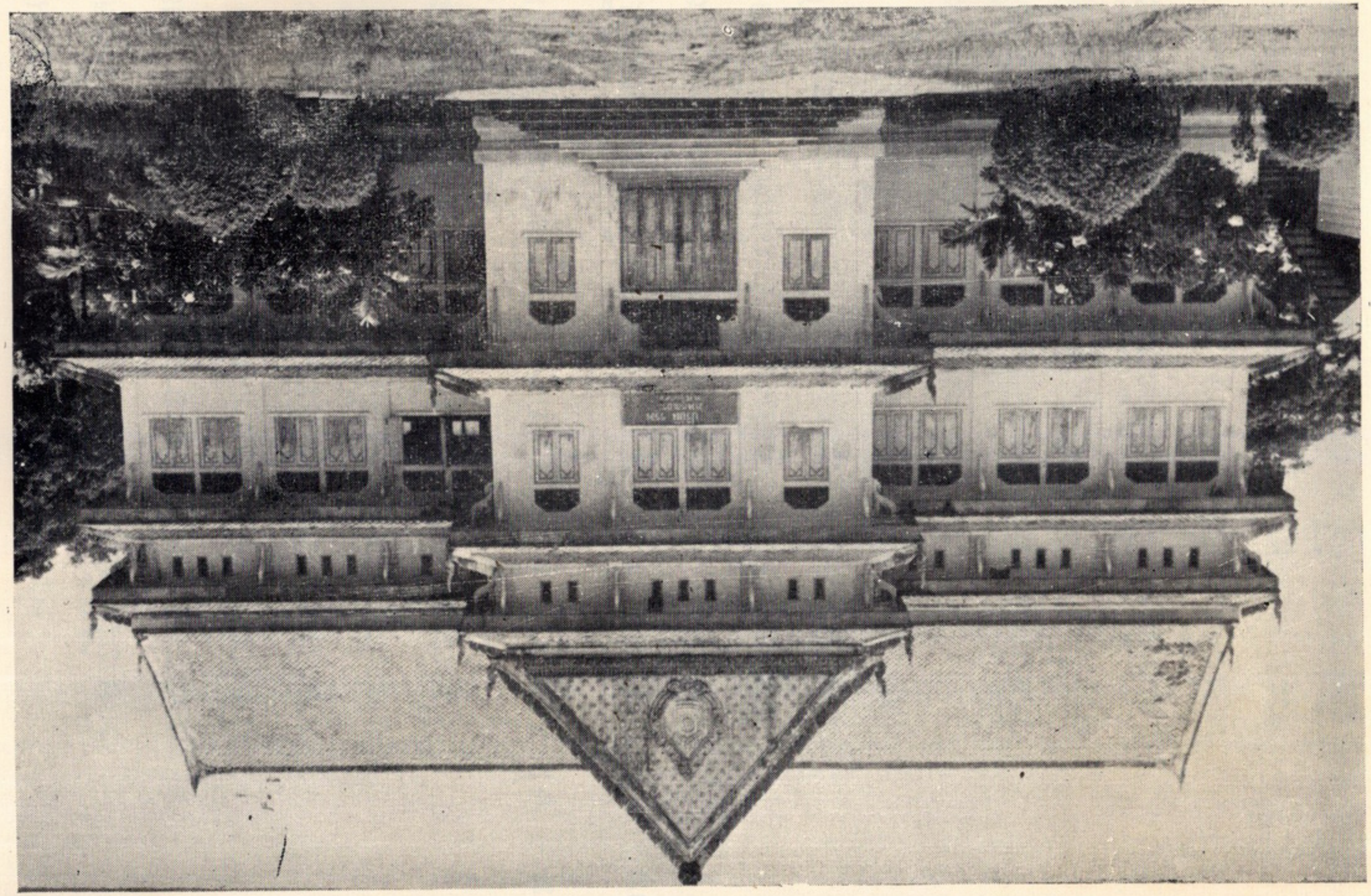

เจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์ เจ้าผู้ครองเมืองอุบล ฯ ต้องวินิจฉัย อนุมัติให้จัดที่อำเภอพิบูลมังสาหาร

ท่านพันธุละ หรือ พันธุโลเถระ เคร่งในศีลวัตต์มาก รักษามิให้ต้องอาบัติแม้แต่น้อย ถ้ามีอาบัติต้องรีบแสดง ท่านนำขนบธรรมเนียมที่ดีออกมาเผยแพร่แก่ปวงชนชาวอุบล ฯ มากมาย เปิดโอกาสให้ชาวอุบล ฯ ได้เล่าเรียนพระปริยัติธรรม หนังสือภาษาไทย ศิลปหัตถกรรมบางประการ ด้วยเหตุฉะนี้วัดสุปัฏ-นารามวรวิหารท่านจะได้เห็น "หอปริยัติธรรม" สร้างอุทิศถวายเป็นที่ระลึกของ "ท่านพันธุละ" หรือ พันธุโลเถระองค์นั้น

ถาม ๙) ท่านเทวธัมมี (ม้าว) คงจะเป็นเจ้าอาวาสองค์ที่ ๒ กระมัง ?

ตอบ ก็น่าจะเข้าใจเช่นนั้น แต่ความจริงท่านเทวธัมมีเป็นเจ้าอาวาสวัดศรีทอง ซึ่งอุปฮาด โพธิ (โพธิ ณ อุบล) สร้างขึ้นเป็นวัดธรรมยุตที่ ๒ ในเมืองอุบล ฯ ตั้งแต่ท่านพันธุโลยังอยู่ เมื่อท่านพันธุโลเถระมรณภาพแล้ว ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ท่านเทวธัมมี เป็น "อุปัชฌายะ" สืบต่อไป

ท่านเทวธัมมี (ม้าว) มีประวัติที่น่าสนใจมาก ที่เกี่ยวกับวัดสุปัฏน์และสมควรจะเล่าก็คือ ท่านเป็นพระอุปัชฌายะของพระภิกษุ.....สิริจันโท (จันทร์ ศุภสร) กับ ติสโส (อ้วน แสนทวีสุข) ท่านได้คัดเลือกพระภิกษุทั้งสองดังกล่าวนามแล้วเข้าไปศึกษาในกรุงเทพ ฯ ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และภิกษุทั้งสองรูปนี้ต่อมาได้เป็น.... เจ้าอาวาสองค์ที่ ๖ กับองค์ที่ ๗ ของวัดสุปัฏน์ ฯ แต่ต่อมาได้ทำคุณประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณาจักรมากจนกระทั่งได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น...พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริจันโท จันทร์ ศุภสร) กับ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อน (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข) ทั้งสองรูปนี้ประชาชนชาวอุบล ฯ เทอดทูน

ไว้ในฐานะอันควรแก่การเคารพยิ่ง ซึ่งท่านจะอ่านพบคำว่า "ครุฐานียบุคคล" ในหนังสือเล่มนี้ และถ้าท่านไปในพระอุโบสถวัดสุปัฏนารามวรวิหารปัจจุบันนี้ จะได้นมัสการรูปปั้นของท่านทั้งสองนี้ขนาดเท่าคน

ถาม ๑๐) ขอทราบว่ายุคเจ้าอาวาสองค์ที่ ๒-๓-๔-๕ เป็นอย่างไร ?

ตอบ แม้ยุคเจ้าอาวาสองค์ที่ ๑ คือท่านพันธุโลเอง พอระยะ ๑๐ กว่าปีให้หลังไปแล้ววัดก็เริ่มทรุดลง คือ ใน พ.ศ. ๒๔๐๖ ท่านพันธุโลไปสร้างวัดสระแก้ว ที่อำเภอพิบูลมังสาหาร มอบท่านสังฆรักขิโต (พูน) ดูแลวัดสุปัฏนารามฯแทน แต่ท่านสังฆรักขิโตเป็นนักปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้น ชอบทำวิเวก จึงไปทำวิเวก ณ วัดที่เกิดใหม่ๆ ทางวัดสุปัฏน์ฯ มอบให้ท่านเพ็งดูแลแทน เมื่อ **ท่านเพ็ง** ได้ตำแหน่ง **เจ้าอาวาสองค์ที่ ๒** ปรากฏว่าวัดก็ทรุดลงและท่านเพ็งก็ลาสิกขา

ท่านเพชรเป็นเจ้าอาวาสองค์ที่ ๓ ไม่ปรากฏเรื่องว่า "ทรุดลง" หรือ "เจริญขึ้น" จึงคิดว่า "ทรง"

ท่านสีโหเป็นเจ้าอาวาสองค์ที่ ๔ นัยว่าเคยเป็นข้าราชการมีบรรดาศักดิ์ "หลวงคุณสารศรีสุปัฏน์" มาก่อน เมื่อบวชจนเป็นเจ้าอาวาสก็ช่วยทำให้วัดสุปัฏน์กระเตื้องขึ้นหน่อย ท่านก็ลาสิกขา

ท่านสี หรือ ศรีเป็นเจ้าอาวาสองค์ที่ ๕ เล่ากันว่าวัดยังทรุดอยู่ พระญาณรักขิต (สิริจันโท.... จันทร์ ศุภสร) **เป็นเจ้าอาวาสองค์ที่ ๖** ในสมัยที่ท่านยังมีสมณศักดิ์เป็นพระครูวิจิตรธรรมภาณี (พ.ศ. ๒๔๓๙) ต่อมาเลื่อนขึ้นๆ จนเป็น "พระญาณรักขิต" และย้ายไปดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดบรมนิวาสใน พ.ศ. ๒๔๔๗ รวมเวลาที่ท่านสิริจันโทบริหารวัดสุปัฏน์ฯ ประมาณ ๗ - ๘ ปี

วัดเจริญขึ้นมาเสมอด้วยยุคต้น ๆ ของท่านพันธุโลเถระ แต่ก็เปลี่ยนจากวัดที่พระเป็นประเภท "วิปัสสนาธุระ" หรือ พระธุดงค์กรรมฐาน เป็นประเภท "คันถธุระ"

ถาม ๑๑) พระ "วิปัสสนาธุระ" กับ พระ "คันถธุระ" ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ โปรดดูหนังสือ..... "ประมวลศัพท์ศาสนา" ของ พ.อ. บีน มุทุกันต์
ผู้เขียนเข้าใจว่า ต่างกันดังนี้คือ....

พระวิปัสสนาธุระ ถือวัตตปฏิบัติหนักไปทางฝึกจิตให้หลุดพ้นจากกิเลสตัณหา ทำวิเวก แสวงหาโลกุตรธรรม (ชาวบ้านต้องไปติดต่อกับท่าน)

พระคันถธุระ ถือวัตตปฏิบัติในทางศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ฯลฯ (ทฤษฎี) ฝึกเทศนาอบรมชาวบ้าน จัดการปกครองคณะสงฆ์ สร้างวัดวาอาราม..... (พระติดต่อกับชาวบ้านมากกว่าพระวิปัสสนาธุระ)

ถาม ๑๒) ท่านสิริจันโท เจ้าอาวาสองค์ที่ ๖ นั้นมีประวัติย่อ ๆ พอจะเล่าสู่กันฟังหน่อยได้ไหม ?

ตอบ ประวัติย่อที่เดียวมีอยู่ใน "ประวัติวัดสุปัฏน์" ซึ่งเจ้าพระคุณพระเทพบัณฑิตเขียนไว้ในหนังสือนี้แล้ว แต่มีเรื่องน่ารู้ซึ่งสมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อน (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข) เล่าไว้ สมควรจะมาเล่าสู่กันฟัง พอให้เกิดความเข้าใจในเรื่องวัตตปฏิบัติของพระสงฆ์ และพระประเภทวิปัสสนาธุระและคันถธุระได้ดังต่อไปนี้....

ท่านสิริจันโท (จันทร์ ศุภสร) เกิดวันศุกร์ เดือน ๔ แรม ๑๐ ค่ำ ปีมะโรง พ.ศ. ๒๓๙๙ เป็นบุตรคนหัวปีของ

หลวงสุโภรสุประการ (สอน) กรรมการเมืองอุบลฯ มารดาชื่อแก้ว ท่านสิริจันโท มีทรวดทรงเล็ก ผิวขาว "ประกอบด้วยลักษณะทุกส่วนขบขันงดงามโดยควรแก่ภาวะ" มีอัธยาศัยใหญ่เป็นชาวบ้าน "บ้านหนองไหล" เหมือนท่านพันธุโล เมื่ออายุครบพอจะบวชได้ก็อุปสมบทโดยท่านเทวธัมมีเป็นอุปัชฌายะ ศึกษาพระปริยัติธรรมอยู่วัดศรีทอง จนอายุครบ ๒๔ ปีท่านเทวธัมมีก็ส่งไปศึกษาในกรุงเทพฯ สำนักวัดเทพศิรินทราวาส สอบพระปริยัติธรรมได้เป็นเปรียญ ๓ ประโยคก็กลับมาช่วยพระอุปัชฌายะที่วัดศรีทอง จน พ.ศ. ๒๔๓๓ มีการสร้างวัดมาตยารามขึ้นที่นครจำปาศักดิ์ (ประเทศลาว) ท่านสิริจันโทได้ไปเป็นเจ้าอาวาสที่นั่น ได้รับสมณศักดิ์เป็น "พระครูวิจิตรธรรมภาณี" ได้นำศิษย์เข้ามาศึกษาในกรุงเทพฯ มาก และท่านได้ตั้งโรงเรียน "บูรพาสยามเขตร์" สอนหนังสือไทยและภาษาบาฬีที่นครจำปาศักดิ์ จนกระทั่งฝรั่งเศสได้นครจำปาศักดิ์ไป ท่านจึงกลับมายังประเทศไทยพักอยู่วัดพิชัยญาติการาม ต่อมาย้ายมาเป็นครูสอนภาษาบาฬีที่วัดเทพศิรินทร์ ได้เป็นกรรมการของมหามกุฏราชวิทยาลัยด้วย คราวนี้ได้แปลพระปริยัติธรรมได้เปรียญประโยค ๔

พ.ศ. ๒๔๓๙ ท่านสิริจันโท ได้พาคณะศิษย์ ๖ องค์ ซึ่งมีฐานะต่างๆ กันดังนี้คือ :-

พระเปรียญ ๓ รูป... มี (๑) ท่านติสโส (อ้วน แสนทวีสุข)
(๒) พระมหาฐิตาโภ (ล้อม) กับ
(๓) พระมหาอินทวังโส (แก้ว)

พระฐานา ๒ รูป... มี (๑) พระปลัดหรุ่น (๒) พระใบ-ฎีกาสา กับ

พระอันดับ ๑ รูป... คือ พระเทียบ

ออกมาตั้งการสั่งสอนที่วัดสุปัฏน์ฯ เมืองอุบลฯ โดยจัดการสอนเป็น ๒ แผนก คือ :-

แผนกสอนภาษาบาฬี... ท่านติสโส (อ้วน แสนทวีสุข) กับพระมหาฐิตาโภ (ล้อม) รับผิดชอบสั่งสอน

แผนกสอนภาษาไทย... พระปลัดหรุ่น พระใบฎีกาสา และพระภิกษุเทียบ กับพระศรี รับผิดชอบสั่งสอน

รวม ๒ แผนกนี้ในระยะต้น ๆ มีนักเรียนประมาณร้อยเศษ ให้ชื่อกิจการทั้งสองแผนกนี้รวมกันว่า "โรงเรียนอุบลวิทยาคม" ได้รับพระราชทานเงินค่าพาหนะที่นำแบบเรียนออกไป ๔๔๘ บาท กับพระราชทานวันเบิดโรงเรียนอีก ๘๐๐ บาท ซึ่งนำไปใช้ซ่อมพระอุโบสถ เพื่อจะใช้เป็นที่เล่าเรียน ต่อมาท่านขยายการสอนออกไปที่วัดพระเหลา เมืองพนานิคม ให้ชื่อว่า "โรงเรียนอุดมวิทยากรณ์" เพราะจัดการศึกษาสำเร็จดีดังนี้ จึงได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระญาณรักขิต ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศึกษา จัดการศึกษาตลอดหัวเมืองมณฑลอีสาน และต่อมาเป็นเจ้าคณะมณฑลอีสาน จัดทั้งการศึกษาและการพระศาสนาด้วย

มาถึง พ.ศ. ๒๔๔๖ ท่านสิริจันโท ได้เรียกท่านติสโส (อ้วน แสนทวีสุข) มาปรึกษาว่า... "ถ้าฉันกับเธอประกอบกิจร่วมกันอยู่ในมณฑลนี้ ความเจริญก็จะเป็นไปเท่าส่วนของมณฑลเท่านั้น ถ้าฉันได้มีโอกาสเข้าไปอยู่ในพระนครกรุงเทพฯ ก็จะยังกิจให้กว้างขวางออกไปกว่าที่จะร่วมกัน ณ ที่นี้ ดังนั้นขอให้เธอตั้งใจเอาชีวิตเป็นแดนทำกิจพระศาสนาแทน" เมื่อตกลงกันแล้วท่านสิริจันโทก็เข้ามากรุงเทพฯ ทูลลาพักชั่วคราว เพื่อจะออกธุดงค์ไปประเทศพม่าและอินเดีย แต่ไม่สำเร็จ เพราะใน

พ.ศ. ๒๔๔๗ ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไปครองวัดบรมนิวาส

ใน พ.ศ. ๒๔๕๒ ได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็น "พระราชกวี" ในรัชกาลที่ ๖ ได้เลื่อนเป็น "พระเทพโมลี" แต่แต่งหนังสือ

เทศนาอธิบายทุวิชา “อย่างกว้างขวางเกินงาม” จึงถูกถอดจากตำแหน่งพระราชาคณะ พ.ศ. ๒๔๕๖ ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ ตั้งกลับคืนเป็นพระราชาคณะที่ “พระธรรมธีรราชมุนี” มีศักดิ์เท่าชั้นเทพอย่างเดิม พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้เลื่อนเป็นพระโพธิวงศาจารย์ และใน พ.ศ. ๒๔๖๘ จึงได้เลื่อนเป็น “**พระอุบาลีคุณูปมาจารย์**”

ท่านสิริจันโท หรือพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ ปฏิบัติตนเป็นทั้ง “พระวิปัสสนาธุระ” และ “คันถธุระ” ดังมีเรื่องปรากฏว่า ท่านชอบออกธุดงค์ไปนอกพระราชอาณาจักร เช่น ไปเมืองยอง เมืองเชียงตุง ท่านบังคับจิตของท่านได้จริง ๆ สมเด็จพระมหาวีรวงค์องค์ก่อน (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข) เล่าว่า...เมื่อท่านสิริจันโทอายุ ๗๖ ปีแล้ว ป่วยกระเสาะกระแสะจึงกลับเข้ามากรุงเทพ ฯ (จากเชียงใหม่) มีผู้นิมนต์ไปเทศน์ที่วัดสมอคอน จังหวัดลพบุรี ขณะขึ้นธรรมาสน์หัวเข่าท่านไปกระทบหัวเม็ดประตูธรรมาสน์เลยทำให้กระดูกขาหักอยู่บนธรรมาสน์ แต่นั้นมาก็ป่วยมากมีทุกขเวทนาอยู่ แต่ท่านสิริจันโทมิได้หวาดหวั่นกลับปลอบใจสานุศิษย์ให้แช่มชื่นขึ้นเช่นพูดว่า.... “เราเป็นนักเทศน์ที่มีชื่อเสียง เมื่อขาหักก็หักบนธรรมาสน์ จะหานักเทศน์ที่ไหนได้นอกจากเรา” กับ “เราเป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้าได้สำเหนียกคำสั่งสอนของพระองค์แล้วน้อมมาอบรมจิตใจให้มีกำลัง อาจหาญ ต่อความตาย เมื่อได้ประสบกับความอาพาธที่เผ็ดหยาบเช่นนี้ ก็นับว่าเป็นโชคอันดี ไม่เสียทีที่ได้ฝึกซ้อมอบรมจิตใจไว้ให้ชำนิชำนาญแล้ว ยังได้เข้ารบในสมรภูมิอันคับขันเช่นนี้ นับว่าดีกว่าปวงทหารอันได้ฝึกซ้อมไว้แล้ว บางเหล่ามิได้เข้าสู่สมรภูมิเลยตลอดชีวิตก็มีถมไป” ในระยะสุดท้ายนี้ท่านยิ่งปฏิบัติตามแบบ “**วิปัสสนาธุระมากขึ้น**” แม้ถึงคราวท่าน

มรณภาพท่านก็ไปในอิริยาบถนั่ง... ในวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ เวลา ๑๑.๔๐ น. เมื่ออายุ ๗๗ ปี เท่าอายุโยมบิดาของท่าน

ส่วนที่ท่านปฏิบัติด้าน **คันถธุระ** นั้น ท่านมีความสามารถในการจัดการศึกษาและปกครอง เป็นนักเทศน์ หรือ ธรรมกถึกที่มีความเห็นอาจหาญเด็ดเดี่ยว ผู้ที่ได้ฟังท่านแล้วย่อมถือตามโดยร่าเริงไม่ท้อถอย ท่านได้รจนาหนังสืออธิบายอรรถธรรมไว้มาก แต่งกาพย์มาก เช่นกาพย์ปาฏิโมกข์ กาพย์เวสสันดรชาดก กาพย์มงคลสูตร์ กาพย์รัตนสูตร์ กาพย์เบ็ดเตล็ด ๆ เช่นกาพย์เซ้งบั้งไฟแล่อื่น ๆ ซึ่งเป็นคำกาพย์ส่วนภาคอีสานโดยมาก

ถาม ๑๓) เท่าที่ได้ฟังมานี้ ทำให้อยากจะรู้เรื่อง "สมณศักดิ์" "พระฐานา" "พระครูใบฎีกา" ว่าหมายความว่ากระไร ?

ตอบ ในประเทศไทยพระมหากษัตริย์ทรงทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา จึงมีประเพณีพระราชทาน "สมณศักดิ์" แก่พระมหาเถระเพื่อท่านจะได้เป็นกำลังบริหารกิจการพระศาสนา ปกครองกันเป็นลดหลั่น

ลำดับ **สมณศักดิ์** เรียงตามสูงลงมามีดังนี้....

สมเด็จพระสังฆราช	๑ ตำแหน่ง
สมเด็จพระราชาคณะ	๔ ,,
พระราชาคณะ เจ้าคณะรอง ชั้นหิรัญบัฏ	๕ ,,
พระราชาคณะ เจ้าคณะรอง ชั้นสัญญาบัตร	ไม่จำกัดจำนวน
พระราชาคณะชั้น "ธรรม"	ไม่จำกัดจำนวน
พระราชาคณะชั้น "เทพ"	,,
พระราชาคณะชั้น "ราช"	,,
พระราชาคณะชั้นสามัญ	,,

“**พระฐานา**” นั้นคำเต็มว่า “พระฐานานุกรม” คือตำแหน่งพระผู้ช่วยของพระที่มีสมณศักดิ์ต่าง ๆ พระสมณศักดิ์ชั้นใดมีสิทธิตั้งพระอื่น ๆ มาช่วยท่านทำงานได้กี่รูปนั้น มีกำหนดจำนวนพระราชทานสิทธิไว้ในบัตรที่พระราชทานสมณศักดิ์ เช่น สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ ตั้งพระฐานานุกรมได้ ๑๐ รูปเป็นต้น พระฐานานุกรมของพระราชาคณะชั้นสูงมีนามขึ้นต้นว่า “พระ-ครู...” เช่น “พระครูปลัด” “พระครูสมุห์” “**พระครูใบฎีกา**” ถ้าเป็นพระฐานานุกรมของพระราชาคณะชั้นต่ำก็เรียกว่า “พระปลัด” “พระสมุห์” และ “พระใบฎีกา” เทานน

ข้าพเจ้าได้ลองศึกษาว่าพระฐานวนุกรมเหล่านี้ตำแหน่งใดทำอะไรกันบ้าง พอสรุปความได้ดังนี้...

“พระครูปลัด” ถ้าจะเทียบอย่างฆราวาสก็คือ เลขานุการของท่าน.

“พระครูสมุห์” ,, ,, ,, ,, สมุหบัญชี.

“พระครูใบฎีกา” ,, ,, ,, ประชาสัมพันธ์.

ถาม ๑๔) รู้สึกว่าความสัมพันธ์ระหว่างท่านสิริจันโท เจ้าอาวาสองค์ที่ ๖ กับ ท่านติสโส เจ้าอาวาสองค์ที่ ๗ ของวัดสุปัฏนารามนั้นลึกซึ้งมาก อยากทราบว่าท่านติสโสได้อุทิศตนเป็นแดนพระศาสนาในภาคนี้ตามที่ตกลงกับท่านสิริจันโทหรือเปล่า ?

ตอบ ถูกแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุทั้งสองนี้ต่อเนื่องกันจนตลอดชีวิตของท่านสิริจันโท ท่านสิริจันโท เกิดวันศุกร์ เดือน ๔ แรม ๑๐ ค่ำ ปีมะโรง พ.ศ. ๒๓๙๙ ที่บ้านหนองไหล ท่านติสโส เกิดวันเสาร์ เดือน ๔ แรม ๑๓ ค่ำ ปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๑๐ ที่บ้านแคน ตำบลดอนมดแดง อ. เมืองอุบล ฯ เหมือนกัน

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก

โยมบิดาท่านติสโส ก็เป็นกรมการเมือง ชื่อเมืองกลาง มารดาชื่อบุดสี นามสกุลท่านติสโสนั้นคือ "แสนทวีสุข" ซึ่งเป็นสกุลที่มาจาก "แสนนาม" กับ "แสนเทพ" สองพี่น้องซึ่งเป็นกรมการตำแหน่ง "แสน" ในสมัยที่พระ ว...เสนาบดีของกรุงศรีสัตนาคนหุตอพยพครอบครัวผู้คนจากทางโน้นมาตั้งบ้านเมืองที่ดอนมดแดง ห่างจากที่ตั้งศาลากลางจังหวัดอุบล ฯ ไปทางทิศตะวันออกราว ๕๐๐ เส้น แล้วพระ ว...ขอสวามิภักดิ์ต่อพระเจ้ากรุงธนบุรี พระเจ้าสิริบุญสารผู้ครองกรุงศรีสัตนาคนหุตให้พระยาสุโภเป็นแม่ทัพมาปราบจนพระ ว...ตายในที่รบ เลยเป็นเหตุสำคัญทางการเมืองระหว่างกรุงธนบุรีและกรุงศรีสัตนาคนหุตจนกระทั่งสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและ เจ้าพระยาสุรสีหพิษณุวาธิราช เป็นแม่ทัพยกไปปราบ ได้นครเวียงจันท์น์ นครจำปาศักดิ์เป็นเมืองขึ้น และได้ทั้งพระแก้วมรกตและพระบาง อัญเชิญเข้ามาสู่ประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๒ สรุปได้ว่าท่านติสโสมีกำเนิดมาจากสกุลเก่าแก่พร้อมประวัติศาสตร์เมืองอบล ฯ

เมื่อท่านติสโสอายุ ๑๙ ปี บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดตำบลสว่าง อำเภอวารินชำราบ แล้วมาเปลี่ยนเป็นเณรธรรมยุตที่วัดศรีทอง ท่านสิริจันโทเป็นอาจารย์ ครั้นท่านติสโสอายุพออุปสมบทเป็นภิกษุได้ก็บวชโดยมีท่านเทวธัมมีเป็นอุปัชฌายะและท่านสิริจันโทก็ช่วยสอนด้วย

เล่าว่าเคยขออนุญาตพระอุปัชฌายะตามท่านสิริจันโทเข้ากรุงเทพ ฯ หนหนึ่ง จะไปนครจำปาศักดิ์หนหนึ่ง แต่ท่านอุปัชฌายะไม่อนุญาต จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๓๓ ท่านเทวธัมมีมรณภาพและท่านติสโสเองอายุครบ ๒๔ บีพอดี จึงได้ตามท่านสิริจันโทเข้ามาศึกษาในกรุงเทพ ฯ อยู่สำนักเดียวกับท่านสิริจันโทตลอด เช่น

ตอนแรกอยู่วัดพิชัยญาติการาม ต่อมาย้ายไปวัดเทพศิรินทราวาส ต่อมาพากันกลับมาเมืองอุบล ฯ เมื่อ **พ.ศ. ๒๔๓๙**

เมื่อสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ครั้งเป็นกรมหมื่น ได้ทรงสถาปนามหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้นที่วัดบวรนิเวศ และต่อมามีสาขาไปตามวัดธรรมยุตต่าง ๆ ท่านติสโสจึงเป็นนักศึกษาในมหามกุฏราชวิทยาลัยที่วัดพิชัยญาติการามและวัดเทพศิรินทร์

ท่านสิริจันโทเคยนำเข้าเฝ้าสมเด็จพระมหาสมณเจ้าและสมเด็จพระมหาสมณเจ้าเคยนำท่านสิริจันโทกับท่านติสโสเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระที่นั่งจักรีองค์ทิศตะวันออก เคยได้รับพระราชทานรางวัลเป็นเงิน ๘๐ บาท เมื่อสอบได้เปรียญโทใน พ.ศ. ๒๔๔๒

เมื่อมาอยู่วัดสุปัฏนาราม พ.ศ. ๒๔๓๙ แล้วก็ช่วยท่านสิริจันโทในราชการทั้งฝ่ายศึกษาและราชการของเจ้าคณะมณฑลจน พ.ศ. ๒๔๔๖ ท่านสิริจันโทเข้ากรุงเทพ ฯ ท่านติสโสรักษาราชการแทนทางอุบล ฯ พ.ศ. ๒๔๔๗ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานสมณศักดิ์ท่านติสโสให้เป็นที่ “พระศาสนดิลก” เจ้าคณะมณฑลภาคอีสาน พ.ศ. ๒๔๔๘ พระราชทานให้เป็น “พระอุบัชฌายะ” ได้ ได้เลื่อนสมณศักดิ์ไปจนกระทั่งเป็น “พระโพธิวงศาจารย์” ต่อมา พ.ศ. ๒๔๗๐ จึงย้ายไปดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดา จังหวัดนครราชสีมา รวมเวลาที่อุทิศตนอยู่ที่อุบลนี้เป็นเวลา ๓๑ ปี ถ้านับเวลาระหว่างเป็นเจ้าอาวาสวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ก็มีเวลาบริหารงานถึง ๒๔ ปี

พ.ศ. ๒๔๘๔ ท่านติสโส (อ้วน แสนทวีสุข) ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ และถึง

มรณภาพเมื่ออายุ ๘๙ ปี คือใน พ.ศ. ๒๔๙๙ ในขณะที่ดำรงสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระมหาวีรวงศ์นั้น

แม้ว่าท่านจะมรณภาพไปแล้ว แต่งานของท่านยังตราตรึงใจศิษยานุศิษย์อยู่มิรู้วาย ส่วนผู้ที่กระหายธรรม และชอบอ่านหนังสือนั้น ย่อมจะได้อ่านหนังสือที่เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ องค์ก่อน (ติสโส) รจนาไว้ อาทิเช่น :-

หนังสือชื่อ "หลักชูชาติ"...ว่าด้วยการเพาะปลูก การช่าง การซื้อขาย

"แว่นใจ"...การคุ้ยเขี่ยทรัพย์ในดินสินในน้ำ

"สอนหนุ่มน้อย"...ว่าด้วยการเตือนเด็กให้เร่งรีบศึกษาแต่อายุยังเยาว์

"สอนนายน่าง"...ลูกอุปถัมภ์บำรุงพ่อแม่ดีก็เป็นบ่อให้เกิดบุญ พ่อแม่ลูก ผัวเมีย มีหน้าที่พึงปฏิบัติต่อกันอย่างไร จึงจะเป็นบ่อเกิดแห่งบุญ ให้ทุกคนขยันหมั่นเพียรดีในหน้าที่การงานเพื่อเป็นบ่อเกิดทรัพย์สิน

"หลักครู"...ว่าด้วยผู้จะเป็นครูสอนคนควรจะสอนอย่างไรจึงจะได้ประโยชน์คุ้มค่า

"ประวัติวัดสุปัฏน์ ฯ"...ซึ่งรวมถึงประวัติเมืองอุบล ฯ อำเภอต่าง ๆ ในอุบล ฯ และวัดธรรมยุตด้วย นอกจากนี้ยังมีบทความต่าง ๆ ซึ่งรวบรวมได้เป็นเล่มขนาดแปดหน้ายก ถึง ๓๒๖ หน้า

ถาม ๑๕) ยุคท่านติสโส หรือ พระโพธิวงศาจารย์ เจ้าอาวาสองค์ที่ ๗ นี้นานหน่อย ท่านคงสร้างถาวรวัตถุหลายอย่างในวัดนี้ ?

ตอบ ถูกแล้ว นอกจากท่านจะมีความสามารถในทางจัดการปกครองและบริหารงานวัดแล้วท่านยังได้สร้างสิ่งต่อไปนี้ คือ :-

๑) สร้างอาคาร "โรงเรียนอุบลวิทยาคม" สำเร็จด้วยแรงภิกษุสามเณร พระปลัดทัดเป็นช่าง ได้รับเงินจากกระทรวงศึกษาธิการ หรือกระทรวงธรรมการดังที่เรียกในสมัยนั้นเพียง ๘๐๐ บาท นอกนั้นท่านติสโสหาเอง โรงเรียนหลังนี้ทรงมลิลา ๒ ชั้น หลังคามุงกระเบื้องดิน แบ่งเป็น ๗ ห้อง กั้นฝารอบ แต่ต่อมาได้บอกถวายพระกุศลจนทางการรื้อไปสร้างในโรงเรียนเบญจมมหาราช

๒) สร้างโรงเรียนนักธรรมคณะจังหวัดอุบลฯ ทรงมลิลา หลังคามุงกระเบื้องดิน พื้นชั้นล่างปูกระเบื้องดิน ชั้นบนปูกระดาน โดยรอบมีมุขเฉลียงหน้า

๓) พระประธานในพระอุโบสถวัดสุปัฏนาราม ชื่อ "พระสัพพัญญูเจ้า" ขนาดหน้าตักกว้าง ๔ คืบ พระสุคต เป็นพระหล่อขัดเงา ไม่ปิดทอง สิ้นโลหะธาตุที่หล่อราว ๓๐ หาบ พระอุปัชฌายะสีทา เจ้าอาวาสวัดบูรพา เมืองอุบลฯ เป็นช่าง เริ่มการตั้งแต่วันที่ ๔ กรกฎาคม ถึงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๔๕๙ เวลา ๔.๐๓ น. จึงเททองเสร็จในวันนั้น ปลอดดีทุกส่วน พระพุทธรูปองค์นี้ตั้งพิธีหล่อที่วัดสุปัฏน์ฯ เอง

๔) สร้างพระอุโบสถหลังนี้ ขนาดกว้าง ๒๐ เมตร ด้านยาว ๓๔ เมตร สูงแต่ยอดช่อฟ้าหัวนาคลงมาถึงพื้นล่าง ๒๒ เมตร ส่วนหลังบนยื่นออกเป็นมุขทีเดียว มีเฉลียงทั้งสองข้าง มีประตูรอบแทนหน้าต่าง มุงกระเบื้องซีเมนต์แต่ทำเป็นแบบกระเบื้องไทย มีกำแพงแก้วรอบ

๕) เมื่อจะสร้างพระอุโบสถนี้ ท่านติสโส ยังได้สร้างโรงเรียนฝึกหัดอาชีพ ๔ ประเภทให้ทำงานบ่ระสานสอดคล้องกัน และเตรียมใจคนไทยภาคอีสานให้สังวรณ์ถึงเศรษฐกิจ วัฒนธรรม โบราณวัตถุอันมีค่าของภาคนี้ด้วย

พระสัพพัญญูเจ้า พระประธานในโบสถ์วัดสุปัฏน์

ถาม ๑๖) รูปร่างพระอุโบสถนี้แปลกตามาก ใครเป็นผู้ออกแบบ ?

ตอบ ธรรมดาสถาปนิกจะออกแบบถาวรวัตถุใดๆก็ย่อมรับฟังความคิดความต้องการของเจ้าของวัตถุนั้นมิใช่หรือ ปรากฏตามที่สมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อน (ติสโส) เล่าไว้ว่า ได้วานหลวงสถิตย์นิมมานการ (ชวน สุบีย์พันธุ์) ช่างทางหลวงซึ่งเวลานั้นเป็นหัวหน้าทำถนนสายอำเภอพิบูลมังสาหารไปต่อกับฝรั่งเศส

รูปพระอุโบสถนี้ถ้าสังเกตจะเห็นเป็น ๓ ส่วน คือส่วนหลังคาเป็นไทย ส่วนกลางเป็นเยอรมัน และส่วนฐานเป็นขอมโบราณ ที่น่าสนใจมากก็คือว่า...เตรียมการสร้างพระอุโบสถมาตั้งแต่เริ่มสร้างพระประธาน พ.ศ. ๒๔๕๙

...เตรียมเครื่องทัพสัมภาระ พ.ศ. ๒๔๖๐ ถึง ๒๔๖๓ จึงลงมือตอกเข็มก่อฤกษ์

...พ.ศ.๒๔๗๓ การก่อสร้างส่วนใหญ่จึงเสร็จ

...พ.ศ. ๒๔๗๘ นายพันตรี หลวงสำเร็จ-สำรวจกิจ (พร้อม สัจจานนท์) ช่วยเป็นหัวหน้าจัดการติดดวงดาวบนเพดานได้สำเร็จ

...พ.ศ. ๒๔๗๙ จึงมีงานมหกรรมฉลองและทำพิธีผูกพัทธสีมา ประมาณว่าค่าก่อสร้างพระอุโบสถนี้ราว ๗๐,๐๐๐ บาท

ถาม ๑๗) ถ้าใช้เวลาเตรียม "ทัพสัมภาระ" หรือ "วัสดุ" อยู่ถึง ๓ ปี จึงลงมือก่อสร้างได้ และใช้เวลาก่อสร้างอยู่ถึง ๑๐ ปี ส่วนใหญ่จึงเสร็จ ก็ชวนให้อยากจะทราบหนักขึ้นว่าทำอย่างไรกันจึงใช้เวลานานถึงเพียงนี้ ?

ตอบ โบสถ์ หรือ "พระอุโบสถ" นี้ ท่านเห็นเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนใช่ไหม ? ใช่

อิฐนั้น พอจะเอาดินเหนียวมาปั้นและเผากันได้ในเมืองอุบลฯ

สื่อสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน

ขอท่านผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ได้โปรดทราบว่า...

๑) **ความมุ่งหมายในการทำหนังสือเล่มนี้** มีเพียง ๒ ประการ คือ:-

ก) สร้าง "ธรรมทต"... ด้วยการรวบรวมเนื้อหาและคำแปลภาษาอังกฤษ ของเรื่องวัฒนธรรมและพุทธศาสนา ซึ่งน่าสนใจสำหรับชาวต่างประเทศ และซึ่งชาวไทยผู้จะไปต่างประเทศจำเป็นต้องรู้เพื่อจะได้สามารถตอบคำถามเขาได้

ข) ทำบุญวันเกิดแบบใหม่... ด้วยการพิมพ์หนังสือแจกก่อนตาย

ข้าพเจ้า -- ม.ร.ว. หญิง เสริมศรี เกษมศรี มีอายุครบ ๔ รอบ หรือ ๔๘ ปี เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๐๖ เมื่อระลึกถึงท่านผู้มีคุณ ญาติ มิตร และผู้ที่เคยมีไมตรีจิตต่อข้าพเจ้า ซึ่งกระจายกันอยู่ใน ๓๙ ประเทศ กับระลึกถึงความรู้สึกของตนเองเมื่อถูกชาวต่างประเทศถามเรื่องวัฒนธรรมไทยและพระพุทธศาสนาแล้ว ข้าพเจ้าจึงเกิดศรัทธาพิมพ์หนังสือนี้จำนวน ๒,๐๐๐ ฉบับ โดยตั้งใจว่าจะถวายวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ๑,๐๐๐ ฉบับ มอบให้ ก.พ. เพื่อแจกแก่นักเรียนไทยที่จะไปศึกษาต่างประเทศ ๕๐๐ ฉบับ นอกนั้นสำหรับเป็นบรรณาการแก่ท่านผู้มีคุณญาติมิตรทั้งปวง เพื่อแสดงให้ทราบว่าข้าพเจ้ายังมีความระลึกถึงท่านอยู่และปรารถนาจะเชิญท่านร่วมทำบุญวันเกิดด้วยกับข้าพเจ้า

๒) **มูลเหตุที่ได้เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้** มีเป็นลำดับมาดังนี้ :-

ก) ข้าพเจ้าไปพบเอกสารใส่กรอบไว้ใน "กุฏีสมเด็จ ฯ" ณ วัดสุปัฏนารามวรวิหารฉบับหนึ่ง เรื่อง - "ไทย์เราที่จะก้าวทันเขา" ซึ่งเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อน (ติสโส...อ้วน แสนทวีสุข) เขียนไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๒ มีข้อความแสดงให้เห็นว่าพระมหาเถรไทยมีความคิดก้าวหน้าไปไกล... ล่วงหน้าองค์การศึกษา, วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ถึง ๔ ปี เพราะใน พ.ศ. ๒๔๙๖ (ค.ศ. ๑๙๕๓) จึงเกิด ศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่จังหวัดอุบลราชธานี หรือ

แต่ปูนนั้น จะได้มาจากไหน ? บริษัทปูนซีเมนต์ไทยจำกัด(๑) เพิ่งจะจดทะเบียนก่อตั้งบริษัทตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๖ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๕๗ ก็เกิดมหาสงครามโลกครั้งที่ ๑ เครื่องจักรทำปูนซีเมนต์ซึ่งสั่งจากประเทศเดนมาร์กก็มาถูกกักติดอยู่ที่ประเทศเยอรมนีจนกระทั่งเสร็จมหาสงครามโลกครั้งนั้น จึงนำมาติดตั้งที่ประเทศไทยได้ ดังนั้น ยุคนั้นวัดสุบัฏน์ย่อมพึ่งปูนซีเมนต์จากบริษัทปูนซีเมนต์ไทยไม่ได้เลย

เป็นเช่นนั้นจริง ๆ .... สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ องค์ก่อน (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข) เล่าว่าท่านได้จัดดังนี้ :-

(๑) ตั้งโรงเรียนสอนปั้นและเผาอิฐ

(๒) ส่งคนไปสำรวจว่าหินที่พอจะเผาทำปูนได้นั้น มีอยู่ที่ไหนบ้าง **ผู้สำรวจ** ก็มิใช่คนอื่นไกล คือพระภิกษุนี่เองเช่นพระครูวิโรจน์รัตโนบล (นันตโร รอด) เป็นต้น **วิธีสำรวจ** ว่าที่ไหนมีปูน ก็ใช้วิธีเดินติดตามรอยสันเนินที่เนื่องมาจากห้วยที่เคยมีปูนไปทางทิศใต้ ก็ได้พบหินปูน

(๓) ที่ซึ่งพบว่ามีหินปูนนั้น พอสรุปได้ดังนี้....

(ก) จังหวัดนครพนม.... ไม่ได้บอกว่าอำเภอใด มีหินปูนแต่ทางไกล ราคาจึงแพง

(ข) จังหวัดอุบลฯ **ที่อำเภอขุหลุ** ซึ่งบัดนี้เรียกว่า " อำเภอตระการพืชผล " หินปูนมีอยู่ตามท้องห้วย ตำบลกระเดียมและตำบลกุสกร

ที่อำเภอพิบูลมังสาหาร ได้พบ ๒ แห่งคือ **แห่งที่ ๑** หินปูนอยู่ตามท้องห้วยอามพาม ตำบลตาลสูม ซึ่งอยู่ใกล้ลำแม่น้ำมูล พอจะขนส่งมาอุบลฯ ได้สะดวก พระ

---

(๑) ประวัติบริษัทปูนซีเมนต์ไทยจำกัด พ.ศ. ๒๕๐๐ หรือ ค.ศ. ๑๙๕๗ พิมพ์โดยบริษัทปูนซีเมนต์ไทยจำกัด.

สถาปนิกผู้ออกแบบ ที่
หลวงสถิตย์นิมานการ (ช
สุบียพันธุ์) ช่างทางหล
แผ่นดิน ผู้เป็นหัวหน้า
ถนน "สถิตย์นิมานการ"

สิงห์โตยิ้ม ที่หน้าโบสถ์วัดสุปัฏน์ ฯ

ท่านจึงแนะนำราษฎรที่นั่นให้ทำปูนขาย จนกระทั่งกลายเป็นอาชีพของราษฎรส่วนหนึ่งมาจนทุกวันนี้ **แห่งที่ ๒** ที่ลำน้ำโดมใหญ่ และลำห้วยลุคุ ตำบลไล่ใต้ มีหินปูนดีสีไม่ส้มขาว แต่เมื่อเผาแล้วมีคุณภาพเกือบเท่าปูนซีเมนต์

(ค) นครจำปาศักดิ์ ไม่บอกว่าที่ตำบลไหน สมัยนี้เรามีนักสำรวจ นักธรณีวิทยา กันแล้ว เราย่อมจะเข้าใจได้ดีว่าเพียงแต่สำรวจหาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในโครงการนี้ ก็จำต้องใช้เวลานานสักเพียงใดแล้ว

ถาม ๑๘) ลวดลายต่างๆ พระยานาค และสิงห์โต ที่ประดับอยู่ที่พระอุโบสถ ล้วนทำด้วยปูนทั้งสิ้น น่าประหลาดที่เห็นสิงห์โตและพระยานาคที่นี่หน้าตาไม่น่ากลัวเหมือนตัวจริงๆ หรือที่ภาพซึ่งทำกันอยู่ตามปรกติเลย ใครเป็นคนสอนปั้นรูปต่างๆ?

ตอบ รูปปั้นต่างๆ กว่าจะสำเร็จขึ้นได้ดังที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ ก็ต้องปั้นแล้วทุบทิ้งกันหลายหน เพราะไม่มีช่างฝีมือเอกมาทำประการหนึ่ง และเนื้อแท้ต้องการฝึกอบรมคนอบลๆ ให้กลายเป็นผู้มีฝีมือทางปั้นอีกประการหนึ่ง ที่ท่านเห็นสิงห์โตและพระยานาคที่วัดสุปัฏน์มีหน้าตาไม่น่ากลัวนั้น ท่านควรจะพิศดูนานๆ จะเห็น **"สิงห์โตยิ้ม พระยานาคแย้ม"** สัตว์ซึ่งรู้กันว่ามีธรรมชาติดุร้าย แต่ผู้ปั้นทำให้เห็นว่ายิ้มแย้มได้นั้น ส่อแสดงให้เห็นอิทธิพลของศาสนาซึ่งซึมซาบถึงใจคน จนเกิดความปรารถนาจะฝากฝีมือไว้ในการปั้น เพื่อทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสำนึกว่ารสของธรรมแห่งศาสนาย่อมจะย้อมจิตใจของสัตว์ที่ดุร้ายให้กลายเป็นใจดี จน "ยิ้มแย้ม" ได้

ใครอยากเห็นสิงห์โตยิ้มได้ ขอเชิญไปวัดสุปัฏน์ เมืองอุบลฯ...

ถาม ๑๙) พอมาถึงตอนนี้ ทำให้อยากจะทราบความละเอียดยิ่งขึ้นว่า โรงเรียนฝึกอาชีพ ๔ ประเภทที่ตั้งขึ้นสมัยเตรียมการสร้างพระ-อุโบสถวัดสุปัฏน์นั้น มีโรงเรียนอะไรบ้าง หาครูและนักเรียนได้จากที่ไหน ?

ตอบ เมื่อจะเรียบเรียงความรู้เรื่องวัดสุปัฏน์ฯ ผู้เขียนได้เรียนถามเจ้าพระคุณพระธรรมบัณฑิต (ญาณชาโล ญาน ดาโรจน์) ในขณะที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสองค์ที่ ๙ ของวัดสุปัฏน์ฯ จึงได้ความเพิ่มเติมจากที่ปรากฏในหนังสือวัดสุปัฏน์ พอจะสรุปกล่าวตามความเข้าใจของผู้เขียนได้ดังนี้ –

ตำราต่าง ๆ สอนว่าธรรมดาของงานใหญ่ ๆ เช่นการก่อสร้างใหญ่ ต้องใช้สูตร "4 M" คือ ต้องมี "เอม" ครบ ๔ ตัว แต่การสร้างพระอุโบสถวัดสุปัฏน์นี้ ต้องใช้ถึง ๕ ตัว คือ "M" ที่ ๑ คือ **Man หรือ คน...** ชั้นแรกเจ้าอาวาสองค์ที่ ๗ (ท่านติสโส) ได้พบ "พระครูปลัดสุวัฒฑนพรหมจริยคุณ" (กัสสโป ใช้) ซึ่งเดิมเป็นจีนแท้มาจากเมืองจีน มีความรู้และฝีมือเป็นสารพัดช่าง บ้านอยู่หลังวัดพระยายังระหว่างสะพานอุรุพงษ์ กรุงเทพฯ ต่อมาเบื่อหน่ายโลกจึงอุปสมบทเป็นภิกษุ (ท่านติสโส) จึงชวนภิกษุรูปนี้มาอยู่ที่วัดสุปัฏน์ฯ แล้วร่วมกันคิดอ่านฝึกอาชีพให้แก่ชาวอุบลฯ ด้วยวิธี "แบบเรียนด้วยของ" คือใช้โบสถ์วัดสุปัฏน์เป็นหน่วยโครงการสำหรับฝึกหัดอบรมเรียนแล้วทำจริง ๆ นี่เป็นครั้งแรกที่มีการจัดสอนวิชาชีพต่างๆ ในภาคนี้ ตอนแรก ๆ พระครูปลัดสุวัฒฑนพรหมจริยคุณก็สอนพระเณรในวัดสุปัฏน์ก่อน แล้วจึงเปิดการฝึกอบรมกว้างขวางออกไปเป็นโรงเรียนอาชีพ ๔ ประเภทดังกล่าวแล้ว ชายหนุ่มหรือผู้ใหญ่ที่ศรัทธาจะทำบุญสร้างโบสถ์

ก็มาสมัครเล่าเรียน โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ซ้ำทางวัดยังเลี้ยงดูด้วยจัดหาเครื่องมือและวัสดุไว้ให้ฝึกหัดด้วย จนกล่าวได้ว่าบรรดาคนที่ทำงาน – ในระดับ “นักงาน พนักงาน และเจ้าพนักงาน” – ของโครงการสร้างพระอโบสถนี้ได้รับการฝึกอบรมแล้วทั้งสิ้น และวัสดุที่ส่งมาบ้างก็ทำขึ้นจากโรงงาน ๔ ประเภท

“M” ที่ ๒ คือ Material หรือ วัสดุ – ทัพสัมภาระ.....

เนื่องจากวัดเลี้ยงดูผู้ที่มารับการฝึกอบรมและทำงานให้วัดด้วย ดังนั้นจึงต้องการไม่จำเพาะวัสดุก่อสร้างเท่านั้นยังต้องการ “ข้าว” มาเลี้ยงกันด้วย ดังนั้นโรงเรียน ๔ ประเภทจึงมี –

(๑) **โรงเลื่อย “ผลดี”** ตั้งอยู่ที่วัดสุปัฏน์ ฯ มีหน้าที่หาไม้ซุงในดงดิบนำมาเลื่อยและแปรรูปเป็นไม้กระดาน และเครื่องไม้ต่าง ๆ

(๒) **โรงสี “อีสาน”** ตั้งอยู่ในวัดสุปัฏน์ ฯ มีหน้าที่หาข้าวเปลือกมาสีเป็นข้าวสารประเภทต่าง ๆ ใช้เลี้ยงคน

(๓) **โรงงาน “ชูชาติ”** ตั้งอยู่ในวัดสุปัฏน์ ฯ เป็นที่ฝึกสอนคนให้คำนวณหน้าไม้ ใช้ลูกคิด ประดิษฐ์เครื่องเรือนต่าง ๆ สลักกลึงไม้ ฝึกหัดทำบัญชีคู่ ทำช่างไม้ ช่างปูน ช่างปั้น มีพระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ (กัสสโป ใช้) เป็นผู้สอน

(๔) **โรงงานปั้นอิฐ** ตั้งอยู่บ้านท่าข้องเหล็ก อำเภอวารินชำราบ มีหน้าที่ปั้นอิฐดิบ เผาให้สุก ทำกระเบื้องปูพื้นและกระเบื้องชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการก่อสร้างนั้น

ผลิตผลของโรงงานทั้ง ๔ นี้ เมื่อปรากฏว่าสิ่งใดเหลือใช้ก็จัดการขาย รวบรวมเงินไว้ช่วยงาน เป็นการฝึกหัดให้ทำงานและซื้อขายพร้อมกันไป จนกระทั่งต่อมาชาวเมืองอุบล ฯ ผู้ได้รับ

การผิดแล้วต่างก็ยึดถืองานนั้น ๆ เป็นอาชีพมาจนทุกวันนี้ เว้นแต่ซ้อมสีข้าว ซึ่งทำเป็นอาชีพไม่ได้เพราะมีโรงสีไฟใหญ่ ๆ เกิดขึ้นแล้ว

"M" ที่ ๓ คือ "Money" หรือเงิน ท่านติสโส มีวิธีรวบรวมเงินมาสร้างพระอุโบสถวัดสุปัฏน์ ฯ อย่างแยบคายมาก ท่านต้องเสียสละกาลงกายกาลงความคิดเพื่อที่จะหาเงินมา ในขณะนั้นท่านเป็นเจ้าคณะมณฑล ฯ อยู่ เจ้าคณะมณฑล ฯ เองออกไปเทศน์ตามท้องที่ทุกตำบล ถ้าที่ใดท่านไปไม่ได้ ก็ให้พระรูปอื่นไปเทศน์แทน ซึ่งโดยมากเป็นพระศรีธรรมวงศาจารย์ (เกส์โร ทองจันทร์) สมุหเทศาภิบาลสั่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองให้พาราษฎรพังเทศน์ กัณฑ์เทศน์ใส่บาตรตั้งไว้เฉพาะหน้าเจ้าคณะมณฑล ฯ ใครจะถวายคนละเท่าไรก็ได้ ไม่กะเกณฑ์แม้ถวายหนึ่งสตางค์ก็มี มีเจ้าหน้าที่ทำบัญชีไว้ให้รู้ว่าตำบลไหนได้เงินเท่าไร สิริรวมแล้วพระอุโบสถหลังนี้สร้างเป็นเงิน ๗๐,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ได้นับเครื่องตกแต่งเช่นดวงดาวประดับเพดานโบสถ์ ซึ่งมาทำสำเร็จในพ.ศ. ๒๔๗๘ โดยมี พันตรี หลวงสำเร็จสำรวจกิจ (พร้อม สัจจานนท์) เป็นหัวหน้าจัดการ

เงินสร้างพระอุโบสถวัดสุปัฏน์ ฯ หลังนี้ได้มาจากราษฎรทุกตำบลในมณฑลอีสานด้วยประการฉะนี้ จึงถือได้ว่า ชาวอีสานทั่วทุกตำบลเป็นเจ้าของวัดสุปัฏน์ ฯ ร่วมกัน และสมควรจะภาคภูมิใจในความสามัคคีนี้

"M" ที่ ๔ คือ "Management" หรือการจัดการต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกันด้วยดี สำหรับผลตามแผนที่วางไว้ และถูกหลักเศรษฐกิจ จึงจะมีประสิทธิภาพ

การสร้างวัดสุปัฏน์ฯนี้มีการประสานงานทั้งฝ่ายฆราวาสและฝ่ายสงฆ์เป็นอย่างดี ปรากฏว่ามีการปรึกษาหารือกัน หาเหตุผลร่วมกันว่าทำไมจึงควรจะสร้างพระพระอุโบสถตรงนี้ จะมีวิธีร่วมมือกันในส่วนต่าง ๆ คือ โรงเรียนฝึกอาชีพหรือโรงงาน วัด และฝ่ายบ้านเมืองอย่างไร ตั้งคณะกรรมการ ๒ คณะ เพื่อควบคุมดูแลตลอดจนสนับสนุนกิจการ มีผู้อำนวยการก่อสร้างทั่วไปและ "แม่งานด้านก่อสร้างพระอุโบสถ"

คณะกรรมการฝ่ายฆราวาส

๑) สมุหเทศาภิบาล...พระยาศรีธรรมศกราช (ปิ่น บุนนาค)

๒) ผู้ว่าราชการจังหวัด . . . พระยาประทุมเทพภักดี ศรีอุบลราชธานินทร์ (อ่วม บุณยรัตพันธ์)

๓) อธิบดีศาลยุติธรรมมณฑล...พระยาสุรเกษตร์โสภณ (เจือ ชูโต ครั้งยังเป็นพระเทพศาสตร์ราชสุภาวดี)

๔) อัยการมณฑล...พระยาอรรถวิรัชวาทเศรณี (ปลั่ง จิตตกานนท์ ครั้งยังเป็นพระสิทธิศักดิ์บุรีรมย์)

คณะกรรมการฝ่ายสงฆ์

๑) เจ้าคณะมณฑล...สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข ครั้งยังเป็นพระราชมุนี)...เป็นประธาน

๒) พระศาสนดิลก (ชิตเสโน เสน) เป็นกรรมการ

๓) พระศรีธรรมวงศาจารย์ (เกสโร ทองจันทร์) เป็นกรรมการ (เทศน์ตามท้องที่เพื่อหาทุนด้วย)

๔) พระครูวิโรจน์รัตโนบล (นันตโร รอด) กรรมการ (นักสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ)

๕) พระครูประจักษ์อุปบลคุณ (ญาณาสโย สุ้ย) กรรมการ และแม่งานก่อสร้างพระอุโบสถ องค์นี้ต่อมาได้เป็นเจ้าอาวาสองค์ที่ ๘ ของวัดสุบั๋ฏน์ ฯ

๖) พระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ (กัสสโป ใช้) เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการทั่วไป

๗) พระครูวินัยธร (ปัณฑโร บัวรี) กรรมการ

ส่วน "M" ที่ ๕ นั้นคือ "Mind" หรือจิต ซึ่งรวมตลอดถึงอำนาจแห่งความคิดสติปัญญา

ขอให้ท่านคิดดูให้ตลอดจะเห็นว่า โครงการสร้างโบสถ์วัดสุบั๋ฏน์ ฯ นี้ มิใช่เพียงก่อสร้างอาคารเท่านั้น หากแต่เป็น :-

(๑) **การสร้างจิตต์สามัคคี** คือทำจิตใจของชาวอีสานให้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มุ่งบุญกุศลที่ร่วมกันทำเพื่อพระบวรพุทธศาสนา บนพื้นแผ่นดินนี้

(๒) การปลูกฝังความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสร้างทักษะในงานอาชีพแขนงต่าง ๆ นอกไปจากการทำนา ให้แก่ประชาชนทั่วไป

(๓) การประสานงานอย่างดีระหว่างพุทธจักรกับอาณาจักร และฝ่ายโรงเรียนอาชีพ ๔ ประเภท กับโครงการสร้างโบสถ์

(๔) งานที่ทำอย่างยืดเยื้อต่อเนื่องกันเป็นเวลาถึง ๑๐-๑๓ ปี ธรรมดาของเรื่องที่ยืดเยื้อเช่นนี้ อาจเกิดเหตุอะไรขึ้นในระหว่างนั้นก็ได้ เช่น **การประสานงาน กลายเป็น การประสานงา** คนทำงานทำไปทำมาอาจเนือยลง สรุปกล่าวว่า อาจเกิดอุปสรรคอย่างใด ๆ ขึ้นมาก็ได้

ดังนั้นเพียงแต่ ๔ เอม หรือ "4 M" อาจไปไม่รอด ถ้าหากว่ามิได้อาศัย "M" ที่ ๕ คือ จิตอันสูง, ความปรีชาสามารถเห็นการณ์ไกล, ความคิดอ่านอันกว้างขวางทั้งทางโลกทางธรรม, ทางเศรษฐกิจและการศึกษาควบคู่ไปกับการพระศาสนา, ความสามารถในการ **ครองตน** และ **ครองคน** จนกระทั่ง**ทำงานให้ได้ทั้งงานและน้ำใจคน** – ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ องค์ก่อน (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข) เจ้าคณะมณฑล ฯ ในยุคนั้น พยานหลักฐานที่แสดงคุณลักษณะของเอมที่ ๕ นี้ ปรากฏอยู่ในบทความเรื่อง "ไทย์เราที่จะก้าวทันเขา" ในหนังสือนี้แล้ว

ถาม ๒๐) พระอุโบสถหลังที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สร้างนั้นอยู่ที่ไหน ? คณะกรรมการมีเหตุผลอย่างไรจึงย้ายมาตั้งพระอุโบสถ ณ ที่นี้นั้น ?

ตอบ เมื่อพระอุโบสถหลังใหม่ใช้เวลา ๑๐–๑๓ ปี เพื่อก่อสร้างเช่นนี้ก็จำเป็นอยู่เองที่จะต้องเก็บพระอุโบสถหลังเดิมไว้ใช้ไปพลางก่อน ดังนั้นก็สร้างในที่เก่าไม่ได้

คณะกรรมการทั้งฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายวัดมีเหตุผลที่จะสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ ณ ที่นี้ ดังต่อไปนี้ :–

(๑) พระอุโบสถหลังเดิมชำรุดมากจนเหลือกำลังที่จะปฏิสังขรณ์ซ่อมแซม จำต้องรื้อ

(๒) ที่ตั้งพระอุโบสถเดิมนั้น ใกล้ถนน และใกล้ตลิ่ง หากในอนาคตจะมีการตัดถนนให้กว้างขึ้นก็ดี หรือแม่น้ำมูลเซาะตลิ่งพังลงไปก็ได้ อาคารที่สร้างจะไม่มีความมั่นคงถาวร และไม่อยู่ในที่อันได้ส่วนสัดงดงาม

(๓) บริเวณสนามหน้าพระอุโบสถเดิมคับแคบ ไม่เพียงพอสำหรับกองทหาร กองลูกเสือ และข้าราชการมารวมกันทำพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา(๑)

(๔) ควรสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ทางทิศพายัพ ซึ่งห่างจากพระอุโบสถเดิมราว ๕ วา หันหน้าลงสู่แม่น้ำมูลทางทิศใต้ ตัวอาคารตั้งลึกเข้ามาข้างใน พ้นเรื่องตลิ่งพัง และได้เนื้อที่สนามกว้างพอสมควร ได้หมายเขตพัทธสีมาเดิมไว้ด้วยหล่อปูนซีเมนต์หมายเขตไว้ด้วย

(๕) พระอุโบสถใหม่เป็นอาคารที่มั่นคงถาวร เป็นประโยชน์แก่พระศาสนา จึงถือว่าการรื้อของเก่าที่ผุพังแล้วลงมิใช่การลบล้างทำลาย เพราะได้สร้างใหม่ขึ้นถวายฉลองพระเดชพระคุณแล้ว

ถาม ๒๑) ที่วัดสุปัฏน์ ฯ มีโบราณวัตถุ เป็นหินสลักงาม ๆ เครื่องใช้ เงินเหรียญแบบต่าง ๆ อาวุธโบราณอยู่มาก ท่านทราบไหมว่าเป็นของท่านผู้ใดสะสมไว้ ?

ตอบ โบราณวัตถุทั้งหลายที่ท่านเห็นอยู่หน้าโบสถ์ก็ดี ในโบสถ์ก็ดี เจ้าอาวาสองค์ที่ ๗ คือเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อน (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข) กับเจ้าอาวาสองค์ที่ ๙ คือเจ้าพระคุณพระธรรมบัณฑิต (ญาณชาโล ญาณ ดาโรจน์) รวบรวมไว้ ด้วยมุ่งหมายจะสร้างพิพิธภัณฑ์สำหรับเมืองอุบล ฯ ต่อไป ความคิดในเรื่องพิพิธภัณฑ์นี้ เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อนได้แสดงไว้อย่างน่าฟังดังต่อไปนี้ :-

---

(๑) พิธีนี้คือ ตั้งสัตย์ปฏิญาณตนถวายความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และดื่มน้ำซึ่งได้ทำพิธีตามแบบพราหมณ์ – แช่งน้ำนั้นไว้ – ให้ผู้ที่ดื่มน้ำนี้แต่ต่อมาทรยศต่อราชบัลลังก์มีอันเป็นไปในทางที่ไม่เป็นมงคลแก่ตนเอง. ดูปทานุกรม. พิธีนี้เลิกเมื่อเปลี่ยนการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

ส่วนหนึ่งของโบราณวัตถุ
ที่รวบรวมไว้ ณ วัดสุปัฏนารามวรวิหาร

"ได้สนใจรวบรวมหนังสือแบบแผนเก่าแก่และโบราณวัตถุ ตลอดจนเงินและวัตถุใช้แทนเงิน อันเป็นส่วนของไทยภาคอีสานเข้ามาไว้ในพิพิธภัณฑ์และหอสมุดวชิรญาณสำหรับพระนครบ้าง... ไว้ที่วัดสุปัฏน์ ฯ... วัดสุทธจินดาบ้าง ด้วยมีความมุ่งหมายเพื่อจะได้เป็นห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ในโอกาสอันควร เพราะว่าพิพิธภัณฑ์เป็นส่วนลายลักษณ์ – หอสมุดเป็นส่วนอักษร กุลบุตรที่จะมีดวงตาคือปัญญาย่อมอาศัยลายลักษณ์และอักษร..."

สมควรที่พวกเราจะช่วยกันรับช่วงอุดมการณ์นี้ และทำพิพิธภัณฑ์ประจำจังหวัดอุบล ฯ ให้สำเร็จ

ถาม ๒๒) เจ้าอาวาสองค์ที่ ๘ ของวัดสุปัฏน์ ฯ มีเรื่องราวประการใดบ้าง?

ตอบ เจ้าอาวาสองค์ที่ ๘ คือพระครูประจักษ์อุปบลคุณ (ญาณาสโย สุ้ย) อยู่ที่วัดนี้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๘ จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๙ จึงมรณภาพด้วยโรคชรา เมื่ออายุ ๘๒ ปี ท่านรับหน้าที่เป็นแม่งานก่อสร้างพระอุโบสถนี้ นับแต่เริ่มแสวงหาวัสดุ จนกระทั่งสร้างเสร็จ และทำการฉลอง นับว่าท่านเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยให้งานใหญ่นี้สำเร็จลุล่วงได้

ถาม ๒๓) ฟังเรื่องนี้แล้วช่วยให้เข้าใจว่าพระสงฆ์ท่านสืบพระศาสนาลงมาได้อย่างไรบ้างอย่างเลือน ๆ ลาง ๆ จำต้องขอความกระจ่างอีกสักเล็กน้อย คือเท่าที่ได้ฟังแล้วพอสรุปเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผู้สืบมรดกในพระศาสนาในการสร้างวัดสุปัฏน์ฯ ให้เป็นเช่นที่เราเห็นอยู่นี้ ได้ดังนี้ :–

ก) ท่านพันธุโลเถระ → ท่านเทวธัมมี

(มาช่วยกันเริ่มต้นงาน แล้วองค์ที่หนุ่มกว่าก็ต่อ) ↓ ↓

ข) ท่านสิริจันโท → ท่านติสโส →

ท่านญาณาสโย

พอท่านเล่าว่า การรวบรวมโบราณวัตถุนั้น เจ้าอาวาสองค์ที่ ๗ กับองค์ที่ ๙ (ท่านญาณชาโล) เป็นผู้ทำ ก็ชวนให้อยากทราบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างติสโส กับท่านญาณชาโลมีต่อกันอย่างไร เพื่อว่าจะได้ทำให้ความเข้าใจแจ่มชัดขึ้น

ตอบ เจ้าอาวาสองค์ที่ ๙ ของวัดสุปัฏน์ฯ คือท่านญาณชาโล (ญาณดาโรจน์) ซึ่งเคยมีสมณศักดิ์เป็น "พระเทพบัณฑิต" ต่อมาได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้น "ธรรม" เป็น "พระธรรมบัณฑิต" ปัจจุบันนี้เป็นเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดา จังหวัดนครราชสีมา และเป็นเจ้าคณะภาค (คงเทียบได้กับมณฑล?)

ท่านญาณชาโล เกิดวันอังคาร วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๖ ณ บ้านพนา ตำบลพนา อำเภอพนานิคม จังหวัดอุบลราชธานี ได้บรรพชาที่พัทธสีมาวัดสุทธจินดา นครราชสีมา อุปสมบทที่พัทธสีมาวัดบรมนิวาส พระนคร สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข) เป็นพระอุปัชฌายะ ตั้งแต่พ.ศ. ๒๔๗๘ ถึง ๒๔๘๓ ได้เป็นเลขานุการของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสโส) เรื่อยมาจนกระทั่งวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ จึงทางราชการย้ายให้ขึ้นมาประจำอยู่ที่วัดสุปัฏนารามฯ ช่วยการพระศาสนาและงานวัดสุปัฏน์ฯเรื่อยมาจนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๙๐ จึงได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดสุปัฏนารามฯ และเป็นพระอุปัชฌายะ. วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๐๖ จึงย้ายไปเป็นเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดา รวมเวลาที่ท่านอยู่ ณ วัดสุปัฏน์ฯ เป็นเวลา ๒๓ ปีเศษ ดังนั้นถ้าจะเขียนรูปต่อจากที่ท่านตั้งไว้ถาม ลำดับของบรรพบุรุษทางพุทธศาสนาในวัดสุปัฏน์ฯ ก็จะได้รูปดังนี้ :-

ก) ท่านพันธุโลเถระ → ท่านเธวธัมมี

ข) ท่านสิริจันโท → ท่านติสโส → ท่านญาณาสโย

ค) ท่านญาณชาโล

(ผู้ที่เป็นอุปัชฌายะและสัทธิวิหาริกต่อกัน มีลูกศรดิ่งตรงลงมา ผู้ที่อาจเป็น สหธัมมิก ใช้ลูกศรนอน)

ถาม ๒๔) ถ้าได้รูปความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังนี้ ก็เป็นอันแจ่มกระจ่างว่าพระสงฆ์ท่านมีการสืบมรดกกันเหมือนกัน แต่-แทนที่จะเป็นการสืบมรดกเพราะสัมพันธ์กันโดยสายเลือด พระท่านสืบมรดกเพราะสัมพันธ์กันโดยอุดมคติ, ธรรม และความเลื่อมใสศรัทธาในกันและกัน

ท่านติสโสมีเวลาบริหารงานวัดสุปัฏน์ฯ ๒๔ ปี และท่านญาณชาโลมีเวลา ๒๓ ปี ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปตามรูปนี้ ในยุคท่านญาณชาโลย่อมจะมีการสร้างความเจริญให้วัดสุปัฏน์ฯมิใช่น้อย เพราะท่านย่อมรับช่วงดำเนินการตามรอยบาทของพระอุปัชฌายะ ท่านพอจะบอกได้ไหมว่า ในยุคนี้มีการสร้างหรือทำกิจกรรมอะไรบ้าง ?

ตอบ ถูกแล้ว!!! ในยุคเจ้าพระคุณพระธรรมบัณฑิต (ท่านญาณชาโล ญาณ ดาโรจน์) นี้ มีความเจริญขึ้นทั้งในด้าน-วัตถุ, คน และความคิดอ่าน ซึ่งล้วนเป็นคุณประโยชน์แก่ชุมชนตลอดจนการศึกษาและการพระศาสนาด้วย

ความเจริญทางวัตถุนั้นจะเห็นได้จากสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้นในสมัยท่านญาณชาโล

๑) บุษบกใหญ่ ไม้สิบสอง ประดับกระจก ที่ประดิษฐานพระ-บรมสารีริกธาตุ และพระอรหันตธาตุ

๒) บุษบกเล็ก ไม้สิบสอง ลายทอง ที่ประดิษฐานพระอัฐิสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส และอัฐิพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริจันโท) กับ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสโส)

๓) ตู้แสดงโบราณวัตถุ ๕ ตู้ มีโบราณวัตถุอันล้ำค่า และเครื่องอุปโภคของสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสโส) จัดตั้งในตู้พร้อม

๔) จัดการหล่อรูปพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริจันโท) และสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสโส) ในท่ายืน เป็นสัญญลักษณ์ว่าทั้งสองท่านนี้เป็นปฐมาจารย์ผู้ประสาทการศึกษาในภาคอีสานเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ ณ วัดสุปฏนาราม. เครื่องหมายที่คนรุ่นหลังจะสังเกตรู้ว่ารูปใดเป็นใครนั้น ให้ดูว่าในตู้นั้นถ้ามีรูปกระต่าย ปีเถาะ คือสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ ถ้ามีรูปพระยานาค ปีมะโรงนั้นคือ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์

๕) เรือนแก้วไม้พยุง (ลักษณะปราสาทหินพิมาย) ประดิษฐานรูปหล่อพระมหาเถระทั้ง ๒ รูป

๖) แท่นหินขัดที่ประดิษฐานโบราณวัตถุศิลาแลงต่าง ๆ ตั้งอยู่นอกกำแพงแก้วหน้าพระอุโบสถและเรียงราย

๗) เสนาสนะสำหรับพระสงฆ์ ๓ หลัง ขนาด ๑๒×๘ เมตร

๘) กุฏิไม้ขนาดต่าง ๆ ๘ หลัง เป็นที่พักผู้บำเพ็ญธรรมประจำ เช่น แม่ชี หรืออุบาสิกา

๙) หอปริยัติธรรม "พันธุลเถระ" ตึกคอนกรีตขนาด ๒๗×๘ เมตร สูง ๒ ชั้น หนึ่งหลัง

๑๐) โรงเรียนราษฎร์ของวัด สร้างด้วยไม้เนื้อแข็ง ขนาด ๓๐×๑๐ เมตร สูง ๒ ชั้น

๑๑) ฌาปนสถาน (เตาเผา) ศาลาบำเพ็ญบุญ ชื่อ "เมรุโป๊ะจังกาจิต"

ศาลาโปงไม้ซุงทั้งต้น ขุดให้กลวงข้างใน ใช้เสาเล็กๆ กะทุ้งให้สัญญาณ สร้างขึ้นเมื่อ ๒๔๖๗ หอระฆังเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก

↑

“โปง” ไม้ซุงทั้งต้น ขุดให้กลวงข้างใน
ใช้เสาเล็กๆ กะทุ้งให้สัญญาณ สร้างขึ้นเมื่อ ๒๔๖๗
หอระฆังเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก

๑๒) ศาลาศูนย์พุทธเยาวชน สร้างด้วยไม้เนื้อแข็ง พื้นลาดซีเมนต์ ขนาด ๒๑×๑๒ เมตร ชื่อ "ศาลานาบุญ"

๑๓) หอระฆังคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง ๑๐ เมตร ขนาด ๓×๓ เมตร

๑๔) หอพระมิล่อฮุด (พระสังกัจจายน์ชาวจีน) คอนกรีตขนาด ๘×๔ เมตร ชื่อ "จิงเจริญสุข"

๑๕) ห้องสมุด สร้างด้วยไม้เนื้อแข็ง พื้นลาดซีเมนต์ ขนาด ๑๒×๘ เมตร ชื่อ "ห้องสมุดภาณุ" มีหนังสือคดีธรรม คดีโลก ตู้ โต๊ะ และเก้าอี้พร้อม

๑๖) ซุ้มประตูวัด คอนกรีตเสริมเหล็ก สูง ๘.๕๐ เมตร กว้าง ๔.๐๐ เมตร

๑๗) ลาดยางแอ๊สพัลส์ถนนเข้าวัดถึงหน้าลานพระอุโบสถ เป็นเนื้อที่ ๖๔๑ ตารางเมตร

ความเจริญของคนนั้น จะเห็นได้จากวัตถุ และการแสดงออกของคน เริ่มจากองค์เจ้าอาวาสเอง เมื่อแสดงออกดีเป็นที่น่าเคารพนับถือแก่ประชาชน ก็ได้รับความร่วมมือจากชุมชนกลุ่มต่าง ๆ เมื่อเจ้าอาวาสปกครองพระสงฆ์สามเณรในวัดดี ศรัทธาในวัดก็มากขึ้น และมีคนแสดงความประสงค์จะช่วยก่อสร้างและทะนุบำรุงพระสงฆ์สามเณร ตลอดจนสถานที่ของวัดด้วยประการต่าง ๆ เมื่อเจ้าอาวาสมีความดำริริเริ่มดี ประกอบกับมีความประณีตอยู่ในนิสัย รู้จักความงดงามของศิลปและธรรมชาติแล้วสิ่งที่มีผู้ศรัทธาสร้างถวายวัดก็ย่อมอยู่ตามที่ ซึ่งดูแล้วเรียบร้อยเป็นระเบียบงดงาม ไม่เกะกะรกรุงรังนัยน์ตา

ถ้าจะให้ผู้เขียนอนุมานจากสิ่งที่เกิดขึ้น ๑๗ รายการนั้น ก็พอจะกล่าวได้ว่าคนกลุ่มใดเจริญขึ้นบ้างดังนี้

ก) **ประชาชนทั่วไป กับช่างฝีมือ** ย่อมเจริญขึ้นในเมื่อสร้างบุษบกประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุอื่น เพราะว่า **ประชาชนทั่วไป** ที่เข้ามาในโบสถ์ย่อมจะเห็นความงดงามเฉิดฉายสบายนัยน์ตา และเรียนรู้ว่ามีเครื่องใช้อันงดงามค่ควรแก่วัตถุที่เขาเทอดทนอย่างสง และรู้จักศิลปการแกะสลักประดิษฐ์ของไทยโบราณ ส่วน**ช่างฝีมือ**ที่ทำสิ่งนั้นก็ย่อมได้รับความส่งเสริมสนับสนุนให้มีกำลังใจและกำลังทรัพย์ขึ้น

ข) **ศรัทธาของวัดสุปัฏน์ ฯ และสัทธิวิหาริกของ** พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ กับสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ ย่อมจะเจริญขึ้นด้วยกตัญญูกตเวทิตาธรรม เพราะได้รับการชักชวนให้ร่วมในกุศลนี้ โอกาสนี้ย่อมจะระลึกถึงคุณงามความดีของท่านทั้งสอง และน้อมนำมาสอนตนเองและอนุชนของตน ๆ สืบต่อไป. **การนี้นับเป็นการส่งเสริมศิลปทางปฏิมากรรม**ของชาวอุบล ฯ ด้วย

ค) **แท่นหินขัดประดิษฐานศิลาแลงโบราณ กับตู้ใส่โบราณวัตถุ** ย่อมจะเกี่ยวโยงไปถึงบุคคล ไม่เฉพาะแต่คนภาคอีสานและคนไทยเท่านั้น หากแต่ **รวมไปถึงชาวต่างประเทศและนักศึกษาทั่วปวงด้วย** ซึ่งจะได้มีโอกาสเห็นและศึกษาโบราณวัตถุอันรักษาไว้ด้วยดี ได้รู้เห็นวัฒนธรรมและศิลปกรรมอันสูงของไทยแต่โบราณ

ง) **พระสงฆ์และอุบาสิกา** ย่อมเจริญขึ้นเพราะท่านได้รับการทะนุบำรุงดีขึ้น ที่อยู่สะดวกสบายเรียบร้อยสวยงามขึ้น ผู้อยู่ก็ใจใสสะอาดสบาย ย่อมจะต้องระวังรักษาให้เรียบร้อยสะอาด ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยตามที่ต่าง ๆ ทำให้การสุขาภิบาล

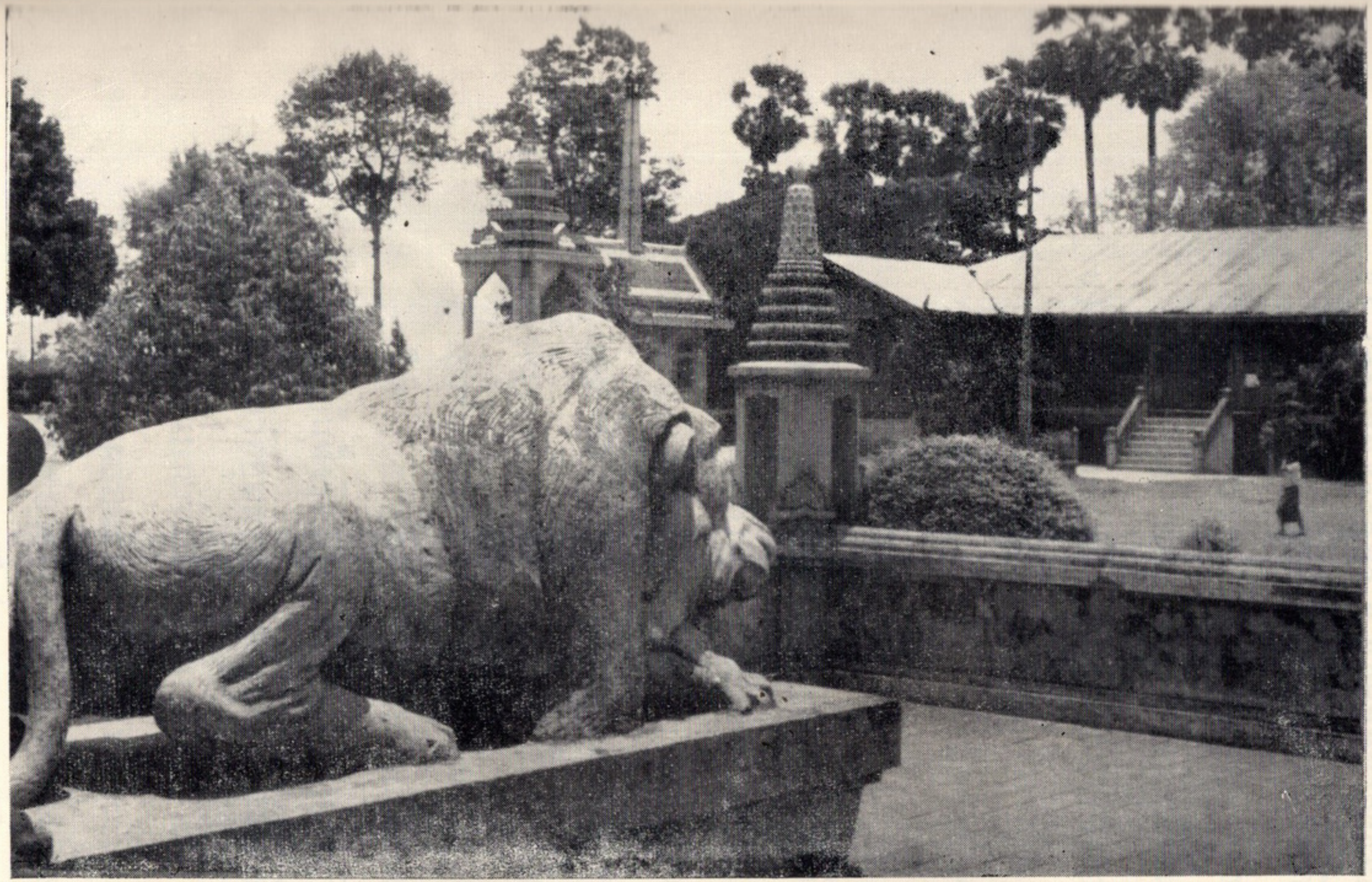

โรงเรียน "อุบลวิชาคม"

เริ่มก่อตั้ง..... ยุคพระเทพบัณฑิตเป็นเจ้าอาวาส (พ.ศ. .....) เป็นโรงเรียนราษฎร์ของวัด

พ.ศ. ๒๔๙๘..... กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเท่าโรงเรียนรัฐบาล

พ.ศ. ๒๕๐๖..... ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนสมเด็จ ฯ" เพื่อน้อมถวายเป็นอนุสรณ์ แด่
สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสโส... อ้วน แสนทวีสุข)

ดม 294.3135 น 32ม 5152
ส 925ป

ภายในวัดก็ดีขึ้น การผึกหัดปฏิบัติธรรมและศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยต่าง ๆ ก็ย่อมจะเจริญขึ้นตามไปด้วย.

จ) **เยาวชนชาวอุบล ฯ และผู้ที่มาจากท้องที่อื่น ๆ** ย่อมจะได้รับความเจริญทั้งทางจิตและทางกายดีขึ้น ในเมื่อที่วัดสุปัฏน์ ฯ จัดสร้างโรงเรียนราษฎร์, ห้องสมุด และศาลาสำหรับดำเนินการศูนย์พุทธเยาวชนอุบลขึ้น

ฉ) **ชุมชนต่างชาติ** ย่อมจะได้รับความอบอุ่นจากวัดสุปัฏน์ ฯ ประการหนึ่งประการใดมาแล้วเขาจึงเกิดศรัทธาที่จะสร้างถาวรวัตถุให้วัด เช่นหอพระมิล่อฮุด ของชาวจีน และซุ้มประตูเข้าวัด ของชาวเวียตนาม

ช) **คนที่อยู่ในเมืองอุบล ฯ** ทั้งที่อยู่ประจำและท่องเที่ยวมาถึงอุบล ฯ พักตามโรงแรมต่าง ๆ ในเขตเมือง ย่อมจะพ้นจากความเดือดร้อนรำคาญจากการเผาศพในวัดที่อยู่ในเขตเมือง และเจ้าภาพงานศพเองก็ได้รับความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนพ้นจากความเหี่ยวแห้งใจอันเนื่องมาจากการเห็นผู้เป็นที่รักของตนถูกเผากันกลางแจ้ง เมื่อมีเมรุแบบทันสมัย หรือที่เรียกว่า ฌาปนสถาน แบบใหม่ในวัดสุปัฏน์ ฯ นี้

อันที่จริงเมรุแบบนี้ย่อมสิ้นค่าก่อสร้างมาก การที่เศรษฐีนีจังหวัดอุบล ฯ (คุณนายตุ่น โกศัลวิตร์) ศรัทธาบริจาคเงินจำนวนมากก่อสร้างเมรุแบบนี้ ที่วัดนี้ ก็ย่อมแสดงให้เห็นว่ามีการผสมผสานกันดีในระหว่าง...ทนทรัพย์, ความเลื่อมใสศรัทธาต่อวัดนี้, ความเห็นการไกลและเห็นแก่ความสุขของปวงประชาที่อยู่รอบ ๆ เขตที่มีฌาปนสถาน, ความริเริ่มและความกตัญญูกตเวทีของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการสร้างฌาปนสถานนี้

ปัจจุบันนี้ที่จังหวัดอุบล ฯ มีเมรุทันสมัยแบบนี้อยู่ที่วัดสุปัฏน์ ฯ แห่งหนึ่ง และกำลังบอกบุญกันเพื่อจะสร้างขึ้นที่วัด "วารินทราราม" อำเภอวาริน ฯ อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งมณฑลทหารบกที่ ๖ กำลังรเรมดำเนินการตั้งแต่ยุคทอดกฐิน บ พ.ศ. ๒๕๐๖ นี้เป็นต้นไป จะเสร็จเมื่อไรย่อมแล้วแต่ศรัทธา

ถาม ๒๕) ความเจริญของวัตถุ ความเจริญของคน ก็พอเข้าใจได้ง่ายอย่างที่ท่านอธิบายมานี้ แต่ความเจริญของความคิดอ่าน (Idea) นั้น ก่อนอื่นขอให้ชี้แจงว่าท่านหมายความว่ากระไร ?

ตอบ ท่านเคยสังเกตความคิดของเราไหมว่ามีอาการแยกได้เป็นกี่ประเภท ? ไม่พักต้องนำวิชาสูง ๆ เช่นพระอภิธรรมที่สอนว่าดวงจิตมีกี่ร้อยดวง หรือ วิชาจิตวิทยา ที่แสดงขบวนการที่เป็นไปในหัวสมองของเราดอก เพียงแต่นำ**ภาษา**ที่แสดงอาการของความคิดมาพิจารณา ท่านก็จะเห็นว่ามีอะไรที่น่าสนใจอยู่มาก เช่น คำว่า... "ความคิด" (Thought)... เป็นอาการที่สืบต่อกันเป็น**รูปเรื่อง**ขึ้นในหัวสมองเรา "ความคิดคำนึง" (Imagination)... เป็นการสร้างรูปเรื่องขึ้นในสมอง อย่างที่ธรรมดาสิ่งนั้น**ย่อม**จะเป็นไปเช่นนั้น หรือ **อย่างสมมุติว่า**ให้มันเป็นอย่างนั้น ๆ

"ความคิดเห็น" (Opinion) ... เป็นขบวนการคิด**ชั่งน้ำหนัก**รูปเรื่องที่ปรากฏในสมองว่าเป็นไปทางดีหรือไม่ดี, ถูกหรือผิด, ชอบหรือไม่ชอบ, เป็นคุณหรือเป็นโทษ ฯลฯ

"ความคิดอ่าน" (Idea)... ขบวนการคิดออกมาเป็นรูปเป็นแบบ ว่า**จะทำ**อะไรอย่างไรเพื่อผลอย่างไร หรือ เป็นขบวนที่สร้างความเชื่อตามแบบฉบับประเภทใด

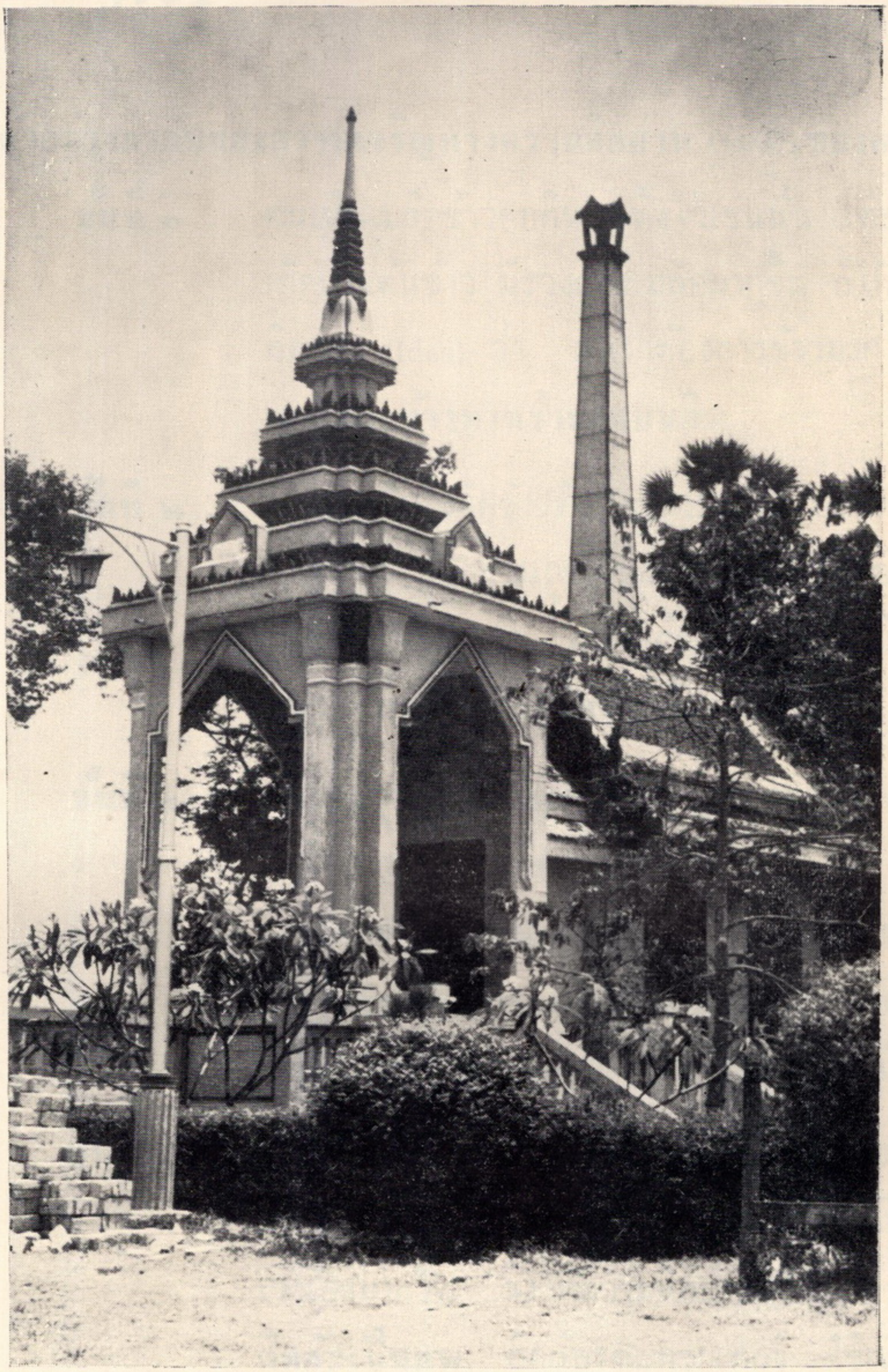

ฌาปนสถานที่ทันสมัยใช้น้ำมันเผา แห่งแรกในอุบลฯ

อยู่ที่วัดสุปัฏนารามวรวิหาร

ความเจริญของความคิดอ่าน (Idea) ถ้าชักตัวอย่างออกมาจะได้ดังนี้ – – –

ตัวอย่างลาดบของความเจรญทางความคดอาน (Idea) **ของคน.**

ขั้นที่ ๑ ... คนเห็นเมล็ดข้าวตกดิน ทิ้งไว้เช่นนั้น ต่อมาจะเกิดเป็นต้นข้าว มีรวงและเมล็ดมากขึ้น ก็ได้ความคิดอ่าน (Idea) ว่า ถ้าเราต้องการข้าวมาก ๆ ก็ **เอาเมล็ดข้าวมาหว่านลงบนดิน**

ขั้นที่ ๒ ... เมื่อคนเห็นเมล็ดข้าวที่หว่านลงบนดิน บางส่วนถูกนกจิกกิน บางส่วนถูกมดขนเอาไปกิน ก็ได้ความคิดอ่าน (Idea) ว่า ถ้าเราต้องการผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย **ก็ต้องเอาเมล็ดข้าวฝังลงในดิน**

ขั้นที่ ๓ ... เมื่อคนขุดดินฝังเมล็ดข้าวจำนวนมาก ก็พบว่าเหนื่อยหนัก จึงได้ความคิดอ่าน (Idea) ว่า **ต้องเอาเหล็กแข็งแรง**มาติดกับไม้ ต้องใช้**ควายหรือม้า ช่วยลาก คนเพียงแต่ควบคุม** จะได้ทำที่ดินได้มาก ที่หว่านข้าวมากขึ้น คนเหนื่อยน้อยลง

ขั้นที่ ๔ ... เมื่อใช้ผานอันเดียว ไถได้รอยเดียว, ควายมีเจ็บมีตาย ต้องเลี้ยงลำบากยุ่งยาก คนเดินก็หนักและเหนื่อยมากไป จึงได้ความคิดอ่านใหม่ **ทำผานติดกันเป็นแพ,** ติดกับรถแทรกเตอร์ ใช้น้ำมัน, เครื่องยนต์, คนนั่งขับ ไม่ต้องเดิน, เช่นนี้ก็จะทำที่ดินได้กว้างขวางในเวลาอันน้อย คนเหนื่อยน้อยและไม่ต้องใช้คนมาก **ได้ผลคือข้าวปริมาณมากยิ่งขึ้น**

ถาม ๒๖) ขอบคุณ บัดนี้พอจะเข้าใจว่าความเจริญทางความคิดอ่านหมายความว่ากระไร คราวนี้อยากจะทราบว่าที่ท่านว่ายุคเจ้าอาวาสองค์ที่ ๙ คือเจ้าพระคุณพระธรรมบัณฑิต (ญาณชาโล ญาณ ดาโรจน์) นั้นมีความเจริญทางความคิดอ่านนั้นมีเรื่องใดบ้าง ?

ตอบ ท่านคงจำได้ว่า... **ยุคท่านพันธุโลเถระ** นำเอาความคิดอ่านเรื่องวิธีจัดการอบรมพระสงฆ์ไทยในภาคนี้ ให้มีศีลวัตต์บริสุทธิ์ ทำนองพระประเภทวิปัสสนาธุระ ท่านเทวธัมมี ก็ดำเนินรอยตาม

ยุคท่านสิริจันโทเถระ นำเอาการศึกษาอบรมของพระ กับการศึกษาอบรมฆราวาส ในเรื่องศาสนาและภาษาไทยภาษาบาฬี มาสู่วัดสุปัฏน์ ฯ และประชาชนภาคนี้ แปรไปทางคันถธุระบ้าง

ยุคท่านติสสะมหาเถระ (ติสโส อ้วน แสนทวีสุข) นำการศึกษาของพระและฆราวาส ตามรอยท่านสิริจันโทเถระ แล้วยังเพิ่ม จัดโรงเรียนฝึกอาชีพ นำความคิดอ่านด้านเศรษฐกิจมาเพิ่มขึ้น จนกระทั่งได้โบสถ์วัดสุปัฏน์ ฯ และท่านยังจัดการปกครองอย่างกว้างขวางออกไป

ยุคท่านญาณชาโลเถระ (พระธรรมบัณฑิต ญาณชาโล ญาณ ดาโรจน์) ปรากฏว่า

เรื่องการศึกษาของพระทางปริยัติธรรม และ บาฬี ก็ดำเนินไปตามรอยของท่านบรรพบุรุษ.

เรื่องการศึกษาสามัญศึกษาของเยาวชน – ก็ตั้งโรงเรียนราษฎร์ดำเนินการไปตามพระราชบัญญัติ แต่ยังมีความคิดอ่านที่ดียิ่งขึ้น คือ จัดให้โรงเรียนอุบลวิชาคม ซึ่งต่อมารัฐบาลรับรองวิทยฐานะเท่ากับโรงเรียนรัฐบาล ในปีการศึกษา ๒๔๙๘ และใน พ.ศ.

๒๕๐๖ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนสมเด็จฯ" เพื่อน้อมถวายเป็นอนุสรณ์แด่สมเด็จพระมหาวีรวงศ์องค์ก่อน (ติสโส) นั้น มีวิธีการพิเศษกว่าโรงเรียนสามัญศึกษาใด ๆ ตรงที่รับทั้งบรรพชิตและเด็กชายเข้าเรียนสามัญศึกษาได้นับเป็นโรงเรียนแห่งแรกในภาคอีสานที่ทำเช่นนี้.

เรื่องการสอนธรรมแก่ประชาชน ก็ได้มีวิธีพิเศษเพิ่มขึ้นอีกหลายประการ คือ –

๑) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ ท่านได้ชักชวนฆราวาสจัดตั้ง "ยุวพุทธิกสมาคมอุบลราชธานี" ขึ้น มีคุณวิระ รมยะรูป สัทธิวิหาริกของท่านเป็นนายกสมาคม ฯ คนแรก แสดงว่าความคิดอ่านที่จะสอนคนโดยใช้กลุ่มคนหรือองค์การจัดการสอนกันเอง ส่งเสริมให้เกิดกลุ่มที่สนใจในเยาวชนไทย – จริยศึกษาของเยาวชนไทยและเผยแพร่พุทธธรรมพร้อมกันได้ด้วย ยุวพุทธิกสมาคมอุบลราชธานีก็เป็นองค์การสำคัญองค์การหนึ่งในชุมชนมาจนทุกวันนี้ ที่นับว่าเป็นความเจริญของความคิดอ่านก็เพราะแต่เดิมคิดกันว่าให้การศึกษาไป ๆ เท่านั้น มาตอนนี้เห็นว่า ควรจะจับกลุ่มคนที่ได้รับการศึกษาและอบรมแล้วให้เป็นองค์การ เพื่อจะช่วยเป็นกำลังสั่งสอนผู้อบรมคนต่อไป และเพื่อให้กำลังพลังของกลุ่มมีผล ช่วยผลักดันให้คนพยายามรักษามาตรฐานความดีงามของตน ๆ ไว้ด้วย.

๒) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ ท่านได้ชักชวนอุบาสก – อุบาสิกาศรัทธาตามวัดต่าง ๆ ให้ก่อตั้งกลุ่มขึ้นเรียกว่า "คณะธรรมสวน-สามัคคี" (อ่าน ธัม – มะ – สะ – วะนะ – สามัคคี) เทศบาลเมืองอุบล ฯ ให้ความร่วมมือด้วยเป็นอันดี จนกระทั่งบัดนี้กลายเป็นประเพณีประจำท้องถิ่นอย่างหนึ่งในเมืองอุบล ฯ

วัตถุประสงค์ของ "คณะธรรมสวนสามัคคี" นี้มีดังนี้:-

๑) **เพื่อจะส่งเสริมให้ผู้ใหญ่เข้าวัดกันให้มาก** ในเทศกาลเข้าพรรษาคณะสงฆ์ร่วมกับเทศบาลอุบล ฯ ปรึกษากันทำรายการไว้ว่า วันพระที่ ๑-๒-๓-๔ ฯลฯ จนออกพรรษานั้น พระจะเทศน์เรื่องใดบ้าง ต่อเนื่องกันจนครบชุด แล้วทำประกาศให้ประชาชนทราบ เช่นวันพระที่ ๑ ที่วัดสุปัฏน์ พระ..."ชื่อ"... จะเทศน์เรื่อง..."อริยสัจจ์สี่", วันพระที่ ๒ ที่วัดมหาวัน พระ..."ชื่อ"... จะเทศน์เรื่อง "มรรคแปด", ฯลฯ ประชาชนทั้งที่เป็นอุบาสกอุบาสิกาอยู่แล้วกับญาติมิตรที่เพิ่งจะเข้าวัด ก็จะพากันไปพร้อมกันที่วัดที่กำหนด... ไปฟังธรรม, นำอาหารไปเลี้ยงพระ และไปรับประทานร่วมกัน ได้สังสรรค์, สนทนา และปจฉาวิสัชนากันในข้อธรรมตามอัธยาศัย. วิธีนี้ท่านเจ้าคุณธรรมบัณฑิตเองเรียกว่า "ชราพุทธ" ซึ่งคู่กับ "ยุวพุทธ"

๒) **เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักวัดมากขึ้น** ไม่ไปแต่เพียงวัดใดที่ตนคุ้นเท่านั้น

๓) **เพื่อสร้างวิธีประสานงานในการสอนพระศาสนาให้แก่ประชาชน** คือประสานงานทั้งฝ่ายพระ คือพระวัดต่าง ๆ, และการประสานงานระหว่างพระกับฆราวาส เช่นทคณะสงฆกับเทศบาลอุบล ฯ รวมมอกน

๔) **เพื่อจัดการศึกษาผู้ใหญ่** เพราะว่าเมื่อจัดวางลำดับการเทศน์สอนประชาชนให้มีตั้งต้นค่อย ๆ สูงขึ้นไปและจบลงเมื่อออกพรรษา เช่นนี้แล้ว คนย่อมจะสนใจติดตามฟัง เพราะพบว่าตนได้รับความรู้เพิ่มพูนขึ้น ซึ่งต่างกันกับฟังเทศน์อย่างสับสนวนเวียนไม่รู้ว่าธรรมเบื้องต้นเป็นอย่างไร เบื้องกลาง

เบื้องสูงเป็นอย่างไร ทำให้คนฟังรู้สึกว่าตนไม่ได้ก้าวคืบออกไปอย่างไร อาจสรุปง่าย ๆ ว่าพระเทศน์ไม่มีอะไรนอกจาก "ขันธ์ห้า" เช่นนี้เป็นต้น จึงไม่เกิดความสนใจจะศึกษาธรรม และเหมาว่าเขาวัดเป็น คนดี.

๓) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ ท่านได้ปรึกษาและร่วมมือกับยุวพุทธิกสมาคมอุบลราชธานี ตั้ง "ศูนย์พุทธเยาวชนอุบลราชธานี" ขึ้นที่ ศาลานาบุญ วัดสุปัฏน์. เจ้าอาวาสวัดสุปัฏน์เป็นองค์อุปถัมภ์ศูนย์พุทธเยาวชนแต่นั้นมา.

"ศูนย์พุทธเยาวชนอุบล ฯ" นี้พระวัดสุปัฏน์ช่วยจัดการสอนพุทธศาสตร์ให้เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ ใครศรัทธาจะเรียนเพื่อสอบธรรมศึกษา เอาประกาศนียบัตร "นักธรรมตรี-โท-เอก" ก็ยินดีส่งเสริม ใครจะศึกษาธรรมพอให้รู้ไว้ใช้ปกครองตนเองให้ถูกทำนองคลองธรรมก็ได้ ส่วนยุวพุทธิกสมาคมอุบล ฯ ก็ช่วยป่าวประกาศรับสมัครนักเรียนอายุ ๑๔-๑๘ ที่เรียนอยู่มัธยม ๔-๖ หรือ มศ. ๑-๓ มาเข้าเป็นสมาชิกศูนย์ และจัดหาเครื่องเล่นต่าง ๆ ไว้ให้เด็กเล่น หาสมาชิกยุวพุทธิกสมาคมมาเล่านิทาน หรือทายปริศนา ใน **ยุคแรก** ตั้งศูนย์พุทธเยาวชนนั้น นายกยุวพุทธิกสมาคมอุบล ฯ (นายอำนวย อินทุภูมิ ผู้พิพากษาศาลจังหวัด) ศรัทธาไปดำเนินงานศูนย์เองทุกวันอาทิตย์ เสมือนเป็นพี่เลี้ยงหรือครูประจำศูนย์. ใน พ.ศ. ๒๕๐๖ ซึ่งเป็นปีที่ ๓ ของอายุศูนย์พุทธเยาวชนนี้ ยุวพุทธิกสมาคมอุบลราชธานี ได้เชิญ ม.ร.ว. หญิง เสริมศรี เกษมศรี กรรมการที่ปรึกษาของสมาคม ฯ เป็นผู้อำนวยการศูนย์พุทธเยาวชนอุบล ฯ ในปัจจุบันนี้ศูนย์พุทธเยาวชนมีการจัดการอย่างศูนย์เยาวชนในต่างประเทศ แต่ในลักษณะที่ยังกำลังเจริญเติบโตต่อไป.

เรื่องศูนย์เยาวชนนี้แสดงให้เห็นความเจริญทางความคิดอ่านยิ่งขึ้น คือ **จากระดับ**ที่รวบรวมผู้ใหญ่เป็นองค์การ "ยุวพุทธิกสมาคม" ศึกษาและฝึกฝนอบรมตนและกลุ่มตนแล้วก็**ก้าวขึ้นระดับ**ที่กลุ่มผู้ใหญ่นั้น จัดบริการให้เยาวชน เพื่อ**เตรียมใจเตรียมความคิดของเยาวชนให้**พร้อมที่**จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดี** ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใกล้ชิดพระและศาสนายิ่งขึ้น แม้ในวันธรรมดาที่มิใช่เทศกาล ในเวลาเดียวกันการที่พระทำงานร่วมกับฆราวาสเพื่อมุ่งประโยชน์อันร่วมกันคือ ความเจริญอยู่ในศีลธรรมของเยาวชนทั้งหลาย ย่อมช่วยสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างพระกับฆราวาสยิ่งขึ้น อันใดที่พระไม่พึงทำหรือแสดงออก เพราะจะขัดต่อสมณสารูป อันนั้นพระก็สามารถจะมอบให้ฆราวาสช่วยคิดและดำเนินการต่อไปได้.

ถาม ๒๗) ปัจจุบันนี้ ที่วัดสุปัฏน์มีพระสงฆ์สามเณรสักกี่รูป และเจ้าอาวาสองค์ที่ ๑๐ ชื่ออะไร ?

ตอบ ผู้เขียนได้ขอทราบจำนวนพระสงฆ์สามเณรที่วัดสุปัฏน์ภายหลังที่ออกพรรษาแล้ว ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีแต่พระที่บวชนาน ๆ ไม่ใช่บวชในสมัยกาลเข้าพรรษาเท่านั้น ปรากฏว่ามีจำนวนดังนี้ –

พระสงฆ์	ชั้นพระราชาคณะ	๒	รูป
	พระครูฐานานุกรม	๔	,,
	พระเปรียญ	๓	,,
	พระนักธรรม	๑๒	,,
			รวมพระสงฆ์ ๒๑ รูป
สามเณร			๗ รูป
	รวมทั้งสิ้น		๒๘ รูป

เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันนี้ คือ เจ้าพระคุณ พระราชธรรมสุธี (เสนโก นัด ทับทอง)

พวกเราชาวอุบล ฯ มีความยินดีมาก เพราะท่านเสนโก ก็เป็นสิทธิวิหาริกของ ท่านติสโส และอายุอ่อนกว่าท่านญาณชาโล เพียง ๕–๖ ปี ทั้งเคยทำงานใกล้ชิดกันด้วย เมื่อก่อนนี้ท่านก็เคยช่วยการพระศาสนาอยู่ที่วัดสุปัฏน์ แต่เมื่อวัดเลียบขาดเจ้าอาวาส ท่านก็ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดเลียบในจังหวัดอุบล ฯ นี้มายุคหนึ่ง ดังนั้นจึงเป็นที่หวังได้ว่า ท่านย่อมสืบมรดกแห่งบรรพบุรุษด้วยดี.

ถาม ๒๘) วัดสุปัฏนารามวรวิหารนี้ เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างและประดิษฐานธรรมยุตินิกายในภาคอีสานนี้ แต่เหตุไฉนไม่เห็นมีพระบรมรูปของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่า ?

ตอบ จริงนะ!!! น่าจะมีพระบรมรูปรัชกาลที่ ๔ ที่วัดสุปัฏน์นี้ด้วย !!!

ผู้เขียนเข้าใจว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างวัด ก็มิได้ทรงหวังจะให้เป็นอนุสรณ์ของพระองค์ท่าน จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่ย่อมจะไม่พระราชทานพระบรมรูปให้มาด้วย เมื่อวัดนี้ประดิษฐานมั่นคงในอุบล ฯ แล้ว พระท่านก็ระลึกถึงแต่พระสงฆ์ที่เป็นบรรพบุรุษของท่าน ผู้ฝากคุณงามความดีไว้แก่จังหวัดอุบล ฯ และภาคอีสาน ท่านจึงมีการหล่อรูป เจ้าพระคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ และเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ องค์ก่อน ขึ้น

บัดนี้อายุวัดสุปัฏน์ก็กว่า ๑๐๐ ปีแล้ว ประชาชนทั่วไปย่อมจะลืมสนใจกับเรื่องเก่า ๆ แล้ว เห็นอยู่แต่บรรดาผู้สืบสายมาจากพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) ซึ่งศึกษาเรื่องนี้แล้ว จะพร้อมใจกันเชิดชูพระเกียรติแห่งบรรพบุรุษเสมอนทพระสงฆ์ทานเชิดชูเกียรติของบรรพบุรุษของทาน เรื่องนี้ย่อมแล้วแต่อนุชนในรัชกาลที่ ๔ ซึ่งมีอยู่ในบัจจุบันจะคิดกันต่อไป.

เสริมศรี เกษมศรี

(ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี)

๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๖

ภาคผนวก ๑

ก) บีที่ก่อตั้งอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี เท่าที่รวบรวมได้จากหนังสือ "ประวัติวัดสุปัฏน์ฯ" ซึ่งเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ องค์ก่อน (ติสโส...อ้วน แสนทวีสุข) ได้เรียบเรียงไว้ มีดังนี้:-

ที่	อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี	บีที่ก่อตั้งอำเภอ		ที่ตั้ง	หมายเหตุ
		พ.ศ.	ค.ศ.		
๑.	เมืองอุบล ฯ	๒๓๓๔	๑๗๙๑	ที่บ้าน "แจะละแม" อยู่ใกล้หนองบัว	เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ชื่อ "อุบลราชธานี" น่าจะมาจากที่เริ่มตั้งใกล้หนองบัว
๒.	เขมราฐ	๒๓๕๗	๑๘๑๔	ณ ที่ตั้งปัจจุบันนี้	
๓.	ยโสธร	๒๓๕๗	๑๘๑๔	ที่หมู่บ้าน "สิงห์ท่า"	เป็นหมู่บ้านเก่าแก่
๔.	อำนาจเจริญ	๒๓๙๓	๑๘๕๐	ณ ที่ตั้งปัจจุบันนี้	
๕.	พิบูลมังษาหาร	๒๔๐๖	๑๘๖๓	,, ,,	
๖.	ตระการพืชผล	๒๔๐๖	๑๘๖๓	,, ,,	
๗.	มหาชนะชัย	๒๔๐๖	๑๘๖๓	,, ,,	
๘.	พนานิคม	๒๔๒๑	๑๘๗๘	,, ,,	
๙.	วารินชำราบ	๒๔๒๑	๑๘๗๘	,, ,,	
๑๐.	ม่วงสามสิบ	๒๔๒๑	๑๘๗๘	,, ,,	เดิมเรียกว่า "อำเภอเกษมสีมา"

(ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี)

๒๔ ต.ค. ๒๕๐๕

ข) ธรรมยุตนิกาย ได้มาประดิษฐานอยู่ในภาคอีสาน และประเทศลาว โดยพระอธิการของวัดสุบัฏนาราม ในยุคต่างๆ นำไปสู่วัดนั้น ๆ ดังมีรายนามต่อไปนี้ :-

ที่	วัด	บีที่ตั้งวัด		ที่ตั้ง	ผู้ก่อตั้ง	โดยพระอธิการของวัดสุบัฏน์ฯ ผู้มีนามว่า...
		พ.ศ.	ค.ศ.			
๑.	สุบัฏนาราม วรวิหาร	๒๓๙๖	๑๘๕๓	ใกล้แม่น้ำมูล... "บุ่งกะแซว", อำเภอเมืองอุบลฯ	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)	พระอธิการ ดี พันธุโล พระอธิการองค์แรกของวัดสุบัฏน์ฯ เป็นชาวบ้านหนองไหล, เป็นปุราณสหธรรมิกของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯเจ้าอยู่หัว สมัยทรงผนวช.
๒.	สุทัศนาราม	๒๓๙๖	๑๘๕๓	ใกล้ศาลจังหวัดอุบลฯ	ราชบุตร สุ้ย บุตโรบล	พระอธิการ ดี พันธุโล
๓.	ศรีทอง	๒๓๙๖	๑๘๕๓	ตรงข้ามหอประชุมสภาจังหวัดอุบลฯ	อุปฮาด โพธิ ณ อุบล	,, ,, ,, ,,
๔.	บ้านผึ้ง	๒๔๐๓	๑๘๖๐	ตำบลโนนโหนน, อำเภอวารินชำราบ	ราษฎร	พระอธิการดี... โดยท่านเทวธัมมี (ม้าว) ชาวบ้านหนองไหล ไปดำเนินการ.

ที่	วัด	ปีที่ตั้งวัด		ที่ตั้ง	ผู้ก่อตั้ง	โดยพระอธิการของวัดสุปัฏน์ฯ ผู้มีนามว่า ...
		พ.ศ.	ค.ศ.			
๕.	ไชยมงคล	๒๔๐๕	๑๘๖๒	ใกล้ ร.ร. เบญจมมหาราช.	เจ้าพรหมเทวานุเคราะห์	พระอธิการ ดี พันธุโล
๖.	บ้านกลาง	๒๔๐๕	๑๘๖๒	ตำบลโนนโหนน, อำเภอวารินชำราบ	ราษฎร	พระอธิการ ดี พันธุโล โดยท่านสังฆรักขิโต (พูน) ไปทำความวิเวกที่นั่น ราษฎรจึงเลื่อมใส.
๗.	สระแก้ว	๒๔๐๖	๑๘๖๓	อำเภอพิบูลมังษ์สาหาร ริมแก่งสะพือ	พระบำรุงราษฎร (จูมมณี สุวรรณกูฏ)	พระอธิการ ดี พันธุโล
๘.	หอก่อง หรือมหาชนะชัย	๒๔๐๙	๑๘๖๖	ตำบลพ้าหยาด อำเภอมหาชนะชัย	พระเรืองไชยชนะ (คำปูน สุวรรณกูฏ)	พระอธิการ ดี พันธุโล
๙.	สร่างโศรก หรือศรีธรรมาราม	๒๔๒๕	๑๘๘๒	อำเภอยโสธร	พระสุนทรราชวงศ์ (เหม็น)	พระอธิการ ดี พันธุโล โดยท่านเทวธัมมี (ม้าว) ไปดำเนินการ.

ที่	วัด	ปีที่ตั้งวัด		ที่ตั้ง	ผู้ก่อตั้ง	โดยพระอธิการของวัดสุปัฏน์ฯ ผู้มีนามว่า...
		พ.ศ.	ค.ศ.			
๑๐.	มหามาตยาราม	?	?	เมืองนครจำปาศักดิ์ ประเทศลาว	เจ้ายุตติธรรมธร ผู้ครองนคร กับพระยามหาอำมาตย์ (หรุ่น ศรีเพ็ญ)	พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริ-จันโท จันทร์) ไปเป็นสมภารให้พักหนึ่ง.
๑๑.	บ้านน้ำคำ	๒๔๓๗	๑๘๙๔	ตำบลน้ำคำใหญ่ อำเภอโสธร	ราษฎร	พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริ-จันโท...จันทร์)
๑๒.	ศรีมงคลเหนือ	?	?	อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม	? ?	,, ,,
๑๓.	มหาชัย	?	?	อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี	? ?	,, ,,
๑๔.	บ้านคูเมือง	๒๔๔๐	๑๘๙๗	ตำบลคูเมือง อำเภอวารินชำราบ	ราษฎร	,, ,,

ที่	วัด	ปีที่ตั้งวัด พ.ศ.	ปีที่ตั้งวัด ค.ศ.	ที่ตั้ง	ผู้ก่อตั้ง	โดยพระอธิการของวัดสุปัฏน์ฯ ผู้มีนามว่า ...
๑๕.	วัดใต้	๒๓๒๒	๑๗๗๙	ใกล้โรงไฟฟ้าอุบลฯ	วัดเก่า เดิมเป็นมหานิกาย เปลี่ยนเป็นธรรมยุต สมัยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์	พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริจันโท...จันทร์)
๑๖.	วัดเลียบ	๒๓๙๖	๑๘๕๓	ตรงข้ามวัดใต้. ใกล้โรงไฟฟ้าอุบลฯ	,, ,,	,, ,,
๑๗.	บ้านหวาง หรือ สุภรัตนาราม	๒๔๔๔	๑๙๐๑	ตำบลคูเมือง อำเภอวารินชำราบ	หลวงสุโภรสุประการ บิดาพระอุบาลีคุณูปมาจารย์	,, ,,
๑๘.	บูรพา	๒๔๓๙	๑๘๙๖	อำเภอเมืองอุบลฯ	เป็นวัดร้างอยู่ ท่านชยเสโน ไปเป็นเจ้าอาวาสวัดเลียบ เลยชวนราษฎรบูรณะขึ้นเป็นวัด	พระอุบาลีคุณูปมาจารย์

(ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี)

ภาคผนวก ๒

(ภาษาอังกฤษ คัดจากหนังสือ King Mongkut of Siam เขียนโดย นาย เอ.บี. กรีสโวล์ด แห่งสมาคมเอเซีย, นิวยอร์ค. หน้า ๑๕ – ๑๘)

คำแปล

"ถึงแม้ว่าทรงผนวชได้ผลสำเร็จดีก็จริง แต่ก็มีระยะเวลาที่ทรงตรมพระทัยอยู่หลายปี พระองค์ทรงศึกษาพบว่า คัมภีร์ทั้งหลายที่มีอยู่นั้นแตกต่างกัน บางทีก็ทรงรู้สึกว่ามีบางอย่างขัดกันเอง อย่างน้อยที่สุดก็ทำให้พระองค์เข้าพระทัยได้ว่า ภิกษุสงฆ์ไทยในสมัยนั้นมิได้บำเพ็ญตนเป็นชุมชนที่สละแล้วซึ่งทางโลกีย์เช่นที่พระพุทธเจ้าได้ทรงจัดตั้งคณะสงฆ์มาเพื่อเผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์เลย พิธีต่าง ๆ ที่ทำกันก็ดูเป็นเครื่องจักร และบางทีก็เลอะเทอะไม่น่าดูต่าง ๆ พระภิกษุมิได้อยู่ในวินัย บางองค์ก็ทุจริตก่อความเสื่อมเสียเป็นอันมาก มีน้อยองค์ที่สนใจศึกษาเล่าเรียน พระองค์ทรงพระดำริจะสึกออกเสียไปให้พ้น ๆ เพราะทรงรู้สึกว่า ถ้าบวชอยู่ในพวกที่ดีแต่พูดเช่นนี้ พระองค์จะไม่อยู่ในลักษณะที่ล้อเลียนพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปด้วยหรือ ? เมื่อทรงพระวิตกอยู่เช่นนี้ จึงเสด็จเข้าโบสถ์ จุดธูปเทียนดอกไม้บูชาพระพุทธรูปซึ่งเหลืองเป็นทองทั้งองค์ และมีพระพักตร์อันห่างเหินแต่ทว่าอ่อนโยนสุภาพ มองเห็นได้จากแสงเรือง ๆ ในโบสถ์นั้น พระองค์ได้ทรงวิงวอนเทพยดาในสวรรค์ให้ส่งสัญญาณอะไรสักอย่างหนึ่งมานำพระองค์ไปให้ถูกทาง

เทพยดาเหล่านี้คือเทพยเจ้าของฮินดูนั่นเอง ผู้ซึ่งเชื่อกันว่า ได้นับถือพระพุทธศาสนามานานแล้ว จึงมีสถานภาพคล้าย ๆ เทวดาผู้ซึ่งสามารถไปช่วยสำรวจตรวจดูว่ากฎธรรมชาติมันจะเป็นอย่างไรอีกให้แก่มนุษย์รายที่มีบารมีสมควรได้รับความช่วยเหลือ ดังนั้นเทพยดาเหล่านี้จึงแตกต่างจากพระเป็นเจ้าทั้งหลายเช่น พระศิวะ และพระวิษณุ ผู้ซึ่งยังคงไว้ซึ่งความยิ่งใหญ่เข้มแข็ง

เป็นที่เคารพบูชาของพราหมณ์ และผู้นับถือศาสนานั้น ยากที่จะกล่าวว่า ที่จริงเจ้าพ้ามกุฏทรงคิดว่าพวกเทพยดาเป็นอย่างไร บางทีอาจเหมือนคนอื่น ๆ ที่เชื่อว่าเทพยดาอาจช่วยได้ ถ้าทรงอ้อนวอน. แต่ต่อมาในยุคหลังแห่งพระชนมชีพของพระองค์ ได้ทรงแสดงว่าทรงพิจารณาเห็นว่า เทพยดาเป็นเพียงนามธรรมไม่มีตัวตน เป็นสัญญลักษณ์อันหนึ่ง หรือเป็นอีกแง่หนึ่งของมนุษย์ผู้ซึ่งอ้อนวอนเทพยดานั้นเอง สิ่งที่ทรงศึกษามาแล้วย่อมต้องแสดงให้พระองค์เห็นว่าการที่จะตีความทำนองนี้เป็นเรื่องทำได้ดี ดังนั้นพระองค์อาจไม่ได้สวดอ้อนวอนเลยก็ได้ แต่ทรงปฏิบัติพิธีกรรมเพื่อตั้งจิตอธิษฐานใจของพระองค์เอง ทรงทำความเข้าพระทัยให้ละเอียดอ่อนสุขุมยิ่งขึ้น และทรงไตร่ตรองและวินิจฉัยเอง

อีกสองสามวันต่อมา ได้ทรงทราบว่ามีสมภารองค์หนึ่งได้รับความนิยมว่ามีความรู้ทางธรรมวินัยแตกฉานมาก พระองค์จึงเสด็จไปหาสมภารองค์นั้นทรงสนทนาซักถามพระองค์นั้นแล้วทรงเลื่อมใสเป็นอันมาก. สมภารองค์นั้นเป็นมอญ ได้อุปสมบทที่ภาคใต้ของประเทศพม่า ต่อมาได้มาอยู่กรุงเทพ ฯ พระสงฆ์มอญยังไม่ยุ่งเหยิงเลอะเทอะเหมือนพระสงฆ์ไทย ยังรักษาประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยและพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างสมัยโบราณมา เจ้าพ้ามกุฏจึงตัดสินพระทัยที่จะถือปฏิบัติให้เคร่งครัดถูกต้องแม้แต่ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นเรื่องออกเสียงภาษาบาฬี และการครองจีวร. พระองค์ไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงอะไรได้ถ้าประทับอยู่ที่วัดมหาธาตุ เพราะที่นั่นมีข้อบังคับหลายอย่างที่ผิดไปจากที่พระมอญทูลให้ทรงทราบ ดังนั้นจึงเสด็จไปประทับที่วัดสมอราย ที่นั่นพระสงฆ์มีเสรีภาพจะทำอย่างไร ๆ ก็ได้

พระสงฆ์มอญนั้นพิถีพิถันมากในเรื่องพิธีบวชพระภิกษุ จะต้องทำพิธีอุปสมบทในที่ซึ่งศักดิ์สิทธิ์ และถ้าบวชบนพื้นดินแล้ว อาจไม่ใช่ที่ศักดิ์สิทธิ์ไม่สมบูรณ์ได้ ถ้าบวชในน้ำเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก และถือว่าถ้าบวชบนแพลอยในน้ำก็เป็นอันสมบูรณ์เสมอ ไม่มีปัญหาเลย. เจ้าพ้ามกุฏไม่แน่พระทัย

ว่าพิธีอุปสมบทของพระองค์จะสมบูรณ์หรือไม่ จึงทรงสั่งให้ทำแพมาลอยที่หน้าวัดสมอราย แล้วทรงทำพิธีอุปสมบทอีกครั้งหนึ่ง

พระองค์ทรงหมกหมุ่นศึกษาพระวินัยไม่ใช่น้อยเลย ทรงเห็นว่าในศีล ๒๒๗ ของพระภิกษุนั้นแต่ละข้อมีเหตุผลดี แม้ว่าการถือศีลนั้นจะทำความไม่สะดวกให้บ้างก็ตาม ทรงเห็นว่าพระภิกษุไม่ควรจะละเมิดศีลนั้น ๆ เสียเลย

แบบธรรมเนียมต่าง ๆ เป็นเรื่องจำเป็นก็จริง ยังทรงตระหนักดีว่ายังมีเรื่องอื่นที่สำคัญยิ่งกว่า ถ้าทรงเห็นว่าการผิดศีลข้อเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นเรื่องผิดแล้ว การทำผิดกฎข้อใหญ่ ๆ สำคัญ ๆ เช่นปล่อยตัวเองไม่สำรวมระวังยิ่งเป็นความผิดร้ายหนักกว่าขึ้นไปอีก. ยิ่งกว่านั้น พระภิกษุไม่ควรจะพอใจแต่เพียงที่ตนเองจะพากเพียรบำเพ็ญตนให้หลุดพ้นเท่านั้น เพียงแต่งดเว้นความชั่วก็ยังไม่พอ พระภิกษุควรจะบำเพ็ญตนเป็นแบบอย่างที่ดีของการทำความดี การกุศล และความเมตตากรุณา, มีปัญญาเห็นแจ้ง และศึกษาเล่าเรียนและยังต้องหมั่นช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เนืองนิตย์—ทั้งฝ่ายพระและฆราวาสด้วย เพื่อจะให้มนุษย์ทั้งปวงต่อสู้ให้หลุดพ้นจากตัณหาและความชั่วร้าย และอวิชชา หรือความไม่รู้อะไรนั้นด้วย

เจ้าพ่ามกุฏมีสานุศิษย์ราว ๓๐ องค์ รวมทั้งพระและเณรด้วย พระองค์ทรงสั่งสอนสม่ำเสมอ บางองค์ติดตามพระองค์มาจากวัดมหาธาตุ บางองค์เพิ่งจะมาบวชใหม่ นอกจากนี้ฆราวาสจำนวนมากหมั่นมาฟังพระองค์เทศน์ด้วย

สานุศิษย์ของพระองค์ที่อยู่ในวัดนี้ประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด ศึกษาธรรมทั้งปวง สอบทานตรวจดูอย่างละเอียดเพื่อให้แน่ใจได้ว่ามิได้ตีความพระธรรมผิดไป ก่อนที่จะทรงสอนให้ทำสมาธิ ได้ทรงชี้ให้เห็นความมุ่งหมายอันแท้จริงจนเข้าใจกันทั่วก่อน ตัวอย่างที่ทรงยกขึ้นมาให้พระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายพากเพียรปฏิบัติตามคือ พระสงฆ์สมัยพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่

ขนบธรรมเนียมของพุทธศาสนาในยุคแรก ๆ นั้นทำให้เจ้าพ่ามกุฏสนพระทัยมาก คือธุดงค์ไปทางไกล ๆ นำพระธรรมไปสอนประชาชนในชนบท.

สำหรับพวกเรายุคศตวรรษที่ ๒๐ นี้ ยากจะชื่นชมยินดีในเรื่องนี้ได้ ยังแลไม่เห็นความจำเป็นที่จะทำเช่นนี้ เพราะถ้าเรามีเรื่องอะไรจะเผยแพร่ต่อประชาชนพลเมือง เราก็ประกาศทางวิทยุและหนังสือพิมพ์ ถ้าต้องติดต่อกันเป็นส่วนตัว เราก็ไปเครื่องบิน หรือรถยนต์จากเมืองหนึ่งไปเมืองใหญ่ ๆ ได้ และเมื่อจะพูดปราศรัยแก่ประชาชนกลุ่มใหญ่ ๆ เราก็ใช้เครื่องกระจายเสียงได้

เจ้าฟ้ามกุฎก็เหมือนพระพุทธเจ้า คือไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกเหล่านั้น พระองค์ต้องทรงพระดำเนินจากหมู่บ้านหนึ่งไปอีกหมู่หนึ่ง หยุดสนทนาและเปลี่ยนความคิดความรู้กับพระสงฆ์ในท้องถิ่นนั้น และเทศน์โปรดประชาชนไปตามทาง. ทรงใช้ภาษาง่าย ๆ ที่ประชาชนจะเข้าใจได้ ทรงพระดำเนินด้วยพระบาท หรือล่องเรือ บางทีเสด็จองค์เดียว บางทีก็มีพระอื่นสองสามองค์ตามเสด็จ แต่ไม่มีเครื่องหมายอะไรที่แสดงให้เห็นว่าพระองค์แตกต่างไปจากพระสงฆ์ที่ถ่อมตนยากจนที่สุดเลย. พระองค์เสด็จไปที่เมืองหลวงเก่าคืออยุธยาบ่อย ๆ เสด็จไปตามหัวเมืองต่าง ๆ ซึ่งไม่ไกลเกินไป และเสด็จขึ้นไปถึงกรุงสุโขทัย ซึ่งอยู่ทางเหนือของกรุงเทพ ฯ ระยะทางราว ๒๐๐ ไมล์ ที่กรุงสุโขทัยนั้น วันหนึ่งใน ค.ศ. ๑๘๓๓ (พ.ศ. ๒๓๗๖) ได้ทรงค้นพบหินแท่งใหญ่สองแท่งอยู่ท่ามกลางสิ่งสลักหักพังของโบราณสถาน หินสองแท่งนี้พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ในยุคศตวรรษที่ ๑๓ ได้ทรงทำขึ้น. แท่งหนึ่งเป็นพระที่นั่งสำหรับทรงวินิจฉัยคดีความให้ราษฎร อีกแท่งหนึ่งเป็นศิลาจารึกอักษรเป็นรูปโค้ง ๆ ยืดยาว พระองค์จึงโปรดให้นำศิลาทั้งสองมายังกรุงเทพ ฯ ได้รับสั่งให้ประดิษฐานพระแท่นใต้โคนต้นมะขามที่วัดสมอราย มักจะประทับบนพระแท่นนี้และทรงแสดงธรรม สวนศิลาจารึกนั้น เราจะเห็นว่า กลายเป็นแนวทางที่พระองค์ทรงปฏิบัติในสมัยที่ทรงราชย์แล้ว ซึ่งห่างจากเวลาที่ทรงค้นพบตั้งหลายปี

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ทรงพอพระราชหฤทัยมากที่ได้ทอดพระเนตรเห็นเจ้าฟ้ามกุฎทรงปรับปรุงวินัยของพระสงฆ์และทำให้มาตรฐานการศึกษาเล่าเรียนของพระสงฆ์ดีขึ้น ถึงแม้ว่าพระองค์จะ

ไม่โปรดการที่เจ้าฟ้ามกุฎขึนดึงดันครองจีวรแบบมอญ และเสด็จออกบิณฑบาตก็ตาม เพราะฉะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ จึงตัดสินพระทัยที่จะพระราชทานวัดให้เป็นของเจ้าฟ้ามกุฎสักวัดหนึ่ง จะได้ทรงใช้อิทธิพลอย่างไร ๆ ให้ได้เต็มที่

วัดที่ทรงเลือกพระราชทานแก่พระอนชาคือ วัดบวรนิเวศน์ สร้างขึ้นโดยพระบิตุลาองค์หนึ่ง เมื่อสองสามปีก่อนหน้านั้น ผู้สร้างวัดนี้สิ้นพระชนม์ไปก่อนที่จะสร้างเสร็จ ดังนั้นจึงเป็นวัดที่ไม่มีพระอยู่เกิน ๕ องค์ พระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้า ฯ ให้ทำวัดนั้นต่อไปให้เสร็จ และปลูกตึกสองชั้นแบบยุโรปให้เป็นที่ประทับของพระอนุชา ซึ่งจะเป็นสมภารองค์ใหม่ เจ้าฟ้ามกุฎได้เสด็จมาประทับที่วัดบวรนิเวศน์วิหาร เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ค.ศ. ๑๘๓๗ (พ.ศ. ๒๓๘๐) มีขบวนพยุหยาตราทางเรือ ประทับในเรือพระที่นั่งหลังคาสีแดง

ขบวนพยุหยาตรานี้ พระเจ้าอยู่หัวทรงบัญชาการเอง จัดให้มีสัญญลักษณ์ทุกประการ ที่แสดงออกเปิดเผยว่าเจ้าฟ้ามกุฎทรงตำแหน่งรัชทายาทแห่งราชบัลลังก์. พระราชบุตรที่ทรงความสามารถของพระเจ้าอยู่หัว สิ้นพระชนม์ไปเสียหมด กล่าวกันว่าพระองค์ทรงใช้โอกาสนั้นแสดงให้ประชาชนเห็นว่าทรงยอมรับนับถือว่าหากสิ้นพระองค์เสียแล้ว เจ้าฟ้ามกุฎเป็นบุคคลที่สมควรได้รับราชบัลลังก์ต่อไป

เมื่อได้เป็นเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศน์แล้ว เจ้าฟ้ามกุฎก็ทรงมีพระอิทธิพลเหนือคณะสงฆ์เป็นอันมาก สานุศิษย์ของพระองค์ที่วัดสมอรายได้ตามเสด็จมาจำพรรษาวัดนี้หลายองค์ด้วยกัน และท่านเหล่านี้แหละที่เป็นจุดเริ่มต้นให้ทรงก่อตั้งกลุ่มพิเศษเล็ก ๆ ขึ้นมากลุ่มหนึ่ง เพื่อเริ่มถางทางนำไปสู่การปรับปรุงระเบียบวินัยของคณะสงฆ์ไทย ถ้าจะว่าตามเทคนิคแล้ว กลุ่มนี้ยังไม่เป็นนิกายที่แบ่งแยกออกไป แต่ต่อมาไม่ช้าก็ค่อย ๆ กลายเป็นนิกายใหม่ขึ้นมา **ชื่อนิกายใหม่นี้ว่า "ธรรมยุตตนิกาย"** เพื่อให้เตือนใจสมาชิกในนิกายนี้ให้ระลึกถึงว่า พระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัย. พระธรรมยุตตนิกายเลิกพิธีการใด ๆ ที่ไม่มีเหตุผลหรือหลักฐานอื่นประกอบ นอกจากว่าเป็นธรรมเนียม

กันเฉย ๆ พระธรรมยุตตนิกายยอมรับนับถือและปฏิบัติตามพระวินัยของพระสงฆ์ดังที่กล่าวไว้ในคัมภีร์อย่างครบถ้วน. ไม่ใช่เพียงแต่ทำตามไปอย่างเครื่องจักรเท่านั้น ท่านยังพยายามที่จะรักษาความสำคัญของความหมายแต่ละอย่างของวินัยนั้น ๆ ในความรู้สึกผิดชอบของท่านด้วย. พระธรรมยุตย่อมจะต้องเข้าใจความของสูตรต่าง ๆ ที่ท่านสวดมนต์, เหตุผลต่าง ๆ ที่มีสูตรเหล่านั้นตลอดจนความหมายของการกระทำต่าง ๆ ที่พระสงฆ์กระทำด้วย. พูดสั้น ๆ ก็ว่าพระธรรมวินัยที่พระธรรมยุตถือปฏิบัตินั้นให้ถือตรงตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ ตัดเรื่องที่สอนกันโดยหนังสือที่มีคนยุคหลังเขียนขึ้นมานั้นออกเสียสิ้น เจ้าฟ้ามกุฏมิได้ทรงปรารถนาที่จะให้พระอื่นทำตามพระองค์โดยไม่คิดหาเหตุผลประกอบ, ถ้าสงสัยเรื่องใดทรงส่งเสริมให้ศึกษาเพื่อนำไปสู่คำตอบนั้น ๆ

สาระสำคัญที่สุดสำหรับพระสงฆ์ก็คือจะต้องมีความรู้อย่างละเอียดถ่องแท้ในพระไตรปิฎก. เจ้าฟ้ามกุฏได้ทรงจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาบาฬีที่วัดบวรนิเวศน์ฯ ได้รับความร่วมมือจากนักปราชญ์ผู้ศึกษาเล่าเรียนมากทั้งปวงในราชอาณาจักร เคราะห์ร้ายที่บรรดาคัมภีร์ที่พระสงฆ์ทั้งหลายพยายามรวบรวมมาศึกษานั้นบกพร่อง และไม่สมบูรณ์ด้วย แม้จะได้พากเพียรอย่างยวดยิ่งประการใด ก็ไม่สามารถจะหาต้นฉบับ คัมภีร์อย่างสมบูรณ์มาทดแทนบรรดาที่ต้องสูญเสียไปสมัยที่กรุงศรีอยุธยาถูกทำลายนั้นได้เลย.

(**ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี**) แปล.

๒๔ ต.ค. ๒๕๐๕

วิสาขบูชา

วิสาขบูชา คือวันที่พุทธศาสนิกชนทั่วโลก ถือว่าเป็นวันสำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นวันตรงกับวันประสูติ วันตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ และวันเสด็จดับขันธปรินิพพาน ของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทั้ง ๓ กาลตรงกัน ซึ่งตรงกับวันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ พระจันทร์เสวยวิสาขฤกษ์ พุทธศาสนิกชนทั้งหลายนิยมเรียกว่า "วันวิสาขบูชา" เป็นอภิลักขิตกาลอันพุทธศาสนิกชนควรทำการบูชาพระพุทธคุณ ด้วยการบูชา ๒ ประการ คือ อามิสบูชา-บูชาด้วยอามิส มีดอกไม้ธูปเทียนเป็นต้น และปฏิบัติบูชา-บูชาด้วยการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง และประพฤติตามธรรมอันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้านั้น เป็นมนุษย์ เป็นชนชาติอริยกะ ในมัธยมประเทศ (อินเดียปัจจุบัน) เป็นชาวเมืองกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ (เนปาลปัจจุบัน) เป็นกษัตริย์ศากยตระกูล โคตมโคตร พระนามเดิมว่า เจ้าชายสิทธัตถะ พระบิดาพระนามว่า พระเจ้าสุทโธทนะ พระมารดาพระนามว่า พระนางสิริมหามายา ประสูติที่ป่าลุมพินีวัน เมื่อวันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี

เจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อทรงพระเยาว์ เป็นมกุฎราชกุมาร มีหน้าที่ต้องปกครองประเทศสืบราชสมบัติ จึงทรงศึกษาหนักไปในทางอักษรศาสตร์ ยุทธศาสตร์ นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ในสำนักครูวิศวามิตร เจ้าชายสิทธัตถะมีพระมเหสีพระนามว่า ยโสธรา (พิมพา) มีพระโอรสองค์หนึ่งพระนามว่า ราหุล เมื่อพระชนม์ได้ ๒๙ พรรษา ได้ทรงสละราชสมบัติออกทรงผนวช โดยทรงเบื่อหน่ายในความวุ่นวายและเวียนว่ายหลงติดอยู่ในความเพลิดเพลินในกามของมนุษย์ ซึ่งทรงเห็นว่ามีแต่กองทุกข์เดือดร้อนตามสนองภายหลัง ทรงเห็นว่า

การบรรพชา คือการออกทรงผนวช ละการครอบครองเรือน เป็นผู้ไม่มีเรือน เป็นที่ว่างห่างไกลจากกิเลสาสวะและกังวลมีประการต่าง ๆ จึงได้เสด็จออกบรรพชา แล้วทรงแสวงหาทางเป็นที่พ้นทุกข์ทั้งปวง ได้เสด็จไปทรงศึกษาและค้นคว้าจากเจ้าสำนักลัทธิต่าง ๆ สิ้นเวลาถึง ๖ ปี เมื่อทรงเห็นว่าไม่ใช่ช่องทางที่จะให้ตรัสรู้ได้ จึงเสด็จไปทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ที่ตำบลอุรุเวลา เสนานิคม ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา คือทรมานพระกาย ซึ่งในสมัยนั้นนิยมกันว่าเป็นทางบรรเทากิเลส เป็นทางให้ตรัสรู้ ทรงบำเพ็ญอย่างอุกฤษฎ์ ไม่มีใครสามารถจะได้เทียมถึง ก็ไม่สำเร็จ เมื่อทรงเห็นว่าไม่ใช่ทางที่จะให้ตรัสรู้ จึงทรงเลิกแล้วกลับมาเพียรทางจิตเป็นไปในทางโลกุตตระ คือพระนิพพานเป็นอารมณ์ กอปรด้วยความพยายามเป็นสัมมาวายามะบริบูรณ์แล้ว จึงได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระศาสดาเอกในโลก พระองค์ทรงทราบชัดด้วยพระญาณทั้ง ๓ คือ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ คือพระปัญญาตรัสรู้ถึงการอุบัติและจุติของพระองค์ในพระชาติปางหลัง ๑, จุตูปปาตญาณ คือพระปัญญาตรัสรู้ถึงการอุบัติและจุติของสัตว์ทั้งหลาย ๑, และอาสวักขยญาณ คือพระปัญญาตรัสรู้เป็นเหตุเสื่อมสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ๑, และทรงทราบอย่างแจ้งชัดถึงอริยสัจจธรรม ๔ ประการ คือ ทุกข์ ๑, ทุกขสมุทัยเหตุให้เกิดทุกข์ ๑, ทุกขนิโรธ ความดับทุกข์ ๑, ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา หนทางเป็นเครื่องดำเนินให้ถึงความดับทุกข์ ๑, พระองค์ตรัสรู้ ณ วันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปี

เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ก็ทรงเสวยวิมุติสุข คือทรงพักผ่อนเป็นเวลานานถึง ๗ สัปดาห์ (เป็นการพักผ่อนที่นานที่สุดตลอดพระชนมายุของพระองค์) อาศัยเหตุที่พระองค์ทรงมีพระมหากรุณาในบรรดาสรรพสัตว์ จึงเสด็จจาริกไปยังแว่นแคว้นชนบทตามนิคมน้อยใหญ่ ทรงแสดงธรรมสั่งสอนให้ผู้ที่ยังไม่รู้ไม่เข้าใจ ได้รู้ได้เข้าใจ ทรงรื้อสัตว์ออกจาก

วัฏฏสงสารหาประมาณมิได้ เบื้องแรกได้เสด็จไปโปรดปัญจวัคคียภิกษุ (พระ ๕ รูป) ให้ได้ตรัสรู้อมตธรรมแล้ว และโปรดปริพาชก (นักบวชนอกพุทธ-ศาสนา) ชื่อว่า สุภัททะ ให้ตรัสรู้อมตธรรมเป็นปัจฉิมสาวกเป็นปริโยสาน

สมเด็จพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้านั้น ทรงสละความสุขส่วนพระองค์ ทรงอำนวยประโยชน์และความสุข เกื้อกูลแก่เหล่าเวไนยนิกร ทรงวางรากฐานแห่งพระพุทธศาสนา ได้แก่ทรงตั้งพุทธบริษัท มีภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เป็นผู้ธำรงรักษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์ พระองค์ทรงประกาศศาสน-ธรรมคำสั่งสอนจนพระพุทธศาสนาตั้งมั่นคงถาวร เป็นเวลา ๔๕ พรรษา หลังจากได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว หรือ ๘๐ พรรษา หลังจากได้ประสูติจากพระครรภ์พระมารดาแล้ว ก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ วันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ เดือน ๖

เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว สิ่งที่เหลือก็มีแต่พระ-ธรรมคำสั่งสอนที่พระองค์โปรดประทานให้ ดังพระพุทธดำรัสที่ตรัสแก่พระ-อานนท์เถระเจ้าว่า “ดูกรอานนท์ ความดำริดังนี้ จะพึงมีแก่ท่านทั้งหลายว่า ปาพจน คือศาสนธรรมมีพระศาสดาล่วงแล้ว พระศาสดาแห่งเราทั้งหลายไม่มีดังนี้ ดูกรอานนท์ ท่านทั้งหลายไม่พึงเห็นอย่างนั้น ธรรมก็ดี วินัยก็ดี อันใด อันเราได้แสดงแล้ว ได้บัญญัติไว้แล้ว แก่ท่านทั้งหลาย ธรรมและวินัยนั้น จักเป็นศาสดาแห่งท่านทั้งหลาย โดยกาลล่วงไปแห่งเรา” ดังนี้ ฯ

พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย หรือแม้แต่ชุมนุมชนที่ต่างศาสนา ที่สนใจในศาสนา ก็รู้กันทั่วว่า วิสาขะ เป็นวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันปรินิพพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่วนจะรู้ตื้นลึกหรือถี่ถ้วนกว่ากันอย่างไรนั้นอยู่ที่ผู้รู้จะมีทรรศนะหยั่งเอาเองตามความสามารถ แต่คงจะไม่รู้ผิดไปว่า วันวิสาขะเป็นวันจำกัด เกิด ตาย เฉพาะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นความแน่นอนเหลือเกิน ที่ธรรมดามิได้ห้ามมนุษย์เกิดในวันวิสาขะ ทั้งนี้ตั้งแต่มนุษย์แรกเกิด

เป็นมนุษย์มาแล้ว และความจริงก็มีคนเกิดและตายในวันวิสาขะมาแล้วไม่น้อย แต่หาได้รับการเคารพสักการบูชาและสดุดีจากชาวโลกไม่ เป็นประหนึ่งว่าวันวิสาขะไม่มีใครเกิดไม่มีใครตาย นอกจากพระพุทธเจ้า แต่เป็นที่น่าอัศจรรย์มากที่ประชาชนนับร้อย ๆ ล้าน พากันระลึกถึงพระพุทธเจ้า ทำสักการบูชาในวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันปรินิพพานของพระองค์

วันวิสาขบูชา เป็นวันสำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นวันตรงกับวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันปรินิพพาน ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระบรมศาสดาเอกในโลก รวม ๓ กาลตรงกัน พุทธศาสนิกชนได้ทำการบูชา ๒ ประการดังกล่าวแล้ว ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยอันเป็นอุดมมงคลสามารถอำนวยผล คือความสุขเกษมสันต์แก่ผู้กระทำสักการบูชาตามสมควร ฉะนี้แล ฯ

พระมหาไพยนต์ ชวนปญโญ

อาสาฬหบูชา

เมื่อนับถอยหลังขึ้นไปก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปี ปีนั้นเป็นปีที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ในวันวิสาขปุณณมี ต่อมาอีก ๒ เดือนเต็ม ก็ถึง วันอาสาฬหปุณณมี ดิถีพระจันทร์เพ็ญ เสวยอาสาฬหนักขัตฤกษ์ คือ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ วันนี้แหละเป็นวันสำคัญวันหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา ด้วยว่าเป็นแรกที่พระบรมศาสดา ทรงพระมหากรุณาประกาศพระพุทธศาสนา แสดงพระปัญญาคุณให้ประจักษ์แก่ดวงตาโลก เพราะฉะนั้น วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ จึงเป็นวันสำคัญที่มีปรากฏการณ์อันเป็นมหามงคลอันอุดมวันหนึ่ง คือ

๑. เป็นวันแรกที่พระพุทธเจ้า ทรงประกาศพระพุทธศาสนา

๒. เป็นวันแรกที่พระบรมศาสดา ทรงแสดงพระธรรมจักกัปปวัตนสูตร คือสัจจธรรมอันเป็นองค์แห่งสัมมาสัมโพธิญาณ

๓. เป็นวันที่พระอริยสงฆ์สาวกองค์แรกบังเกิดขึ้นในโลก คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้รับประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทา ในวันนั้น

๔. เป็นวันแรกที่บังเกิดพระสังฆรัตนะ สมบูรณ์เป็นพระรัตนตรัย คือ พระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ และพระสังฆรัตนะ

พิธีการเบื้องต้นแห่งอาสาฬหบูชา ทำเช่นเดียวกับวันวิสาขบูชา และให้ประดับธงธรรมจักรรอบพระอุโบสถเป็นพิเศษ เท่าที่สามารถจะจัดได้ เพื่อเป็นการประกาศวันธรรมจักรให้ปรากฏแก่มหาชน เตือนใจให้ระลึกถึงสัจจธรรมอันวิเศษที่ทรงแสดงไว้ในพระธรรมจักกัปปวัตนสูตร ปฐมเทศนา เวลาย่ำค่ำพุทธบริษัททั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์มาประชุมพร้อมกัน ณ สถานที่ดังกล่าวแล้ว จุดธูป เทียน ถือรวมกับดอกไม้ ยืนประณมมือ สำรวมจิต

พระสงฆ์ผู้เป็นประธาน กล่าวนำคำบูชา จบแล้วทำทักษิณ ครั้นทำประทักษิณสิ้น ๓ รอบแล้ว จึงเข้าไปในพระอุโบสถ บูชาพระรัตนตรัย พระสงฆ์ทำวัตรค่ำแล้วสวดธรรมจักกัปปวัตนสูตรจบแล้ว ให้พุทธบริษัทฝ่ายคฤหัสถ์ทำวัตรค่ำ

พระสังฆเถระ แสดงพระธรรมจักกัปปวัตนสูตร อันเป็นเทศนากัณฑ์ที่พระบรมศาสดาทรงประกาศสัจจธรรมที่พระองค์ทรงค้นพบ ใจความโดยย่อแห่งพระธรรมจักกัปปวัตนสูตร คือ พระองค์ทรงแสดงที่สุด ๒ อย่าง คือ กามสุขัลลิกานุโยค การประกอบตนในกามสุข อันเป็นทางย่อหย่อนเกินไป และอัตตกิลมถานุโยค การประกอบในทางทรมานตนให้ลำบาก อันเป็นทางตึงจนเกินไป ว่าบรรพชิต (นักบวช) ไม่ควรเสพ เพราะไม่เป็นของประเสริฐ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ แล้วทรงแสดงทางสายกลางที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา อันประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑.	สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ	๒.	สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ
๓.	สัมมาวาจา การเจรจาชอบ	๔.	สัมมากัมมันตะ การงานชอบ
๕.	สัมมาอาชีวะ ความเลี้ยงชีพชอบ	๖.	สัมมาวายามะ ความพยายามชอบ
๓.	สัมมาสติ ความระลึกชอบ	๘.	สัมมาสมาธิ ความตั้งใจชอบ

ว่าพระองค์ได้ตรัสรู้เองโดยยิ่งแล้ว ทำให้เกิดจักษุ ทำให้เกิดญาณ ย่อมเป็นไปเพื่อความเข้าไปสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ และเพื่อความดับ (ทุกข์) สนิท

ครั้นแล้ว พระองค์ได้ทรงแสดงอริยสัจจธรรม ๔ ประการ ที่เรียกว่าจตุราริยสัจจ์ ซึ่งพระองค์ได้ตรัสรู้มาแล้ว คือ

๑. ทุกข ความทุกข์ คือความทนได้ยาก (เป็นผลฝ่ายชั่ว)

๒. สมุทัย สาเหตุที่เป็นตัวการก่อให้เกิดทุกข์ คือตัณหา ความทะเยอทะยานอยาก (เป็นเหตุฝ่ายชั่ว)

๓. นิโรธ ความดับตัณหาโดยสิ้นเชิง (เป็นผลฝ่ายดี)

๔. มรรค ข้อปฏิบัติอันเป็นทางดำเนินให้ถึงความดับตัณหา ซึ่งตัวเหตุก่อให้เกิดทุกข์ คือ มัชฌิมาปฏิปทานั่นเอง (เป็นเหตุฝ่ายดี)

แล้วทรงแสดงว่า ทุกข์เป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้ พระองค์ก็ได้ทรงกำหนดรู้แล้ว และทรงทราบว่าได้กำหนดรู้แล้ว สมุทัย เป็นสิ่งที่ควรละ พระองค์ก็ทรงละได้แล้ว และทรงทราบว่าละได้แล้ว นิโรธ เป็นสิ่งที่ควรทำให้แจ้ง พระองค์ก็ทรงทำให้แจ้งแล้ว และทรงทราบว่าได้ทำให้แจ้งแล้ว มรรค เป็นสิ่งที่ควรเจริญทำให้มี พระองค์ก็ทรงเจริญทำให้มีแล้ว และทรงทราบว่าได้เจริญทำให้มีแล้ว เพราะฉะนั้น พระองค์จึงทรงพระนามว่า สัมมาสัมพุทธะ ผู้ตรัสรู้โดยชอบด้วยพระองค์เอง

เมื่อพระสงฆ์เถระ แสดงธรรมเทศนาจบลงแล้ว ถ้าพระภิกษุสามเณรในวัดสามารถสวดสรภัญญะได้ ก็พึงจัดให้สวดสรภัญญา เพื่อเจริญศรัทธาปสาทะแก่ชุมนุมพุทธศาสนิกชน ให้อาจหาญรื่นเริงในกุศลสัมปทาตามควร ต่อนั้น ให้เป็นโอกาสของพุทธศาสนิกชน เจริญภาวนามัยกุศล มีสวดมนต์และสนทนาธรรมเป็นต้น ตามอัธยาศัย

เนื่องในวันรุ่งขึ้น แรม ๑ ค่ำ เป็นวันบำเพ็ญกุศลในเทศกาลเข้าพรรษาของพุทธศาสนิกชน และเป็นวันประชุมอธิษฐานพรรษาพระสงฆ์ ฉะนั้น เวลาทำพิธีอาสาฬหบูชา ในค่ำคืนวันขึ้น ๑๕ ค่ำ ไม่เกินเวลา ๒๔.๐๐ น. เพื่อให้มีเวลาพักผ่อนสำหรับภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชน ซึ่งต่างก็จะได้ปฏิบัติศาสนกิจในวันแรม ๑ ค่ำเสมอกัน เป็นอันเสร็จพิธีอาสาฬหบูชา เพียงเท่านี้

ในวันแรม ๑ ค่ำ เมื่อพุทธศาสนิกชนบำเพ็ญกุศลเสร็จแล้ว พระสงฆ์ก็ประชุมกันอธิษฐานพรรษาซึ่งเรียกว่า พิธีเข้าพรรษา คือการตั้งใจว่าจะไม่ไป

แรมคืนในที่แห่งอื่นตลอดเวลา ๓ เดือน แต่ก่อนจะอธิษฐานพรรษานั้น มีการทำสามีจิกรรม คือการขอขมาโทษต่อกันเสียก่อน อันเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ทุกรูปในวัดนั้น ๆ จะต้องทำตามพระวินัยนิยม เป็นการอภัยโทษความผิดพลาดที่ได้เคยทำล่วงเกินกันมา เพื่อจะได้อยู่กันเป็นผาสุกตลอดพรรษา ๓ เดือน การขอขมาโทษก็ให้เป็นไปตามลำดับพรรษา คำขอขมานั้น มีใจความว่า

ผู้ขอขมากล่าวว่า "โทษอันเป็นความผิดพลาดทุกอย่างที่ข้าพเจ้าได้กระทำแล้วในท่าน ด้วยกาย วาจา ใจ เพราะความประมาท ขอท่านจงอดโทษความผิดพลาดนั้นแก่ข้าพเจ้าด้วย"

ผู้รับขมากล่าวว่า "ข้าพเจ้ายอมอดโทษให้แก่ท่านทุกอย่าง แม้ท่านก็จงอดโทษแก่ข้าพเจ้าด้วย"

การอยู่ร่วมกันมาก ๆ ย่อมต้องการความสามัคคีปรองดองกัน จึงจะอยู่กันเป็นผาสุก พระสมณศากยบุตร ย่อมเป็นผู้เสมอด้วยศีล (สิลสามัญญตา) และเสมอกันด้วยความคิดเห็น (ทิฏฐิสามัญญตา) อันเป็นธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความสามัคคี เมื่อมีศีลและความคิดเห็นเสมอกันจะอยู่ร่วมกันสักกี่ร้อยกี่พันก็อยู่กันได้อย่างมีความผาสุกเย็นใจ เพราะทุกรูปต่างให้อภัยแก่กันและกัน ทั้งมีความเต็มใจในอันว่ากล่าวตักเตือนกัน ในเมื่อได้เห็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นแล้วและที่กำลังจะเกิดขึ้น วันเข้าพรรษาของพระสงฆ์ จึงเป็นวันที่เข้าสู่ความสงบกาย สงบวาจา สงบใจ ด้วยประการฉะนี้.

พระมหาไพยนต์ ชวนปญฺโญ

มาฆบูชา

มาฆบูชา เป็นวันสำคัญวันหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งพุทธศาสนิกชนทั่วไปนิยมกำหนดว่าเป็นวันตรงกับวันมหาสังฆสันนิบาต คือวันประชุมใหญ่แห่งพระสงฆ์อริยบุคคลชั้นพระอรหันต์ ๑๒๕๐ องค์

นับย้อนหลังขึ้นไปก่อนพุทธราช ๔๕ ปี ภายหลังที่สมเด็จพระผู้ทรงพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ๙ เดือน ณ วันนั้น เป็นวันเพ็ญแห่งมาฆมาส สมเด็จพระบรมศาสดาเสด็จประทับอยู่ ณ พระเวฬุวันมหาวิหาร ที่พระเจ้าพิมพิสาร มหาราชาแห่งมคธรัฐทรงมอบถวาย พระอริยสาวกชั้นพระอรหันต์จำนวนดังกล่าว ได้มาประชุมพร้อมกัน เป็นที่อัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏมีมาก่อน เป็นการประชุมใหญ่ขั้นสุดยอด เรียกว่า วันจาตุรงคสันนิบาต การประชุมพร้อมแห่งองค์ ๔ คือ :-

๑. พระอริยสาวก ๑๒๕๐ องค์ มาพร้อมกันเอง โดยไม่มีใครนัดให้มาประชุม

๒. ท่านเหล่านั้น ล้วนเป็นเอหิภิกขุบวชเฉพาะจากพระพุทธเจ้า (คือพระพุทธเจ้าทรงเป็นพระอุปัชฌายะ)

๓. ท่านเหล่านั้น ล้วนเป็นพระอริยบุคคลชั้นพระอรหันตขีณาสพ ไม่เจือด้วยพระเสขะผู้กำลังศึกษาหรือพระปุถุชนเลย

๔. วันนั้น เป็นวันมาฆปุณณมี ดิถีพระจันทร์เพ็ญ คือพระจันทร์เต็มดวง เสวยมาฆนักขตฤกษ์ ด้วยเหตุทั้งหมดวามหาสันนิบาตแห่งพระสาวก ซึ่งมีพระพุทธเจ้าเป็นประธานครั้งนี้ มีองค์หรือลักษณะ ๔ ประการ มาประจวบกันเข้าโดยบังเอิญเป็นที่น่าอัศจรรย์ดังกล่าว จึงเรียกประชุมใหญ่ครั้งนี้ว่า จาตุรงคสันนิบาต ดังกล่าวแล้ว สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเห็นเป็นเวลาสมควรแล้ว จึงทรงประกาศหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ทรง

แสดงโอวาทปาฏิโมกข์ (ธรรมที่เป็นประธานแห่งโอวาท) ยกขึ้นเป็นหัวข้อแห่งการประชุม เพื่อให้สาวกทั้งหลายถือเป็นหลักการหรือนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่ออำนวยประโยชน์สุขแก่ชาวโลกทั้งมวล ข้อนี้เป็นที่ชื่นชมแก่พระสาวกเป็นอย่างมาก และด้วยหลักการนี้พระพุทธศาสนาจึงได้แพร่หลายและมั่นคงดำรงมาจนบัดนี้

ส่วนใจความของโอวาทปาฏิโมกข์ ที่พระพุทธเจ้าทรงยกขึ้นแสดงเป็นหัวข้อแห่งการประชุมใหญ่ดังกล่าวนั้น จัดเป็น ๑๒ ข้อ คือ:-

๑. ความอดทน คือความอดกลั้น (ต่ออารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งกิเลส) เป็นตปะเครื่องเผากิเลสอย่างยิ่ง

๒. พระพุทธเจ้าทั้งหลาย กล่าวว่า พระนิพพาน (ความดับกิเลสและดับทุกข์) เป็นธรรมยอดเยี่ยม

๓. ผู้ทำร้ายผู้อื่น มิใช่บรรพชิต (ผู้เว้นจากกิจกรรมอันเศร้าหมอง) ผู้เบียดเบียนผู้อื่น มิใช่สมณะ (ผู้สงบจากกิเลส)

๔. การไม่ทำชั่วทั้งปวง

๕. การทำความดีให้ถึงพร้อม

๖. การชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว

๗. การไม่กล่าวร้าย

๘. การไม่ทำร้าย

๙. การสำรวมในพระปาฏิโมกข์

๑๐. ความเป็นผู้รู้ประมาณในภัตตาหาร

๑๑. ที่นอนที่นั่งอันสงัด

๑๒. การประกอบในอธิจิต (ทำจิตให้เป็นสมาธิ)

นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

พระพุทธโอวาททั้ง ๑๒ ข้อนี้ สรุปเอาใจความใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประการ คือ:-

๑. กำหนดลักษณะของพระพุทธศาสนา

๒. กำหนดวิธีวางตัวหรือวิธีปฏิบัติตนของผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา

ประการแรก เช่นว่า การไม่กระทำชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อม และการชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า และจุดหมายปลายทางของคำสอนนี้ก็คือ นิพพาน อันได้แก่ความหลุดพ้นจากกิเลสและกองทุกข์ทั้งมวล และผู้จะหลุดพ้นถึงนิพพานได้ ก็จำต้องมีขันติ ความอดทนความอดกลั้น เป็นตปะธรรม

ประการที่สอง กำหนดลักษณะบุคคลในพระพุทธศาสนาว่า บรรพชิตหรือสมณะ ต้องไม่ใช่ผู้กล่าวร้ายและเบียดเบียนผู้อื่น ผู้ยังกล่าวร้ายและเบียดเบียนผู้อื่นอยู่ หาใช่บรรพชิตหรือสมณะไม่ การที่จะไม่เบียดเบียนผู้อื่นนั้นก็ต้องวางตัวหรือปฏิบัติตนตามข้อ ๗-๑๒ เว้นจากการกล่าวร้าย เว้นจากการทำร้ายร่างกายและชีวิต เคร่งครัดอยู่ในพระวินัย รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร อยู่ในเสนาสนะอันสงัดต่างหากจากชาวบ้าน และประกอบความเพียรทางจิต

แต่เมื่อว่าโดยหลักใหญ่จริง ๆ ซึ่งถือเป็นแก่นพระพุทธศาสนาแล้ว ประมวลลงเป็น ๓ ประการ คือ สพฺพปาปสฺส อกรณำ การไม่ทำชั่วทั้งปวง ๑. กุสลสฺสูปสมฺปทา การทำความดีให้ถึงพร้อม ๑. สจิตฺตปริโยทปนำ การชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว ๑. นอกนั้นเป็นอุปการะให้การปฏิบัติธรรมตามหลักใหญ่ ๓ ประการนี้ บรรลุผลที่มุ่งหมายด้วยดี

พิธีประกอบการถวายสักการบูชา ในวันมาฆะนี้ โดยทั่วไปทำกันในพระอารามต่าง ๆ โดยพระสงฆ์ในอารามเหล่านั้น เป็นผู้ประกอบ พิธีเริ่มขึ้นเมื่อพระสงฆ์และพุทธบริษัทฝ่ายคฤหัสถ์เข้าประชุมพร้อมกันในพระอุโบสถแล้ว พระสงฆ์ผู้เป็นประมุขกล่าวคำบูชาสรรเสริญพระรัตนตรัยนำ เสร็จแล้วเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ (หรือศาลา) โดยทักษิณาวัฏ ต่อจากนั้น ก็มีเทศนาซึ่งส่วนมากเกี่ยวกับโอวาทปาฏิโมกข์ ดังกล่าวแล้ว การเทศนาในวันมาฆบูชา

ทำกันตลอดรุ่งก็มี และคนพังก็พังกันตลอดรุ่งเหมือนกัน ประเพณีเทศนาตลอดรุ่งนี้มีมาแล้วตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ ทรงผนวชอยู่

วัตถุประสงค์วันมาฆบูชา ซึ่งถือว่าเป็นวันสำคัญในทางพระพุทธศาสนาวันหนึ่ง ก็เพื่อให้พุทธบริษัทได้มีโอกาสทำการบูชาพิเศษ ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยและวันมหาสันนิบาตแห่งพระสาวกนี้ทำให้เป็นอารมณ์ แล้วตรวจสอบดูความเป็นไปในชีวิตของตนว่าได้ดำเนินไปตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาหรือไม่ ถ้ายังมีอัธยาศัยร้ายกาจก็จะได้แก้เสียให้อ่อนโยน ถ้ายังเป็นผู้เกียจคร้านก็จะได้เริ่มความเพียรเสียแต่วันนี้ ความชั่วใด ๆ ที่เคยทำมาแล้ว ก็จะได้ไม่กลับทำซ้ำอีก ความเห็นใด ๆ ที่ตนเคยยึนยันมาแล้ว เมื่อทราบว่าผิด ก็จะได้กลับความเห็นที่ผิดนั้น ทำให้ถูกให้ตรงต่อไป ดังนี้ วันมาฆบูชา จึงเป็นวันแห่งความสดชื่นของเหล่าพุทธบริษัทในการที่จะแก้ไขความพลั้งพลาดในหนหลังเสียด้วยการกลับตัวให้เป็นคนดีต่อไปใหม่ ผู้ที่ได้ลิ้มรสปีติอันเกิดแต่ความดีมีศีลเป็นต้นแล้ว จะรู้สึกว่าปีติอันเกิดแต่การทำความดีนี้ ทำชีวิตให้สดชื่นและน่าชวนเพื่อนมนุษย์อื่น ๆ มาร่วมรับปีตินั้นเป็นอย่างยิ่งเทียวหนอ.

พระมหาไพยนต์ ชวนปญโญ

ออกพรรษา

ออกพรรษา เป็นคำเรียกที่เข้าใจกันทั่วไป นิยมกันว่าเป็นวันสำคัญในพระพุทธศาสนาวันหนึ่ง พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ต่างพากันทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ตามพระอารามต่าง ๆ มากกว่าวันปกติ เรียกว่า "ทำบุญออกพรรษา" ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑. ออกพรรษา หมายถึงการสิ้นสุด กำหนดการอยู่จำพรรษาของพระภิกษุตามพระวินัยบัญญัติ ซึ่งได้อยู่ประจำที่ มิได้สัญจรรอนแรมไปค้างคืนในที่อื่นจากอารามของตน เป็นเวลา ๓ เดือน วันออกพรรษานี้ ในทางพระวินัยของพระสงฆ์เรียกว่า "วันมหาปวารณา" พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระสงฆ์ทำปวารณากรรม ซึ่งเป็นสังฆกรรมพิเศษโดยเฉพาะ พิธีปวารณา ก็คือการยินยอมให้ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ทุกกรณี ไม่ต้องเกรงกันว่าเป็นผู้ใหญ่ หรือผู้น้อย เมื่อใครมีข้อข้องใจใครในเรื่องประพฤติพระวินัยแล้ว ไม่พึงนิ่งไว้ พึงเปิดเผยชี้แจงกันได้ และในการว่ากล่าวตักเตือนตามที่ปวารณานี้ จะถือมาเป็นโทษคุมแค้นกันไม่ได้ด้วย อนึ่ง ในวันนี้พระสงฆ์ไม่ต้องทำอุโบสถกรรม คือ สวดพระปาฏิโมกข์อย่างวันเพ็ญหรือวันสิ้นเดือนอื่น ๆ แต่มีพระวินัยบัญญัติให้ทำปวารณากรรมแทนพระปาฏิโมกข์ ปีหนึ่ง ๆ ในวัดหนึ่งมีปวารณากรรมได้เพียงครั้งเดียว ฉะนั้น ปวารณากรรม จึงนับเป็นสังฆกรรมพิเศษ ดังกล่าวแล้ว พิธีปวารณา คือต่างรูปต่างกล่าวคำปวารณาต่อกันตามลำดับพรรษา คำปวารณานั้นสั้น ๆ มีใจความว่า

ข้าพเจ้า ขอปวารณาต่อสงฆ์ ด้วยได้เห็นก็ดี ด้วยได้ฟังก็ดี ด้วยสงสัยก็ดี

ขอท่านทั้งหลาย จงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวตักเตือนข้าพเจ้า ในความผิดพลาดต่าง ๆ

ข้าพเจ้ารู้สึกตัวแล้วจะทำคืนเสีย และสำรวมระวังต่อไป

พิธีการดังกล่าวนี้ ทางพระวินัยของสงฆ์ถือเป็นกิจสำคัญ เพราะในการอยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นคณะ ย่อมต้องอาศัยความพร้อมเพรียงกันทั้งในทางความคิดเห็นและความประพฤติ กิจกรรมอันเสียหายที่มีอยู่ ถ้าตรวจตราด้วยตนเอง อาจจะรู้ไม่ถึงว่าเป็นความผิด ทำให้เกิดทิฐิมานะว่าตนเป็นผู้ดี ความผิดร้ายแรงของคนเรา ก็คือความเข้าใจว่าตนไม่ผิดเลย การอนุญาตให้ว่ากล่าวตักเตือนได้ การสารภาพความผิดต่อกัน และการให้อภัยกันในยามผิดพลาด เป็นวิธีการที่ทำให้คนดีขึ้นทุกครั้ง การกลับตัวกลับใจใหม่เมื่อรู้ว่าตนผิด ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นความดี ไม่มีเวลาสาย สำหรับการกลับตัวกลับใจนี้

จะเห็นได้ว่า ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เป็นคนทำตนให้ผู้อื่นว่าได้ และทรงอนุญาตให้ปวารณาต่อกันไว้ เป็นผลให้เกิดความไว้วางใจกัน รักใคร่ปรองดองกัน อยู่ในกรอบแห่งพระวินัยอันเดียวกัน มีศีลเสมอกัน มีความเห็นรอยเดียวกัน เป็นเหตุให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความผาสุก

พิธีการปวารณานี้ แม้คฤหัสถ์จะนำไปปฏิบัติด้วย ก็ไม่มีที่เสียหาย มีแต่จะให้เกิดความดีฝ่ายเดียว วันออกพรรษา นอกจากจะเป็นวันทำบุญเป็นพิเศษสำหรับพุทธศาสนิกชน ควรจะเป็นวันตรวจตราดูผลได้ผลเสียของตนว่าตลอดเวลา ๓ เดือนที่ล่วงมา ตนดีขึ้นหรือเลวลงอย่างไร ความผิดตกบกพร่องทางความประพฤติหรือการกระทำมีอยู่หรือไม่ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป เช่นนี้เป็นการปฏิบัติถูกต้องด้วยประการทั้งปวง เพราะความผิดทุกอย่างที่เกิดขึ้นแล้ว ก็เป็นความเศร้าหมองข้องใจ ถ้ายิ่งปกปิดไว้ก็ยิ่งเสียหายมากขึ้น เหมือนแผลที่กลัดหนองอยู่ภายใน มีแต่จะทวีความเสียหายมากขึ้น ถ้าไม่ได้รับการผ่าตัดหรือเจาะมันออกเสีย ความเสียที่มีอยู่ในใจก็เช่นเดียวกัน มีแต่จะแผ่ปริมาณเสียมากยิ่งขึ้น ถ้าเจ้าตัวไม่รู้สึก และไม่รับรู้ว่าเป็นความผิดความเสีย ในที่สุดก็จะทำให้กลายเป็นบุคคลที่คณะหรือสังคมไม่พึงปรารถนา เรียกกันว่า

"อันโตปูติ" แปลว่า คนเน่าใน การปวารณา อนุญาตให้ว่ากล่าวตักเตือนความผิด และการสารภาพความผิด เป็นประโยชน์แก่ตัวของผู้ทำผิดพลาดนั่นเอง ทั้งในทางจิตใจและชื่อเสียง คนที่มีความผิดแล้ว พยายามปกปิดความผิดความเสียของตนไว้ คนทั้งหลายยิ่งวิพากษ์วิจารณ์ความเสียนั้นมากขึ้น เพราะการปกปิดความผิดความเสียนั้นเป็นภาวะที่น่าชัง คนเราจะเสียหายอย่างไรก็ตาม ถ้ารู้สึกตัวในความผิด แล้วยอมรับผิด ทำตัวให้เป็นผู้ที่คนอื่นว่ากล่าวตักเตือนได้ ก็กลายเป็นบุคคลที่น่าสงสาร คนอื่น ๆ ก็เห็นใจ ความผิดความเสียที่เล่าลือกันไปในทางไม่ดีก็จะหมดไป สมกับคำพังเพยที่ว่า "เปิดมิด ปิดรั่ว" ทั้งเจ้าตัวผู้ผิดก็จะสบายใจ

พิธีการปวารณาของพระสงฆ์ จึงเป็นการให้สิทธิเสรีแก่กันและกันในการว่ากล่าวตักเตือนความผิดของกันและกัน ให้มีความประพฤติทางกาย วาจา อยู่ในขอบเขตพระวินัยบัญญัติอันเดียวกัน เป็นเหตุให้มีความคิดเห็นในการประพฤติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สังฆมณฑลเจริญยั่งยืนถาวรมาถึงตราบเท่าทุกวันนี้ ก็เพราะพระพุทธสาวกต่างได้ทำปวารณาอนุญาตให้เพื่อนสพรหมจารีว่ากล่าวตักเตือนตนได้

อนึ่ง เพราะเหตุที่พระสงฆ์ผู้กระทำปวารณากรรมแล้ว พ้นข้อผูกพันที่ต้องอยู่ประจำที่ มีเสรีในการจาริกไปไหนมจไหนได้ทั่วไป ฉะนั้น พุทธศาสนิกชนทั้งหลายจึงนิยมเรียกวันมหาปวารณานี้อย่างเข้าใจง่าย ๆ ว่า วันออกพรรษา.

พระมหาไพยนต์ ชวนปญฺโญ

ไทย์เราที่จะก้าวทันเขา

ประเทศไทย์เราจะที่ก้าวทันประเทศที่เขาก้าวไปไกลแล้ว โดยมติเหน ว่า ต้องมีหลักสูตรฝึกฝนอบรมทุกคนให้มีดีประจำตัว ๓ อย่าง คือ รู้ดี, การงานดี, และประพฤติดี โดยควรแก่หน้าที่ที่ตนพึงทำ

ที่ว่ารู้ดีนั้น ไม่ได้หมายถึงสำเร็จปริญญาจากมหาวิทยาลัยทั้งหมดดอก เพียงแต่รู้กะโครงการในหน้าที่ของตน ๆ มิให้พลาด คาดการมิให้ผิด ประกอบกิจได้ผลสมกับเหตุเท่านั้น ก็ชื่อว่าดี ที่ว่าการงานดีนั้น ก็ไม่ได้หมายถึงทำระเบิดปรมาณูได้ทั้งหมดด์อก เปนแต่มีอาจหาญในกิจอันเปนหน้าที่ของตน ๆ อดทนต่ออร้อนต่อหนาวต่อเหนื่อยต่อยาก กิจที่ทำก็สุจริต ผลที่ได้ก็สมกับเหตุ เหนรายเหลือเป็นสำคัญกว่ารายได้รายจ่าย : ทั้งรู้หลีกเลี่ยงจากการหามเขม, การไสช้างเข้ารเขม และการคายน้ำผึ้งเข้าปากหมี

ซึ่งว่าหามเขมนั้น หมายกิจเล็กน้อยอาจทำคนเดียวแต่รุมกันทำตั้งร้อย หรือต้องการเสมียนสามคน สมัคตั้งพันเปนตัวอย่าง ซึ่งว่า ไสช้างเข้ารูเขมนั้น หมายสิ่งที่เหลือวิสัย, สิ่งที่เหนือภูมิ, และสิ่งที่ยังไม่ถึงคราว ถึงทำก็ไม่สำเร็จเปนตัวอย่าง และซึ่งว่าคายน้ำผึ้งเข้าปากหมีนั้น หมายทรัพย์ในดิน สินในน้ำอันมีในด้าวแดนไทย์ ธรรมดาก็ย่อมเปนของไทย์แต่ไทย์เมินเสีย ให้ต่างด้าวเขาถือสิทธิ์เปนตัวอย่าง.

สมเดจพระมหาวีรวงศ์

๒๒ ตุลาคม ๒๔๘๒

สำเนาถูกต้อง

เสริม เกษมศรี

(ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี)

๙ ต.ค. ๐๖

CONTENTS

Page

1) Communique 1

2) A Brief History of Wat Supattanaram Warawiharn, Ubol . . 3

3) Annex I A — B 9

4) Annex II 11

5) VESAKHA PUJA DAY 15

6) ASALAHA PUJA 18

7) MAKHA PUJA DAY 21

8) PLEDGE CANDLE CEREMONY 24

9) THE END OF THE BUDDHIST LENT 27

10) SONGKRAN FESTIVAL 28

11) HOW THE THAI PEOPLE CAN KEEP PACE WITH OTHERS 31
by The Late Somdech Pra Maha Weerawongse (Tisso).

COMMUNIQUE

TO THE READER OF THIS BOOK

My compliments to you ! ! !

May this book serve as my appreciation of your friendship and kindness shown to me at various International conferences, seminars, and visits as listed in the attached sheet.

Since it is the Thai tradition to celebrate one's birthday on a rather large scale at 12-year cycles (ages. . . 24, 36, 48 etc.) than during other years, I wish to share with you the big celebration of my 48th birthday, by sending this book to you.

WHY THIS BOOK ? ? ?

During my long volunteer service to the Community of Ubol, I have condensed into English many articles on the Festivals in Thailand, as well as a History of Ubol's most famous temple, established 110 years ago by KING MONGKUT OF SIAM. This temple is WAT SUPATTANARAM. The former Deputy Governor of Ubol (Mr. Rerm Upatham) had these mimeographed and distributed to the officers and men of the USAF, RAAF, and others, as information of the coming events in Ubol. These original articles were written by authors of authority. I found them very interesting and enlightening to foreigners as well as to Thai students, who were going abroad. I, therefore, decided to compile the articles into this book, and have it printed at my own expense. In celebration of my 48th birthday, I have donated 1,000 copies to WAT SUPATTANARAM; 500 copies to Thai students who are under the care of the Civil Service Commission; and the rest are mailed to those who have my best regards.

In this book you will find the following :—

a) The Brief History of "WAT SUPATTANARAM", by the Very Reverend Pra Dhep Bandhit

b) Annex I. . . . The establishment of districts in Ubol; and Wat Dhammayutta in the North-East of Thailand and Laos.

c) Annex II. . . Why there are two sects of Buddhism in Thailand, copied from the book: KING MONGKUT OF SIAM, written by A.B. GRISWOLD, the Asia Society, New York.

d) Buddhist Festivals :—

VESAKA PUJA :— The Day when the Buddha was born, enlightened, and Parinibbhana

ASALAHA PUJA — The Day of Starting the Buddhist Order

MAKHA PUJA :— The Day when the Buddha laid the foundation of the Buddhist Teaching, Constitution of the Order, and the techniques of the Buddhist Missionaries.

BUDDHIST LENT or THE PLEDGED CANDLE CEREMONY :— The rainy season, when the Buddhist monks observe a period of retreat.

THE END OF THE BUDDHIST LENT :— the time when the monks end their retreat, and travel around to preach in various places.

e) Others :— " SONGKRAN FESTIVAL " or the Folk's New Year.
"HOW THE THAI CAN KEEP PACE WITH THE OTHERS", written by the Most Reverend the Late Somdech Pra Mahaweerawongse (Tisso).

Should you find this book interesting, please realize that I have been so cherished by your communications to me in forms of letters, notes, and seasonal greetings that it strengthened my wish to have this book published and sent to you in return.

Very sincerely yours,

Sermsri Kasemsri

(M.R. Sermsri KASEMSRI)

February 29, 1964

296/2 Soi Jindarat, UBOL.

ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี

M.R. Sermsri Kasemsri

A BRIEF HISTORY OF
WAT SUPATTANARAM WARAWIHARN, UBOL.

****

1) **Name:–** "SUPATTANARAM WARAWIHARN". *Status...* A Third Grade Wat, under Royal Patronage.

2) **History:–** King RAMA IV (King Mongkut of Siam or Pra Bart Somdech Pra Jomglao Chaoyuhua) graciously gave a Royal Command to the Ubol Board of Administration, the Chairman of which was Pra Prom Rajawongse (Gu-Tong), to select a site for building a wat in Ubol.

Contemplating that the North pier which was between the town proper and the village "Ban Bung Ga-saew" was the most peaceful spot, and the most convenient place for those who wished to perform any religious service as well as for the monks who needed to communicate with the people in town, the Ubol Board of Administration recommended this site, for the following reasons:– that it was accessible by water and by land; being on a bend of the Moon River it was easy for the traffic, with a good landing place.

Then King RAMA IV gave the Royal Command to the Ubol Board of Administration to clear a square piece of land. The building of this wat was started in B.E. 2393 (1850) and was finished in B.E. 2396 (1853). King RAMA IV named it... "WAT SUPATTANARAM", and offerred his private money in the amount of 10 Changs (1 Chang= 80 Bahts.), and declared that the Abbott was entitled to the Royal support of 8 Bahts each month; and, 60 workmen were assigned to work for this wat. He also instructed Pra Prom Rajawongse, the Governor, to invite the Rev. Bhandhulo (Dee) and the Rev. Deva Dhammee (Maow) to take charge of this wat.

In B.E. 2478 (1935) King RAMA VII (King Prachatipok or Pra Bart Somdech Pra Pokglao Chaoyuhua) graciously raised the status of this wat to... "WARAWIHARN which means that it became a Third Grade Wat, under Royal Patronage. Since then this wat has been known as.... "WAT SUPATTANARAM WARAWIHARN".

3) **The site and its area:—** According to the title deed No. 25, this site is situated to the South-West of the Ubol Government Office, at the beginning point of the "Promadhep Road", within the Ubol Municipality. Its area is 21 rais and 38.3 square wa's (2½ rais equal 1 Acre; and 400 square wa's make 1 rai). It is bounded on the North by land under the title deed Nos. 17, 18, 19, 20 and the Promaraj Road; on the South, by the Moon river; on the East by the Supat Road; and on the West by land under the title deeds Nos. 17, 19 and the public path in front of the Water-work of Ubol.

4) **Names of the abbots:**

In the past:

(1) Rev. Bhandhulo (Dee)
(2) Rev. Peng
(3) Rev. Pech
(4) Rev. See Ho
(5) Rev. See
(6) Rev. Pra Yanarakkit (Sirichandho. . . . . Chan SUPASORN).
(7) Rev. Pra Bhodhiwongsachan (Tisso . . . . Uan SANTAWEESOOK
(8) Rev. Pra-Kru Prachak Ubonkoon (Yanasayo. . . . Sui)

At present,(1) the Abbot is Rev. Pra Dhep Bandhit (Yanachalo. . . . Yarn DAROTE)

5) **The significant objects in this wat:–**

(1) The Main Buddha in the sanctuary, named. . . "Pra Buddha Sappanyoo Chao", in Maravichai posture.
(2) "Pra Buddha Sihing" (a reproduction), presented by Field Marshal Pibulsonggram in B.E. 2496 (1953).
(3) The Buddha in the Blessing posture, Sukhodhya period, presented by the Late Supreme Patriarch. . . . Somdech Pra Vachirayanwongse (Suchitto).
(4) The Buddha under the Seven headed Naga, Lopburee period;
(5) The Buddha in Blessing posture, Ayudhya period;
(6) The Crystal Buddha, Smadhi posture;
(7) The Buddha's Relics, and the Arahat's relics
All these items (No. 4,5,6,7) were presented by the Late Rev. Somdech Pra Mahaweerawongse (Tisso, the former abbot of this wat.)
(8) Four cases of Archaeological objects.

---

(1) The present Abbot is Rev. Pra Rajdhamsudhi (Senago. . . . . Nat TAPTONG).

(9) Many ancient weapons.

(10) Two bronze statues: (Standing)—

(i) The Late Rev. Upalikunupamachan (Sirichando)

(ii) The Late Rev. Somdech Pra Mahaweerawongse (Tisso)

Both are esteemed as important Promoters of Education for the North-Eastern people.

6) **Important Personalities:**

In the past, there were 3 persons, namely:—

(1) ***Rev. Bhandhulo*** (Pra Atikarn Dee or commonly known as "Tahn Bhandhulo"), was an old friend of King RAMA IV, while he was in the priesthood. Rev. Bhandhulo was a member of the movement of reforming the Buddhist Order in Thailand. He was with King RAMA IV, at Wat Pavaranives(2) in Bangkok.

Rev. Bhandhulo is responsible for the tradition still observed, and the activities still carried out in this wat. He is regarded as the First Great Teacher of Ubol. His origin, his birthday and the date of his death are not known. He died at the age of 70, at Pibulmangsaharn District.

(2) ***Rev. Pra Upalikunupamachan*** (Sirichandho... Chan SUPASORN), the Sixth Abbot. He was known as the Great Preacher. He contributed a great deal to the Buddhist Order as well as to the Kingdom, through the following activities:—

a) As "The Promoter of Education for the North East Region", he laid the foundation for the education of the monks and also general education for the public, in B.E. 2440 (1897).

b) He served as Director of Education in the North East Region.

c) He was, at different times, appointed as—the "Bishop" for Nakorn Jampasak (now, in Laos); the "Cardinal" for the North East Region; the "Cardinal" for Chantaburee Region (Eastern Region); and the "Archbishop" in charge of all the provincial administration of the Buddhist Order, with headquarters in Bangkok.

d) While he served as the Abbot of Wat Chedi Luang in Chiengmai, he undertook the reparation of the most important Stupa... "Pra Chedi Luang".

---

(2) Wat Pavaranivesa or "The Excellent Abode", see page 15-18, KING MONGKUT OF SIAM, by A.B. GRISWOLD, The Asia Society' New York.

e) He caused the "Pra Ng-arm" (The Beautiful Buddha), to be built at the Pra Ng-arm Hill, in Lopburee province. It is the biggest stone image of the Buddha in Thailand. (Probably bigger than the "Dai Bussu" in Japan). He also restored the deserted old wat in the vicinity of the Buddha. King RAMA VI (King Vachiravud or Pra Bart Somdech Pra Mongkutglao Chao-yuhua) had graciously named this wat... "Wat Sirichanranimit", and counted it in Royal Patronage. It is the only wat with this status in Lopburee.

f) He built "Wat Saneha" in Nakorn Pathom province. King RAMA VI also gave it the status as a Third Grade Wat under Royal Patronage.

He was born in B.E. 2399 (1856), died in B.E. 2475 (1932). He came from Nong Lai village, Ubol District.

(3) ***Rev. The Late Somdech Pra Mahaweerawongse*** (Tisso... Uan Santaweesook) the seventh Abbot. He is known as "The Great Administrator". He contributed a great deal to the Buddhist Order, and the Kingdom, through the following activities:—

a) He followed the Rev. Pra Upalikunupamacharn in promoting education for the North East Region both for the monks and for the people, since Wat SUPATTANARAM became the centre of such activities in B.E. 2440 (1897). He succeeded the said person also as Director of Education in the North East Region.

b) He promoted Vocational Education for Youth at Wat SUPATTANARAM, by organizing four workshops, aiming at the construction of the Sanctuary Hall of the Wat. These four workshops were:—

i) The Brick-making workshop;

ii) The "Pol Dee" Saw-Mill; (*Pol Dee* means good production)

iii) The "Sri I-san Rice-Mill"; (*Sri I-san* means the Good-will of NE.)

iv) "The Choo Chart" Workshop. (*Choo Chart* means uplifting our nation)

In those days, there were no such things as Vocational schools.

(*N.B.*... The workshops operated from B.E. 2460 (1917); the construction of the Sanctuary Hall of Wat SUPATTANARAM started in B.E. 2473 (1930) and finished in B.E. 2478 (1935).

First of all, he persuaded the monks in Wat SUPATTANARAM to learn carpentry and masonry from a Chinese monk; then, any Thai young man could apply for the training, free of tuition. All expenses were paid by the Wat. Apparently, many of those trainees later earned their living through skills acquired in these workshops, and lived happier lives. Many of them are still living today. These activities came to a stop, when Rev. Tisso was promoted to a higher position, and was transferred to Nakorn Rajsima (Korat), and later on to Bangkok.

c) He was, at different times, appointed as the 'Bishop' of . . . Ubol Rajtani; Roi Ed; Udorndhanee; and Nakorn Rajsima zone.

d) He served as an Inspector-General of the Buddhist Order, in Regions Nos. 3,4,5.)(3)

e) He served as the Chairman of the Ecclesiastical Disciplinary Committee, having the same status as the Supreme Court of Justice, after the Buddhist Order Act B.E. 2484 (1941) was passed.

f) He was the first Chairman of the Administrative Council according to the Buddhist Order Act B.E. 2484 (1941)

g) He had been the Abbot of. . . . Wat SUPATTANARAM; Wat Suddhachinda in Nakorn Rajsima; Wat Baromniwas and Wat Pra Sri Mahatart in Bangkok.

h) He was the originator of special names for the 3 regions of Thailand . . . .

"Tin Thai Dee" (The region of good people) for the North East Region;
"Tin Thai U-dom (The region of the Plenty) for the South Region;
"Tin Jom Thai" (The region of the Monarch), for the Central Region.

He was the author of many inspirational articles and books, making the Thai people recognize their vast natural resources, the significance of moral responsibility and the Spirit of Self-Help and encouraging them to make the best use of their life and resources. Many of his books were reprinted and dis-

---

(3) In Thailand there are 71 provinces which are grouped into 9 regions.

Region No. 3. consists of . . . Nakorn Rajisima, Chayapoom, Bureeram, Surin, Sri Saket, and Ubol Rajtani.

Region No. 4. consists of . . . Udornhanee, Nong Kai, Leuy, Sakon Nakorn, Nakorn Panom, Kon Gaen, Mahasarakarm, Roi Ed, & Galasin.

Region No. 5. consists of . . . . . Lampang, Mae Hongsorn, Chiengrai, Chiengmai, Narn, Lampoon, Prae, and Uttaradit.

tributed to schools in Thailand in hundreds of thousands copies. His articles were also collected and published in a book known as "Miscellaneous Articles", consisting of 326 pages.

He was born in B.E. 2410 (1867) at Ban Kan village, Ubol District; and died in B.E. 2499 (1956).

AT PRESENT, the important personality in Wat SUPATTANARAM is the Rev. Pra Sri Dhammawongsacharn (Kesaro... ... Tong Chan PANPENG). He was formerly the "Bishop" of Ubol Rajtani province.

7) **The current number of "brethren" in the WAT SUPATTAMARAM:–**

During the Buddhist Lent B.E. 2505, there were....

25 monks. 12 novices. and 65 boys.

There are at present.....

(1) "Bishop", of the rank..."Dhep..."	1	(person)
(2) High Rank monk....	1	„
(3) Pali Scholar.....	1	„
(4) Pra-Kru (Teacher), with some official status....	2	persons.
(5) Religious students (priests)	16	„
(6) Religious students (novices).....	6	„

8) **Units of Instruction:–**

(1) One School for monks teaching both Buddhist Scriptures & Pali.

(2) One Secondary School for monks and laymen, teaching from Prathom V to Mathayomsuksa III, according to the new National Education Scheme.

(3) The headquarter of the Ubol Young Buddhist Association.

(4) A Youth Centre, run by the Young Buddhist Association with the collaboration of the Brethren in Wat SUPATTANARAM WARAWIHARN.

24 August, 2505

Certified

(Sgd.) Pra Dhep Bandhit
(Pra Dhep Bandhit)(4)
The Abbot.

Translated by M.R. Sermsri Kasemsri
TUFEC, Ubol
Oct. 24, 1962.

---

(4) The Rev. Pra Dhep Bandhit was promoted to "Dham Bandhit", and was transferred to Nakorn Rajsima (Korat) to serve as the Abbot of Wat Suddhachinda and the "Archbishop" of the North East Region, in June 18, 1963.

ANNEX I.

A. The dates of the establishment of various districts in Ubol, as collected from the book "The History of WAT SUPATTANARAM WARAWIHARN", written by the Late Rev. Somdech Pra Mahaweerawongse (Tisso..... Uan SANTAWEESOOK).

No.	Districts	Year of establishment		Location	Note
		B.E.	A.D.		
1	Ubol District	2334	1791	At "Ban Jaa La Maa" village which was near a big pond named "Nong Bua"	It was a very old village. "Ubol" is the synonym of "Bua", which means lotus.
2	Kemaraj	2357	1814	At the present site	
3	Yasodhorn	2357	1814	At "Ban Singh-Tah" village	A very old village.
4	Amnart Chareon	2393	1850	At the present site.	
5	Pibulmangsaharn	2406	1863	,, ,, ,,	
6	Trakarn Puchpon	2406	1863	,, ,, ,,	
7	Maha Chanachai	2406	1863	,, ,, ,,	
8	Pana Nikom	2421	1878	,, ,, ,,	
9	Warin Chamrarp	2421	1878	,, ,, ,,	
10	Muang Samsip	2421	1878	,, ,, ,,	Formerly called "Kasemsima District".

M.R. Sermsri Kasemsri
October 24, 1962

B. The DHAMMAYUTTA Sect or the Reformed Order was established in the North East of Thailand, and Laos, through the movement conducted by the abbots of WAT SUPATTANARAM at different periods as follows:–

No.	Wats	Year of establishment		Location	Established by ...	Through the initiative of the Abbots of Wat Supat, named .....
		B.E.	A.D.			
1	Supattanaram Warawiharn	2396	1853	At Ubol District, near the Moon River bend called .. "Bung Ga-saew".	King RAMA IV or King Mongkut of Siam.	Rev. Bhandhulo (Dee) the first abbot, who was born in Ban Nong Lai village.
2	Sudhasnaram	2396	1853	Near the Ubol Court of Justice, Ubol District.	Rajbut Sui BUTAROBON.	,, ,, ,,
3	Sri Tong	2398	1855	Opposite the Government Office of Ubol.	Upahard Bho NA UBON.	,, ,, ,,
4	Ban Pung	2403	1860	At Non-Non Tambon, Warin District.	The people of the District.	,, ,, ,, and Rev. Devadhammee (Mao) acted as an agent.
5	Chayamongkol	2405	1862	Near "Benchama Maharaj School", Ubol.	Chao Promdeva.	Rev. Bhandhulo (Dee)

ANNEX I, B. (continued)

No.	Wats	Year of establishment		Location	Established by...	Through the initiative of the Abbots of Wat Supat, named.....
		B.E.	A.D.			
6	Ban Glang	2405	1862	At Non-Non Tambon Warin District.	The people of the district.	Rev. Bhandhulo (Dee) and Rev. Sangkharakkit (Poon) acted as an agent.
7	Sa-Kaew	2406	1863	At Pibulmangsaharn District.	Pra Bamroongrart (Joom Manee SUVANAKOOT)	Rev. Bhandhulo (Dee)
8	Haw Kong	2409	1866	At Fah Yard Tambon, Maha Chanachai District.	Pra Rueng Chaichana (Kampoon SUVANAKOOT)	,, ,, ,,
9	Sang Sok or Sri Dhammaram	2425	1882	At Yasodhorn District.	Pra Soontornrajwong.	,, ,, ,, and Rev. Deva Dhammee (Mao) as an agent.
10	Maha Matayaram	?	?	Nakorn Jampasak, Laos.	Chao Yuttidhamtorn the Governor, and Phya Maha Amart (Thai)	,, ,, ,,
11	Ban Nam-Kam	2437	1894	At Nam-Kam Yai Tambon, Yasodhorn District.	The people of the district.	Rev. Upali .. (Chan)
12	Sri Mongkol Neur	?	?	At Mukdaharn District Nakorn Panom Province.	? ? ?	,, ,, ,,
13	Mahachai	?	?	At Nong Bua Lampoo district, Udorndhanee province.	? ? ?	,, ,, ,,
14	Ban Koo-Mueng	2440	1897	At Koo-Mueng Tambon, Warin District.	The people of the district.	Rev. Upali .. (Chan) who was also from Ban Nong Lai village.
15	Wat Tai	2322	1779	Near the Ubol Power House, Ubol District.	Formerly it was of the Maha Nikaya Sect; but changed to Dhammayutta Sect in the Rev. Upali's time.	,, ,, ,,
16	Wat Liab	2396	1853	Near the Ubol Power House, opposite Wat Tai, Ubol District.	,, ,, ,,	,, ,, ,,
17	Ban Whang or Suparatanaram	2444	1901	Koo-Mueng Tambon, Warin District.	Luang Suporasuprakarn... the father of Rev. Upali. (Chan)	,, ,, ,,
18	Buraparam	2439	1886	Ubol District.	A deserted wat, restored by the people of the district for the Dhammayutta Sect.	,, ,, ,,

M.R. Sermsri Kasemsri

October 24, 1962

ANNEX II
RE "DHAMMAYUTTA SECT"

(Copied from "KING MONGKUT OF SIAM", by A.B. GRISWOLD, The Asia Society, New York. page 15 to 18).

"In spite of his successes, these were years of inward spiritual distress for Prince Mongkut. His studies had shown him that the scriptures contain a wide variety of teaching; perhaps he already felt there was a certain inconsistency in them. One thing at least he was sure of: the Siamese monkhood as it was in those days was a sorry representative of the devoted community the Buddha Himself had organized to carry on his teachings. The rites were observed in a mechanical and sometimes slovenly way, discipline was lax, many monks were corrupt, few of them cared for scholarship. He thought of quitting the order altogether: was it not a travesty of the Doctrine for him to remain among men who gave it only lip service? In an agony of doubt he went with candles and flowers into the monastery hall, where a great gilded image of the Buddha, remote but gentle, gleamed in the semi-darkness. Here he offered flowers and incense, beseeching the spirits of heaven to send a sign to guide him.

These spirits were Hindu divinities who, according to the accepted belief, had long ago been "converted" to Buddhism. They had dwindled to the status of something like angels who merely expedite the operation of the laws of nature in deserving cases. They were therefore very different from gods like Shiva and Vishnu, who retained strong personallities of their own and were objects of worship by the Brahmins and their followers. It is hard to say exactly what the Prince thought of them at the time. Perhaps, like everyone else, he believed in them and hoped they would answer his prayer. But in later life he considered them to be merely abstractions, symbols of one or another aspects of the human being who addresses them. His studies must already have shown him that that was a possible interpretation. It may be, therefore, that he was not really praying at all, but rather performing a ritual intended to calm his mind, refine his understanding, and strengthen his resolve.

A few days later, having heard of a certain Abbot who was considered to be an authority on matters of doctrine and discipline, he went to see him and was much impressed with what he learned. The Abbot was a Mon, who had been ordained in Lower Burma and later moved to Bangkok; the Mon brotherhood, not having been disrupted like the Siamese, remained more faithful in carrying out the ancient rites. The Prince resolved to follow all their practices with the greatest strictness, even in such small details as the

pronunciation of Pali words and the manner of wearing the yellow robe. He could not do so at the Great Relic Monastery, for the regulations were different there; so he returned to the Anchor-Stone Monastery where the individual monks were allowed greater freedom.

The Mon brotherhood were very particular about the ordination of a monk: it had to be performed in a consecrated place, as any piece of land might be subject to certain disabilities. Water was a different matter, and an ordination duly performed on a floating raft was of unquestionable validity. Prince Mongkut was not quite sure that his own ordination was valid; so he caused a raft to be moored in the river in front of the monastery and there had the ceremony performed again.

He was no less preoccupied with monastic discipline. There was a good reason for every one of the 227 rules of conduct, and no matter how inconvenient they might be a monk should never infringe them.

Necessary as such formalities were, he realized there were more important things. If it was wrong to break one of the minor rules, it was far worse to infringe the major rules that forbade self-indulgence. Above all, a monk should not be satisfied to work only for his own salvation. Avoiding evil was not enough. He should set an example of virtue and kindness, wisdom and scholarship, and constantly help others—both monks and laymen—in the struggle against craving, malice, and ignorance.

Prince Mongkut had about thirty disciples, including both monks and novices to whom he gave regular instruction. Some had followed him from the Great Relic Monastery, some had more recently attached themselves to him. In addition, a good many laymen formed the habit of coming to hear him preach.

His disciples in the monastery lived according to the strictest discipline; they studied the Doctrine in all its phases, examining every part of it to be sure they interpreted it rightly Before teaching them the higher stages of meditation he required them to understand its real purpose. The example he constantly held before them to imitate was the monkhood in the days of the Buddha himself.

One of the customs of early Buddhism appealed greatly to him—the making of long pilgrimages to carry the Doctrine to the countryside. It is rather difficult for us in the 20th. century to appreciate how necessary this was. If we have a message to impart to a whole population, we can reach them quickly by radio and newspaper. If personal pressure is needed, we can go by plane or motor to the chief cities and address massed audience through loudspeakers. Prince Mongkut, like the Buddha before him, had no such resources. He went from village to village, stopping often to exchange ideas

with the local monks, and preaching to the people in simple terms they could understand. Traveling on foot or by canoe alone or with a few companions, there was no outward sign to distinguish him from the humblest members of the brotherhood. He often visited the old capital, Ayudhya; he made trips to all the provinces that were not too distant; and even went to Sukhodaya, over 200 miles north of Bangkok. There, one day in 1833, he discovered among the ruins two great blocks of stone that had been set up by Rama Kamheng, the Great 13th. century Thai ruler. One was a throne or judgement-seat; the other was a shaft inscribed with a long text in arcaic letters. He had them both brought to Bangkok; he placed the stone seat under a huge tamarind tree at the Anchor-Stone Monastery, and often used to sit on it when expounding the Doctrine; the inscription, as we shall see, became a guide to his conduct many years later when he succeeded to the throne.

The King, though he did not like Prince Mongkut's insistence on following the Mon manner of wearing the yellow robe and carrying the alms-bowl, was deeply gratified at the progress he had made in improving discipline and raising the standard of scholarship. He therefore decided to give him a monastery of his own, where he could exert his influence more widely.

The monastery he selected for the purpose was the "Excellent Abode" (Wat Pavaranivesa), founded a few years before by one of his uncles. The founder died before the monastery was finished, and for a time it remained almost uninhabited, having a community of no more than five monks. The King completed the construction, and added a two-storeyed residence of European style for the new Abbot; and on January 11, 1837, Prince Mongkut, seated in a stately barge with a red canopy, escorted by several other boats occupied by his retinue, was conveyed to it.

This water procession was formed by the King's direct command with every mark of honor pertaining to the rank of the heir to the throne. The more capable of his sons had died; and it is said that he used the occasion to symbolize his recognition that when he himself should die Prince Mongkut would be the proper person to succeed him on the Throne.

As Abbot of the Excellent Abode, Prince Mongkut was in a position of great influence in monkhood. Several of his disciples from the Anchor-Stone Monastery joined him; and with them as a nucleus he founded a special group or "sect" to spearhead the reform movement in the Order. In the technical sense, it was not yet a separate sect; but it eventually became one. Its name, Dhammayutta, was a constant reminder to its members that they were to adhere to the Doctrine. They rejected all practices that had no authority other than custom. They accepted all canonical regulations, not merely following them mechanically, but endeavouring to keep their

significance ever present in their consciousness. They were expected to understand the formulas they recited, the reasons for the rules they were subject to, and the meaning of the acts they performed. In short, the Doctrine they were to adhere to was the Doctrine exactly as the Buddha had taught it, stripped of all apocryphal additions. Prince Mongkut did not expect them to follow his lead with blind obedience; in any matter of doubt, if they began with an open-mind an objective study would lead to the right answer.

The most essential thing for all of them was thorough knowledge of the scriptures. Prince Mongkut instituted a school of Pali studies at the Excellent Abode, obtaining the co-operation of the best scholars in the kingdom. Unfortunately, the texts they had to work with were both defective and incomplete; despite the most earnest efforts, it had not been possible to replace in full the manuscripts lost in the destruction of Ayudya.

M.R. Sermsri Kasemsri

"VESAKHA PUJA DAY"

****

VESAKHA PUJA DAY or VESAK, which is celebrated on the full-moon day in May, is the most significant day for Buddhist all over the world. The most important events in the Life of the BUDDHA fell on that day: His Birthday, His Day of Enlightenment, and His Day of Pari-Nibbhan.

In 1963, VESAKHA PUJA DAY will be May 7th.

HOW THAI PEOPLE OBSERVE VESAKHA PUJA DAY:

In general, the people will present food to the priests; listen to sermons on the Life History of the Buddha and His Teachings, and join in a candle procession around the sanctuary of a wat in memory of the Lord Buddha.

In Bangkok, Their Majesties the King and Queen, along with officers and dignitaries, will decorate their lanterns with flowers in different styles, and light them as a mark of worship for the Emerald Buddha. In some communities gifts are presented to children.

THE LIFE HISTORY OF THE BUDDHA:

(1)

"Buddha" or Enlightened One — lit: Knower or Awakened One — is the honorific name given to the Indian Sage: Gotama, who discovered and proclaimed to the world the Law of Deliverance, known to the West by the name of BUDDHISM.

He was born in the 6th. century B.C., at Kapilavatthu, as the son of King Suddhodana and Queen Siri Mahamaya, who ruled the Sakya country, a principality situated in the border area of modern Nepal. His personal name was Siddhatta, and His clan name: Gotama (Sanskrit: Gautama). In His 29th. year, on the very day His wife, Princess Yasodhara bore a son Rahula, He renounced the splendour of his princely life and His royal career; and became a homeless ascetic in order to find a way out of what He had early recognized as a world of suffering.

(2)

He studied and practised under two of the foremost teachers of Samadhi (Concentration) and reached the highest meditative attainments possible. But that was not enough. He then spent the best part of the next six years in the practice of ascetism, trying every sort of extreme self-mortification. During this time He was waited on by five ascetics, who hoped that if He discovered the Deathless State He would be able to communicate his discovery to them. This too failed. He decided to try once more the path of concentration, attained through mindfulness of breathing, though this time

not pushed to the extremity but guided instead by ordered consideration. He gave up self-mortification and took normal food again in order to restore strength to His emaciated body sufficient for His purpose. Then the five ascetics left Him in disgust. In solitude, His new balanced effort, in the harmony of virtue, unified in concentration, and guided by the ordered consideration of insight with mindfulness, at length brought success in discovery of the way to the goal He had sought for so long. Five faculties in perfect balance had brought Him to the goal: they were the four, namely energy, mindfulness, concentration, and understanding, with faith in the efficacy of the other four — the five that "merge into the Deathless!" The Awakening took place on the night of the Vesakha full-moon in the fruitful month of May. He, then, sat under a pipal tree for 7 weeks food and suddenly acquired the certitude that He had reached His goal – i.e. He found what are called "Four Noble Truth,". Then He resolved to communicate His discovery to others. His two Brahmin teachers had died, therefore, He went to the place where the first comrades, who had deserted Him, lived. This place is six miles north of the city of Benares, and was called "The Deer Park".

(3)

There He preached His First Sermon to the five ascetics, who also attained the Arahantship, and were ordained as the first members of the Order. 45 years the Buddha preached the same doctrine with perfect uniformity and consistency. He converted kings, nobles, brahmins, merchants, labourers, men and women of all classes with unprecedented success. "Supadha" was the last monk ordained at the last period of the Budhha's Life. The Buddha died at the age of 80, between 480 to 483 B.C. on the fullmoon Day of May.

(4)

It is certain that He was a man not only of great heart and great soul but great mind, and that He gradually collected around Him a band of devoted disciples. He wrote nothing, but He imprinted Himself on the plastic, retentive souls of His listeners. It is from what they have handed down that we have to gather His Teaching. In the course of generations their oral traditions were transferred to writing.

The Buddha's last teaching to Ananda was as follows :—

(2)

"When I am gone, Ananda, do not grieve and say– 'we have no one to teach us now, because the teacher is gone'. That would not be right, Ananda. Gautama Siddhatta "will pass away, but the TRUTH will live forever. The TRUTH I have taught you, and the rules I have given you, shall be your teacher when I am gone."

Bibliography

(1) "THE WORDS OF THE BUDDHA", compiled, translated and explained by Nyanatoloka, "Island Hermitage", Dodanduwa, Ceylon; published by the WORD OF THE BUDDHA PUBLISHING COMMITTEE, Colombo, Ceylon, 1952.

(2) "THE WHEEL" Publication No. 17: THREE CADINAL DISCOURSE OF THE BUDDHA", translated by Nanamoli Thera; published by Buddhist Publication Society, Kandy, Ceylon.

(3) "BUDDHISM" by Rai Bahadur Pandit Sheo Narain, Advocate, Lahore; published by MAHA BODHI SOCIETY OF INDIA, Calcutta, 1950.

(4) "THE WORLD'S CLASSICS: SOME SAYINGS OF THE BUDDHA", translated by F.L. Woodward with an Introduction by Sir Francis YOUNGHUSBAND, published by OXFORD UNIVERSITY PRESS, London, New York, Toronto, 1949.

M.R. Sermsri Kasemsri
TUFEC
April 8, 1963.

ASALAHA PUJA

****

Forty-five years before the Buddhist Era, Prince Siddhattha of Gotama clan became enlightened as " The Buddha " on the Fullmoon Day of May, which is known as " VESAKHA PUJA DAY ". Two months later, on the Fullmoon Day of July (known as " ASALAHA PUJA DAY "), the Buddha preached His First Sermon to His five former comrades, revealing for the first time the mystery of suffering and the means of overcoming it. This event is described as setting the Wheel of Law in motion (Dharmachakrapavartana), and took place six miles from Benares—Isipatana or the Deer Park, now known as " SARNATH ".

ASALAHA PUJA DAY is very significant to the Thai Buddhist because it was—

a) the First Day the Buddha proclaimed His Religion ;

b) the First Day the Buddha revealed the Truth of the " Dharmachakrapavartana Sutta ";

c) the First Day when the First member of the Buddhist Order came into existence, i.e. the Venerable KONDAÑÑA, one of the five former comrades mentioned above, who was directly ordained by the Buddha, and attained the Arahantship soon after the Buddha finished His First Sermon.

d) the First Day of " THE TRIPLE GEM ". (The Triple Gem consists of (1) the Buddha (2) The Dharma and (3) the Order.)

The content of the " Dharmachakrapavartana Sutta " is as follows :—

"THE TWO EXTREMES AND THE MIDDLE PATH"(1)

" The give oneself up to indulgence in Sensual Pleasure, the base, common, vulgar, unholy, unprofitable; and also to give oneself up to Self-mortification, the painful, unholy, unprofitable; both of these two extremes, the Perfect One has avoided and found out the Middle Path, which makes one both to see and to know, which leads to peace, to discernment, to enlightenment, to Nibbhana."

The Middle Path(2) is composed of the Eightfold Path, which leads to the extinction of suffering, namely :—

1) Right View of the Four Truth

---

(1) THE WORD OF THE BUDDHA", by Nyanatiloka, published by the Word of the Buddha Publishing Committee, Colombo, Ceylon, 1952

(2) The Wheel Publication No. 17 : THREE CARDINAL DISCOURSE OF THE BUDDHA, Nanamoli Thera, Buddhist Publication Society, Kandy, Ceylon.

2) Right Intention governed by renunciation (Non sensuality), non ill-will, and non cruelty or harmlessness;

3) Right Speech in abstention from lying, slander, abuse, and gossip;

4) Right Action in abstention from killing, stealing, and sexual misconduct;

5) Right livelihood–for bhikkus as allowed by the Rules of Discipline; and for laymen as avoidance of trading in weapons, living beings, meat, intoxicants, and poisons.

6) Right Effort to avoid unarisen evil and to abandon arisen evil, and to arouse unarisen good and to develop arisen good.

7) Right Mindfulness of the Four Foundations of Mindfulness as given in the Maha Satipatthana Sutta, i.e. contemplation of the body as a body of feelings, of states of consciousness, and of ideas as ideas.

8) Right Concentration as (any of) the four Jhana—meditations.

"THE FOUR NOBLE TRUTH"[1] ARE:—

1) The Noble Truth of Suffering (Dukkha)

2) The Noble Truth of Origin of Suffering (Dukkha-samudaya)

3) The Noble Truth of the Extinction of Suffering (Dukkha-Nirodha)

4) The Noble Truth of the Path that leads to the Extinction of Suffering (Dukkha-Nirodha-gamini-patipada).

HOW THAI PEOPLE OBSERVE "ASALAHA PUJA DAY"

On Asalaha Puja Day, the santuary of a temple will be decorated with the "Dharmachak Flag": i.e. a plain yellow flag with a red wheel in the middle, to remind the people of the proclamation the Wheel of Law. At 6 p.m. a signal is given, calling monks and laymen to gather in the sanctuary of the temple. The Chief monk will start devotion, then all monks take parts. The laymen sit quietly observing the ceremony. The monks carry candles, incense sticks, and flowers; and start walking around the sanctuary three times (by turning to the right of the Main Buddha of the temple), then return to the sanctuary to watch the laymen repeat the same ceremony.

When everyone returns to the sanctuary, a designated monk gives a sermon on the Dharma mentioned above. Then all the monks chant the Dharma in Pali, which is followed by a discussion from the laymen. This ceremony is observed until midnight.

The next day is the lst. day of the Leaning Moon in July, and Buddhist Lent starts. The laymen present food to the monks. Then those monks who profess to stay in the same wat or temple during the three months of the Rainy season get together in the sanctuary of the temple *Firstly* each begs the forgiveness of the others by saying—"Had I done anything wrong to you by action, words, or thought, either with or without intention, please forgive me!" The other party answers:– "I forgive you for whatever it is. Please do the same to me." *Secondly*, all monks profess openly that they will not stay overnight at any other place except the temple, during the Rainy season, and, for this reason, it is called a Retreat. Through such a process a great number of Buddhist monks can live in peace and harmony.

M.R. Sermsri Kasemsri

"MAKHA PUJA DAY"

****

MAKHA PUJA[1] DAY is the most significant day of Buddhist History.

Two-thousand and fifty-one years ago, the Buddha attained enlightenment, preached, and had many disciples whom He sent in all directions to preach His Teaching. It was during His First year of Preaching the EMANCIPATION OF MANKIND that HIS 1,250 disciples, who had gone out in the field for nine months, simultaneously came back for a Conference with Him.

It was significant, because this Conference was the FOUNDATION OF THE MISSIONARY WORK OF BUDDHISM and came to be called "THE FOUR FACTORS LEAQUE". The four factors were:—

1) There were 1,250 monks present. All were ordained by the Buddha, Himself.

2) Each of the monks had already attained Arahantaship.[2]

3) Receiving no message from the Buddha, nor having any appointment with one another, the 1,250 disciples came together for more instruction for their mission.

4) It was the full-moon day, when the moon was in a certain position, called "the Makha Rirksh[3]". It was also regarded by the Brahminism as "Night of Shiva".

On that day, the Buddha and His Disciples held a sacred meeting. The Buddha, Himself, recited all the disciplines for His Order, and gave instruction to His MISSIONARIES in the following:—

a) *The ground rules of the Order* :—

i) *Great tolerance.* For through great tolerance all vices can be eliminated.

ii) *Nibbhana.*[4]The Goal of the monks is to work for Nibbhana.

iii) *Peace.* Any monks who cause harm or danger, or exploit others are not peaceful as He expected.

---

(1) "Puja" means worship. Chamber's Twentieth Century Dictionary, 1934 page 1243.

(2) Arahantaship :— The attainment of the stage of Perfection, and freedom from vices and attachment to anything in the world.

(3) "Makha Rirksh" falls on the full-moon day of the 3rd, month of the traditional calender, i.e. February.

(4) Nibbhana :— the Highest attainment to Great Freedom from suffering of mankind. The THREE SIGNATA, the Wheel Publication No. 20, written by Professor Dr. O.H. de A Wijesekera, published by the Buddhist Publication Society, Kandy, Ceylon 1960.

b) *The Essence of all His Teachings* :-

"Not doing any kind of evil,
Perfecting profitable skill,
And purifying one's own heart:
This is the Buddhas' dispensation."

c) *The technique in preaching* :- NON—VIOLENCE.

The Buddha instructed the following practice for the method of NON-VIOLENCE :—

i) Never criticize, nor blame, nor say bad words to others;
ii) Never do any harm to others;
iii) Work for one's own perfection;
iv) Be moderate in eating;
v) Rest in a peaceful place;
vi) Do one's duty with perseverance.

By following those instructions, the BUDDHIST MISSIONARIES can bring PEACE and GOODWILL to men.

There had been no such meeting before; there is not any now, and there will never be such meeting with these four factors in the future. THUS the MAKHA PUJA DAY means a great deal to the Buddhists.

Moreover, another important event in the Buddhist History also happened on the "Makha Rirksh Day" in the last year of the Buddha's Life. In the presence of His disciples, the Buddha announced that in three months hence, He would attain His Pari-Nibbhana, which means that He would pass away at the highest stage of Great Freedom from any suffering of mankind.

"MAKHA PUJA DAY" reminds the Buddhist of the TWO MOST SIGNIFICANT EVENTS :-

a) The FOUR FACTORS LEAGUE FOR PEACE; and

b) THE BUDDHA'S Reminding of the Essential basis for the Understanding of His Scheme of EMANCIPATION: THE THREE SIGNATA,[4] using His own case as an example.

The Three Signata are :-

i) *Anicca* :- Impermanence, transience, or transitoriness;

ii) *Dukkha* :- Unsatisfactoriness, illness, suffering, or painfulness; and

iii) *Anatta* :- Non-self, absence of a permanent ego, or unsubstantiality.

HOW THAI PEOPLE OBSERVE MAKHA PUJA DAY:

The Thai Buddhists observe the MAKHA PUJA DAY by . . . presenting food to the monks in the late morning; and in the late afternoon, chanting the Dhamma as led by the monks; later on both the monks and the lay people have a candle procession around the Stupa in a wat in memory of the Buddha; then, listening to the sermons one after another until dawn. Those sermons preached on MAKHA PUJA DAY are those concerning the THREE SIGNATA, and the entire Disciplines of the Buddhist Order.

MAKHA PUJA DAY is observed more strictly by the Buddhist monks who make a confession of their shortcomings, and who recite the entire Buddhist Disciplines in great length to the Assembly of the Order. It is comparable to the CONSTITUTION DAY of the Nation.

M.R. Sermsri Kasemsri
TUFEC, Ubol
February 8, 1963.

PLEDGE CANDLE CEREMONY

****

In every village of the North East of Thailand, one can find what have been practised for generations after generations. Such practices can be classified as :—

(1) Customary law : what has been believed to be right or wrong, and how to enforce such unwritten laws ;

(2) Traditions: the unwritten belief, and practice, thus handed down that show the culture of the people as well; and,

(3) Customs: frequent repetition of the same act, which might not concern morality.

It would depend on the social and geographical environment, if we would classify any practice we came across.

Buddhism has been the MAIN SOURCE of morality, traditions, and culture of Thai people for ages. Our spiritual values and peacefulness have come from BUDDHISM. That is why the Buddhists are so pious as to faithfully preserve those valuable traditions, and actively observe them on occasions. No festival goes by without celebration.

NOW IT IS BUDDHIST LENT, which derived directly from Buddhism.

The Lord Buddha Himself proclaimed that during the rainy season, all of the Buddhist Order shall retreat(1): staying put in one designated temple or spot in the forest, as each monk has professed for the season. The length of the retreat shall be from the middle of the 8th. month to the 11th. month of Lunar System. The purpose of such retreat is that all Buddhist monks get together to learn more intensively and to practise more strictly the Buddhist doctrine than in any other time of the year.

While the monks and novices are observing the Buddhist Lent, the parishioners pledge that they will wholeheartedly support the monks by presenting food and all facilities for their education and living during those three months of retreat. Thus the tradition of "PLEDGE CANDLE CEREMONY" comes into existence. This tradition described in the book written by LADY NOBHAMAT,(2) as follows:—

---

(1) "THE WORLD CLASSICS: Some Sayings of the Buddha", translated by F.L. Woodward, Page 68. Oxford University Press, London, New York, Toronto, 1949.

(2) "MISCELLANEOUS ARTICLES" written for the Journal of the Siam Society, by His Late Royal Highness Prince Damrong, published by permission of the Siam Society for the Prince, B.E. 2505, Page 31. Tanslated by O. Frankfurter.

"All families in the whole kingdom got together preparing their "PLEDGE CANDLES"; then, there are processions to bring such candles to temples. Some processions went by water; some, on land. Musical sounds were heard everywhere. At the appointed time, the decorated PLEDGE CANDLES were presented to the temples: one for each temple, to be placed in front of the Buddha. The big candle was lit continuously for three months, during the Buddhist Lent."

Such passage in the LADY NOBHAMAT'S book confirmed that the PLEDGE CANDLE CEREMONY has been adopted as one of the most valuable traditions in the early history of Thailand. It was also described by Phya Anuman Rajdhon in the Series of Thai Culture, published by the National Institute of Culture, as follows:

"About one month prior to the Buddhist Lent, i.e. around the 7th. month of the Lunar System, the lay-people, who were on the Committee of each Buddhist temple started collecting wax from the people in the village. When they got enough wax for one PLEDGE CANDLE, the whole village got together casting the candle. In some villages, the candle was as big as 25 cms. in diametre, and 2 metres in length. The candle can be burnt continuously for the whole three months. Some candles were made in octangular; and some, in cylindrical forms. The people decorated the candles with gold-paper, wax flowers, or engraved it with designs, then, veneered them with gold leaves. Receptacles were also made and decorated. Usually such candles and their accessories were finished at the last minute of the very day on which the proccession was taking place—the day of full-moon in the 8th. month of Lunar System. (Just one day before the Buddhist Lent started!) PLEDGE CANDLES from various villages were placed in one pavilion, built on the ground of a temple. Each group, having prepared a candle, celebrated it with some kind of entertainment. During that time, there were all sorts of entertainment as arranged by various parties. Such entertainment went on until mid-night. The whole area was brightly lit with gigantic torches.

Next morning, the people presented food to those monks who chanted the montra for the ceremony in the last evening. After that the people organized processions: one after another for each of the PLEDGE CANDLES. The candles were carried in various kinds of vehicles available, drawn by the people who believed in gaining merit by so doing. Floats were also in the processions. Each village arranged their own procession in competition with the others, under a body of judges. Three prizes were given. The group that won the First prize got one whole suit of silk robe for a monk; the Second prize, one whole suit of cotton robe; and the Third, some parts of a cotton robe. The entertainment went on until 1.00 p.m.; then, each group

took their PLEDGE CANDLE to their respective temple. That is how we observe our PLEDGE CANDLE CEREMONY."

The above passages described how the people in the North East of Thailand observed their PLEDGE CANDLES CEREMONY in the past. One can see that our ancestors joined and rejoiced when they worked together in their communal project, such as this religious ceremony. Nothing can be compared with the UNITY of our ancestors when they observed religious services. PLEDGE CANDLE CEREMONY has been handed down to us as our valuable heritage, which all Buddhists in every community have faithfully observed.

At the beginning of the Buddhist Lent, His Majesty the King, who is the Supreme Patron of all religions in the Kingdom, offers one big PLEDGE CANDLE to each of the First Grade temples as registered under His Royal Patronage; and to each of the Second and the Third grades temples, His Majesty sends 50 small candles to be lit during the recitation of the "Patimokkha(3)", on the 15th. day of either new moon or full moon periods of the month. Such deed have been carried on by every king in Thailand.

The PLEDGE CANDLE CEREMONY has been the social and cultural heritage of all Buddhist people. We can help to improve it since is our duty to hand it down to our younger generations.

Written in Thai by the *Rev. Pra Dhep Bandhit*,
of the Wat Supatanaram, Ubol.

Translated by *M.R. Sermsri Kasemsri*
TUFEC, Ubol.
July 1962.

---

(3) "Patimokka" means recitation of obligations and confessions. See the WORD CLASSICS – "Some sayings of the Buddha", translated by F.L. Woodward, Page 236. Oxford University Press, London, New York, Toronto; 1949.

THE END OF THE BUDDHIST LENT

****

The End of the Buddhist Lent comes on the Fullmoon Day in October, three months after the retreat started during the Rainy season. Each monk, regardless of age or seniority in terms of ordination, begs the other monks to reprimand him whenever they see, know, or suspect a breach of Discipline of the Order; he also promises to abolish undesirable action, words, or thoughts. This is called—"Maha Pavarana", and is regarded as the most important occasion, occuring once a year. After Buddhist Lent, the monk can travel to various places. Generally, at every Fullmoon day and also at the end of a month, the monks make confession and recite the "Patimokka" or the Discipline of the Order. However, as noted above, at the End of the Buddhist Lent "Maha Pavarana" is observed instead, so that each monk practise modesty and humility and sees his own faults. All monks are equal under the eye of the Discipline of the Order.

HOW THAI PEOPLE OBSERVE "THE END OF THE BUDDHIST LENT"

Since the monks observed retreat for three months, the laymen are happy to see the monks start travelling in all directions to preach them again; therefore, on this day more people present food to the monks, listen to the sermon, than on ordinary Buddhist Sabbath Day.

M.R. Sermsri Kasemsri

SONGKRAN FESTIVAL

****

April 13th to 15th 1963 will be the "SONGKRAN FESTIVAL"

"BY PREPARED TO GET WET!!!"

SONGKRAN FESTIVAL is observed in 4 countries of South East Asia:– Burma, Cambodia, Laos, and Thailand.

"Songkran" is a Sanskrit word in Thai form. It means the entry of the sun into any signs of the Zodiac; but, the SONGKRAN FESTIVAL is when the sun enters the sign of Aries, or the Ram. It is in fact the celebration of the vernal equinox, similar to those of the Indian Holi Festival, the Chinese Ching Ming, and the Christian Festival of Easter.

HOW THAI PEOPLE OBSERVE THE SONGKRAN FESTIVAL:

On the eve of Songkran Day, i.e. April 12th, the people clean their houses and burn all the refuse. It is believed that Songkran is the traditional New Year, when they can enjoy their holidays to the full with no economic hindrance. It is also believed that anything bad belonging to the old year will be unlucky to the owner, if left and carried in the coming New Year.

Early on the first day of Songkran, i.e. April 13th, the people offer food to the monks' by putting them into the monks' alms-bowls standing in rows on a long table at the village wat. After that, there is a bathing ceremony for the Buddha, and also for the Abbot. This is a New Year purification. Young people will pay respects to the elders of their families by presenting them clothes and pouring scented water in their hands, while the elders in turn give the young people their blessings. It is the time when member of families visit one another.

AFTER THAT BEGINS THE WELL-KNOWN "WATER-THROWING" FESTIVAL!!!

During the three days of SONGKRAN FESTIVAL, the people, both young and old, amuse themselves by throwing water at one another. EVERYONE IS PREPARED TO GET WET!!! In the North East of Thailand, it is believed that if the people do not play throwing water at one another in any year, there will be a dearth of rain in that year; for the playing is the imitation of the Naga serpents sporting themselves in the cool water of Anodat Lake. Phya Anuman Rajdhon comments that this playful prank is only a harmless outlet for young men and women who indulge in songs, dances, and games, all during this festival period.

During Songkran times, a religious service called "Bangsukun" is performed in sacred memory of the dead. In some parts of Thailand, the guardian spirit of the village and town also receive their annual offerings. Some people do special merit-making by releasing live birds and fish, which they buy from the market. In former days, the small fish were caught in the field when the water was low, and were kept for some time until Songkran came; then all fish were released in a canal or a river. In a certain community where the people are of the Mon race, as in Paklat, a small town near Bangkok, there is also a procession of girls in gala dresses carrying bowls of fish to the riverside, to release them there.

THE LEGEND OF THE SONGKRAN FESTIVAL:

As to the origin of the Songkran festival, there is a legend as follows:–

Once upon a time, there was a young man whose learning was prodigious. He understood even the language of the birds. This excited the jealousy of Kabil Maha Prom, one of the gods of a higher heavenly realm. He came down to meet the young man and posed three riddles with the wager that if the young man failed to give the right answers within seven days, he would lose his head; but, if he succeeded, the god himself would give up his own.

The young man was at his wit's end, and decided to kill himself in a forest. He came to the foot of a tall tree, at the top of which was an aerie. By chance, he overheard the mother eagle comforting her crying eaglets, telling them that they would soon feast on the body of a young man who would fail to solve riddles. She then related the story of the wager between the god and the young man. In answer to her children's question, the mother eagle satisfied them with the right answers to those three riddles. The young man availed himself of this information; and, on the appointed day he gave the god the three right answers. The god lost the wager, and cut off his own head. His head was a terrible one, for if it touched the earth, there would be a universal conflagration, and if it fell into the sea, the sea would dry up through its intense heat. The god's head, therefore, was deposited in a certain cave in heaven. Every new year, that is on SONGKRAN DAY, one of the god's seven daughters in turn carry her father's head in procession with millions of other gods and goddesses. After that there are feasts among the celestial beings, who will enjoy themselves with drinks made from the juice of chamunad creeper. The god's head is taken back to the cave after the feast, to be taken out again on SONGKRAN DAY, the next year."

The seven daughters of Kabil Maha Prom, have their own names; but, they are called as a class: "Nang Songkran" or the Songkran Ladies. When

any one of them appears on a Songkran Day, she rides on a certain kind of animal, seven in number. She rides it in four different postures according to the time she comes. She stands on the animal's back, if she comes in the morning; rides on its backs, if she comes in the afternoon; reclines with her eyes open, if she comes in the evening; reclines with her eyes open, if she comes in the evening; reclines with her eyes closed, if she comes past midnight. The court astrologers have a method by which they determine all these. The time the Songkran Lady of each year appears coincides with the time the sun first enters the sign of Aries which heralds the beginning of the New Year's Day.

Every year, before the advent of SONGKRAN, the royal astrologer will present his calculations to the King, giving all traditional informations as predicted by the calculations of the coming year. The artist attached to the court will also paint a picture based on the above information, showing the Songkran Lady and the celestial procession of the god's head, This painting is hung in a convenient and conspicuous place in the Royal Palace precincts for the peopleos information.

This traditional practice was given up nearly twenty years ago but still survives in old style printed calendar sheets, which find a ready demand among the unsophisticated.

N.B...... This was extracted frcm: THAILAND CULTURE SERIES No. 5– "LOY KRATHONG & SONGKRAN FESTIVAL", by Phya Anuman Rajdhon, D. Litt (Honoris Causa), Chulalongkorn University, published by the National Culture Institute, Bangkok, Thailand, B.E. 2496 (1953).

M.R. Sermsri Kasemsri
TUFEC, Ubol
April 8, 1963.

HOW THE THAI PEOPLE CAN KEEP PACE WITH OTHERS

****

Thailand can achieve what other advanced countries have already achieved by establishing a training course for everyone, a training course that would provide every citizen an opportunity to acquire and develop good individual qualities. These qualities include education, the desire and ability to work hard, and behaviour suitable for the duties and responsibilities we have for ourselves and for others.

By education I do not mean the attainment of a degree from some university; by education I mean the acquisition of knowledge that can enable each of us to plan properly to do which is his duty, so failures will not result through having had no foresight or plan. Any enterprise will surely succeed, if it has been well planned. This is what I mean by education.

By hard work and good work I do not mean the making of an atom bomb or the like. But I do mean having the courage to fulfill one's duties, enduring an uncomfortable and sometimes harsh environment...cold, heat, or the inherent hardships in the nature of one's work. I mean honesty, reasonableness, and an awareness of the results of actions and the effects of courses. With these qualities should go the recognition that achieving a balance is more important than the concern over the amount of income and of expense. One should avoid carrying a needle on the shoulder; one should not attempt to force an elephant through a needle's eye; nor should one take the honey out of one's mouth and put it into the mouth of a bear.

By carrying a needle on the shoulder, I mean that small matters should be cared for by one person, not by a hundred people working together. For example, we need only three clerks to do the work but a thousand men apply to do it. By trying to force an elephant through a needle's eye, I mean trying to do something impossible, doing something useless and fantastic, doing something untimely. Such things should neither be attempted nor achieved. And, by putting the honey from one's mouth into a bear's mouth, I mean that in Thailand we have many natural resources...in the ground, on the ground, and in the water. The Thai people should naturally own them; but the Thai people are ignoring them. They allow foreigners to come in and take possession of these good things.

(Signed) ***Somdech Maha Weerawong***
22 Octorber, 2492 (1949)

Translated by *M.R. Sermsri Kasemsri, TUFEC.*
Corrected by *Dr. Robert W. Kickert, FULBRIGTH FOUNDATION.*

The list . . . a reminder of WHERE & HOW you met Sermsri KASEMSRI

No.	A.D.	HOW	WHERE Cities, Countries	Representing . . .	Notes
		At the . . .			
1	1948	The Council Meeting of the International Federation of University Women.	Eastbourne ENGLAND	The Siamese Association of University Women.	Applied for affiliation to the IFUW.
2	1948	New York Institute for the Education of the Blind.	New York (Bronx)	M.R. Sermsri KASEMSRI,	Studying Special Education i.e. Education for the Blind
		Hunter College of the City of New York.	(Manhattan) N.Y.C.	a Thai Student. (Post-Graduate)	i.e. Education for the Handicapped Children.
		World Citizenship Camp.	Wallingford Vermont.	,, ,,	As a Thai person amongst the International campers.
		Shawnee Leadership Camp	Elfin Lake Vermont.	,, ,,	,, ,,
		"World Affairs" Camp for Adult.	Ferry Beach, Maine. U.S.A.	,, ,,	,, ,,
3	1949	"Wapanacki Camp for the Blind.	Hardwick Vermont.	M.R. Sermsri.	As a counselor for junior blind campers.
4	1950	Gallaudet College.	Washington D.C.	A Post-graduate student.	Studying the Education for the Deaf.
5	1951	The International Study Conference on Child Welfare.	Bombay	Ministry of Education, Thailand.	One person Delegation.
		UNESCO Regional Conference on Free & Compulsory Education.	Bombay.	Ministry of Education.	3 persons delegation, headed by the Deputy D/G of the Elementary & Adult Education Dept.
		UNESCO Seminar on Status of Wome.	New Delhi INDIA	The National Commission of UNESCO in Thailand.	One person delegation.
6	1951	A visit to Rangoon.	Rangoon BURMA	M.R. Sermsri.	Visiting Madame Aungsan.
7	1953	Bienial Conference of the Autralian Federation of University Women; and the Visits.	Brisbane, Sydney Melbourne, Adelaide Perth AUSTRALIA	The Siamese Association of University Women.	At the courtesy of the Australian Federation of University Women.
8	1955	UNESCO & WFUNA Seminar on Vocational & Fundamental Education.	Bang San, Cholburi THAILAND	Ministry of Education.	5 persons delegation, Headed by Dr. Nam (Thai).
9	1956	National Training Laboratories in Group Development, National Education Association of the U.S.A.	Bethel, Maine. U.S.A.	A counterpart of an UNESCO Expert, to Thailand-UNESCO Fundamental Education Centre (TUFEC)	The UNESCO Expert kindly advocated for Sermsri... for the fellowship to NTL.
10	1956	International Federation of Women Lawyers Convention and pre-convention meetings in various countries in the Caribian Sea. The Convention took place at Dominican Republic.	MEXICO GUATEMALA EL SALVADOR PANAMA HAIITI PUERTORICO VENEZUELA DOMINICAN REPUBLIC.	The Women Lawyers Association of Thailand.	One person delegation. Elected at the First Vice-President of the IFWL in 1956-58.

(A Reminder)

No.	A.D.	HOW	WHERE Cities, Countries	Representing . . .	Notes
		At the . . .			
11	1956	Visited Women Lawyers Association in Stockholm.	Stockholm SWEDEN	The IFWL	As an Ambassador of Goodwill.
12	1956	Visited Women Lawyers Association of Helsinki.	Helsinki FINLAND	The IFWL	,, ,,
13	1956	Visited Women Lawyers Association in Rome.	Rome ITALY	The IFWL	,, ,,
14	1956	Personal visit.	Istanbul TURKEY	M.R. Sermsri	On the way back to Thailand.
15	1957	Led a group of 9 officials from Ministries of Education and of the Interior to observe the work in Fundamental Education and Community Development.	INDIA CEYLON	M.R. Sermsri KASEMSRI	ALL members were UNESCO Fellows for a 2 month–study tour.
16	1958	Pan Pacific & Southeast Asian Women Association Conference.	Tokyo JAPAN	Princess Wan Waidayakorn.	Led a group of 3 women at the request of the Ministry of Foreign Affairs, Thailand. After this conference the Pan Pacific & SE Asian Women Association in Thailand was set up.
17	1958	A visit to the Training Centre of the Presidential Assistance in Community Development (P.A.C.D.)	Los Banños,	A trainer from Thailand-UNESCO Fundamental Education Centre (TUFEC)	By the Courtesy of P.A.C.D.
		Visited Women Lawyers Association in the Philippines.	Manila PHILIPPINES	The IFWL	By the courtesy of the Associations in the Philippines.
18	1959	UNESCO Experts' Meeting on Field Evaluation.	Bangkok THAILAND	Ministry of Education Thailand	Other TUFEC International experts also attended.
19	1959	Visit for Evaluating the Fundamental Education Training for workers in Laos.	Vientiene LAOS	Thailand-UNESCO Fundamental Education Centre, Ubol.	A group of Trainers at TUFEC, led by Head of Adult Education Division, Dept. of Elementary & Adult Education.
20	1959	UN Seminar of Six Countries on Community Development.	Bangkok THAILAND	Ministry of Education Thailand.	Many delegates headed by Under-Secretary of Interior.
21	1960	National Training Laboratories in Human Relations.	Bethel, Maine U.S.A.	M.R. Sermsri Kasemsri the Trainer in Human Relations at TUFEC.	Trained as a Trainer.

(A Reminder)

No.	A.D.	HOW	WHERE Cities, Countries	Representing ...	Notes
		At the ...			
22	1960	" PUGWASH CONFERENCE " on Adult Education in this Changing World.	(Nova Scotia) CANADA	M.R. Sermsri Kasemsri.	It was a Pre-World Conference on Adult Education, under the sponsorship of Mr. Cyrus EATON, President of the Chesapeake & Ohio Railway Co., U.S.A.
23	1960	" WCOTP Committee Meeting " (World Confederation of Organizations of Teaching Profession)	Montreal CANADA	M.R. Sermsri Kasemsri.	As a co-operated member of the meeting, so that the WCOTP can build up relationship with an organization in Thailand. Now, the Fducation Association of Thailand is affiliated to the WCOTP.
24	1960	UNESCO Second World Conference on Adult Education.	Montreal CANADA	Ministry of Education, Thailand.	One person delegation.
25	1960	Personal Visit : observing Adult Education, Community Development	Jeruzalem, Telaviv ISRAEL	M.R. Sermsri.	By the courtesy of the Ambassy of Israel, Bangkok.
26	1950	Personal Visit „ „	Teheran IRAN	M.R. Sermsri.	By the courtesy of Mr. Conrad J. OPPER, Chief of UNESCO Mission in IRAN.
27	1961	The Asian *Seminar* on Planning & Administration of the National Community Development Programme, sponsored by ECAFE.	Bangkok THAILAND	Ministry of Education, Thailand.	Many persons delegation, headed by the Director General of Department of Interior.
28	1961	The Asia *Conference* on Planning & Administration of the National Community Development Programme, sponsored by ECAFE.	Bangkok THAILAND	„ „	Many; headed by the Under-Secretary of State of the Ministry of Interior.
29	1961	SEATO Conference on Community-Development.	Baguio City PHILIPPINES	Ministry of Foreign Affairs Thailand.	6 persons delegation, headed by Deputy D/G of Dept. of Interior, Thailand.
30	1961	The Committee Meeting of the IFUW.	Copenhagen DENMARK	M.R. Sermsri.	As a member of the Standing Committee : The Legal & Economic Status of Women.
31	1962	A Seminar on Roles of University Women in Public Life, sponsored by the Ceylon Federation of University Women.	Colombo CEYLON	M.R. Sermsri.	As one of the four guest-speakers from other countries i.e. Philippines, U.S.A., India, and Thailand.
32	1962	UNESCO Experts' Meeting on the Access to Education of Women & Girls in rural areas.	Bangkok THAILAND	Ministry of Education.	4 persons delegation, headed by Dr. Amporn Meesook.
33	1962	UNESCO Asian Conference on Adult Education.	Saigon. VIET-NAM	Ministry of Education.	3 persons delegation, headed by Head of Adult Education Division.
34	1962	UN Seminar on Status of Women in Family Laws.	Tokyo JAPAN	Ministry of Justice, Thailand.	As an alternate of the Delegate from Thailand : Mr. Sanya Dhammasak, the Chief Justice of Supreme Court.

NATIONAL LIBRARY

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ท่าพระจันทร์ พระนคร นายสนั่น บุณยศิริพันธุ์ เจ้าของ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๐๗